

Täysistunto

Tiistai 28.5.2024 klo 14.07—18.15

Täysistunto alkoi klo 14.07. Täysistunto päättyi klo 18.15.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (14.07—15.50), puhemies Jussi Halla-aho (15.50—17.58) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (17.58—18.15).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat

Valtiovarainvaliokunta on 23.5.2024 valinnut varapuheenjohtajakseen edustaja Krista Mikkosen.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2024 toiseksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 54/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään yksi tunti. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Esittelijänä on ministeri Purra. Olkaa hyvä.

Keskustelu

14.08 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen aiemmin keväällä tekemät päätökset sopeutustoimista vakauttavat julkisen talouden velkasuhteen vuoteen 2027 mennessä. Uskottava ja johdonmukainen talouspolitiikkamme varmistaa sen, että Suomen maine hyvän taloudenpidon maana palautetaan. Maineen palautus on välttämätöntä myös luottoluokituksemme kannalta. Sopeutustoimien ohella hallituksen kasvupaketti luo uskoa Suomen talouden virkistymiseen. Kasvupaketti tarjoaa konkreettisen piristysruiskeen kasvuyrityksille ja uusille investoinneille. Investoinnit ja panostukset kasvuun tuovat työpaikkoja ja sen myötä verotuloja. Olemme

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

lisäksi saaneet viitteitä lehdistä siitä, että Euroopan keskuspankin neuvosto saattaa laskea ohjauskorkojaan jo reilun viikon kuluttua. Suomen kansantaloudelle nykyinen korkotaso on liian korkea, ja toivon mukaan laskevat korot aiheuttavat positiivisen sysäyksen investointeihin. Uskon taloutemme pohjakosketuksen olevan takana ja suunnan olevan jo kohti parempaa.

Suomen talouden näkymät ovat todella olleet viime vuosina vaiheet. Valtiovarainministeriön huhtikuun ennusteen mukaan kansantaloutemme ei kasvaisi kuluvana vuonna olleena. On kuitenkin muistettava, että kysyntävaajeesta huolimatta valtion käyttötalouden tasapainottaminen on välttämätöntä ja edellytys sille, että valtiolla on varaa tehdä panostuksia investointitalouteen ja tulevaisuuden talouskasvuun.

Valtion ydintehtävät on turvattava joka tapauksessa kaikissa olosuhteissa, ja siksi turvallisuusviranomaisia onkin suojattu kovimmilta säästöiltä. Valtion ydintehtäviin kuuluu ennen muuta sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden varmistaminen. Vain suvereeni maa voi pitää huolta vanhuksista ja sairaista. Hallituksen päätehtävä on julkisen talouden vakauttamisen ohella pitää huolta Suomen kokonaisturvallisuudesta.

Arvoisa puhemies! Hallitus antaa nyt eduskunnalle vuoden toisen lisätalousarvioehdotuksensa. Kevään kehysriihessä hallitus sitoutui toteuttamaan julkisen talouden tasapainottamiseksi tarvittavat lisätoimenpiteet osana kevään 2024 lisätalousarvioprosessia, jotta Euroopan unionin liiallisen alijäämän menettely voidaan välttää. Liiallisen alijäämän menettelyn välttämiseksi julkisen talouden alijäämän tulee pysyä tänä vuonna alle 3,5 prosentissa suhteessa bkt:hen. Lisäksi 3 prosentin viitearvon ylityksen tulee olla väliaikainen, eli alijäämän tulee painua alle kolmen prosentin jälleen ensi vuonna. Tätä varmistimme riihessä päätetyillä ensi vuonna voimaan tulevilla uusilla sopeutustoimilla.

Edellä kuvatuista syistä tämän lisätalousarvioesityksen valmistelussa on jouduttu rajamaan kaikki lisäpanostukset minimiin. Lisäksi valmistelussa on käyty läpi arviomäärärahoja ja tarkistettu niiden tasoja päivitettyjen tarvearvioiden ja maksuaikataulujen perusteella. Julkista taloutta vahvistaa kehysriihen yhteydessä tehty päätös korottaa yleistä arvonlisäverokantaa 25,5 prosenttiin 1.9. alkaen. Arvioiden mukaan näin julkisen talouden alijäämä saadaan painettua juuri alle 3,5 prosentin. Julkisen talouden liikkumatila on tämänkin jälkeen hyvin ohut, ellei olematon, ottaen huomioon muun muassa hyvinvointialueiden talouskehitykseen liittyvän epävarmuuden.

Arvoisa puhemies! Tuloarviota ehdotetaan nostettavaksi kokonaisuudessaan nettomääräisesti 141 miljoonalla eurolla. Verotuloarviota ehdotetaan alennettavaksi 261 miljoonaa, ja uusi verotuloarvio perustuu huhtikuussa julkaistuu valtiovainministeriön kokonaistaloudelliseen ennusteeseen. Verotuloarvion alenema heijastelee heikentynyttä taloussuhdannetta.

Yhteisöveron tuottoarviota ehdotetaan alennettavaksi 469 miljoonaa. Muutosta selittävät ennakoitua alemmat kertymät sekä heikentynyt suhdanne. Perintö- ja lahjaveron tuottoarviota ehdotetaan korotettavaksi 115 miljoonaa euroa kertymätietojen perusteella. Korotulojen lähdeveron tuottoarviota ehdotetaan korotettavaksi 106 miljoonaa euroa perustuen kertymätietoihin sekä aiempaa korkeampaan oletukseen talletuskannan keskikorosta.

Sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisen voittoveron tuottoarviota ehdotetaan alennettavaksi 150 miljoonaa, koska sähköalan yritysten veroilmoitustietojen perusteella alan väliaikaisen voittoveron määrän arvioidaan jäävän aiemmin ennakoitua matalammaksi.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Arvonlisäveron tuottoarviota ehdotetaan korotettavaksi 107 miljoonaa. Arvio pitää sisällään oletuksen, että yleistä kantaa korotetaan 1.9. Korotuksen arvioitu vaikutus on 167 miljoonaa. Kokonaisuudessaan tuottoarviota ehdotetaan kuitenkin korotettavaksi vähemmän, sillä heikentyneet talousnäkymät alentavat veron tuottoa. Samassa yhteydessä korotetaan myös eräistä vakuutuksista maksettavaa veroa.

Sekalaisten tulojen arviota ehdotetaan korotettavaksi yhteensä 412 miljoonaa muun muassa EU:n Verkkojen Eurooppa -ohjelmasta saatavien tulojen kasvun vuoksi. Ehdotus sisältää lisäksi 300 miljoonaa korotetun arvion aiemmilta vuosilta siirrettyjen määrärahojen peruutuksista.

Arvoisa puhemies! Joitakin panostuksia voidaan niukoista ajoista huolimatta tehdä. [Eduskunnasta: Tosi niukkoja!] Hallitus laittaa liikkeelle useita merkittäviä liikennehankkeita eri puolilla Suomea vauhdittamaan alueiden kasvua ja nopeuttamaan rakennusalan toipumista taantumasta. Osana hallitusohjelman mukaista investointiohjelmaa ehdotetaan käynnistettäväksi seuraavat hankkeet: valtatie 5 Leppävirta—Kuopio, valtatie 8 Edsevä—Lepplax sekä rantaradan kehittäminen Kauklahti—Karjaa. Investointiohjelmaan kuuluvat hankkeet eivät lisää valtion velanottotarvetta.

Suomi tulouttaa EU:n Verkkojen Eurooppa -ohjelmasta saatuja tukia yhteensä 51,1 miljoonaa euroa liikenteen hankkeisiin. Tuesta kohdennetaan yhteensä 11,2 miljoonaa euroa Länsirata Oy:lle. Lisäksi ohjelmasta saaduilla tuilla ehdotetaan rahoitettavaksi vuoden 2024 määräraharatteen osalta seuraavia hankkeita: valtatie 11 Koiviston silta ja Pikkuhaaran silta, valtatie 21 Ailakkalahti—Kilpisjärvi, Enontekiö parantaminen sekä eritasoliittymän rakentaminen valtatielle 3 Hämeenlinnan ja Janakkalan rajalle. Valtatielle 15 Kotkan sisääntulotielle ehdotetaan myönnettäväksi 8,17 miljoonan euron valtuus [Juho Eerola: Kiitokset!] ja lisäksi miljoonan euron määräraha vuodelle 24. Lisäksi valtateiden 3 ja 19 liittymäjärjestelyjä parannetaan Jalasjärvellä Kurikassa. Hankkeelle ehdotetaan 11 miljoonaa euroa valtuutta ja miljoonan euron määrärahaa.

Arvoisa puhemies! Välineellistetyistä laittomasta maahantulosta aiheutuneisiin kustannuksiin ehdotetaan Rajavartiolaitokselle 3,3 miljoonaa, poliisille 0,5 miljoonaa ja Tullille noin 0,7 miljoonaa. Rajavartiolaitokselle ehdotetaan lisäksi 11 miljoonaa euroa radioteknisen valvontajärjestelmän investointimenoihin. Maahanmuuttovirastolle ehdotetaan yhteensä 1,5 miljoonaa rajamenettelyä sekä kansalaisuuslain muuttamista koskevien hallitusten esitysten mukaisiin menoihin.

Ukrainaan toimitetun puolustusmateriaalin korvaamiseen liittyvät lisämäärärahat ehdotetaan sisällytettävän Puolustusvoimien Ukrainan tukemiseen liittyvään valtuuteen, jonka kokonaismäärä nousisi 575,4 miljoonalla eurolla. Korvaavista hankinnoista aiheutuvat menot toteutuvat vuosina 24—32. Tähän liittyen Puolustusvoimien materiaalihankintoja ehdotetaan lisättävän Ukrainalle annettavan tuen kustannusten kattamiseksi vuoden 24 osalta. Lisäksi Puolustusvoimien toimintamenoihin ehdotetaan 6,1 miljoonan euron lisäystä Ukrainalle annettavan tuen kustannusten kattamiseen.

Lisätalousarvioesitykseen sisältyy myös uudelleenbudjetoiteja, minkä lisäksi menoja kasvattaa muun muassa valtion korkomenojen kasvu. Kokonaisuutena lisätalousarvioesitys vähentää valtion nettolainanoton tarvetta vajaalla 0,2 miljardilla eurolla, jolloin budjetin alijäämäksi arvioidaan noin 12,7 miljardia euroa vuonna 24.

Arvoisa puhemies! Suomen kansantalouden ja julkisen talouden näkymät kirkastunevat syksyllä, kun epävarmuus vähenee ja riihessä päätetty sopeutustoimien kokonaisuus päästään toimeenpanemaan. Toivon mukaan myös yleisen korkotason laskun myötä uusia in-

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

vestointeja saadaan käyntiin ja lisääntynyt kotitalouksien ostovoima saa luottamuksen palautumaan. Hallituksen veropolitiikan linja tukee kotitalouksien ja kansalaisten ostovoimaa. Työtulovähennysten kasvattamiset tukevat kotitalouksien ostovoimaa polttoaineverotuskevennysten ohella. Hallituksen mittavan ja alueellisesti tasapainoisen investointipaketin toimeenpano jatkuu, ja odotan julkisten investointien hyödyttävän kansantaloutemme aktiviteettia myös laajemmin esimerkiksi alihankintaketjujen ja muiden kerroinvaikutusten myötä. Olemme menossa kohti parempaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia esittelystä. — Otetaan tähän debatti. — Ja sitten aloitetaan, edustaja Heinonen.

14.18 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensin katosi Mäkyneen, ja nyt näyttää kadonneen myös Lindtman. SDP:n käsitys maamme talouden tilanteesta kyllä näyttää mediaa lukiessa täysin hämärtyneen. Luulin, että SDP ei enää Lindtmanin puheenjohtajakaudella ajaisi marinilaista talouspolitiikkaa, mutta nythän te olette täydellisesti vasemmistolaisien voimien viettämissä. [Aki Lindén: Mistä te puhutte?] Te kyllä osaatte, arvoisat sosiaalidemokraatit, arvostella mediassa opposition norsunluutoristanne kaikkia näitä toimenpiteitä, joita täällä tänä keväänä on esitetty, mutta teille näyttää olevan ylitsepääsemättömän vaikeaa esittää yhtään ekonomistien arvioinnin kestävä vaihtoehtoa. Te salasitte oman vaihtoehtobudjetin teidän työllisyysvaikutukset. Kun täällä ei edustaja Lindtman tai Mäkyneen ole paikalla ja olen oppinut arvostamaan teitä, edustaja Viitanen, vahvana SDP:n talousasiantuntijana, niin kysyn teiltä: [Pia Viitanen pyytää vastauspuheenvuoroa] aiheuttaako teidän vaihtoehtobudjetin 100 000 lisätyöttömän määrän, niin kuin eduskunnassa on puhuttu?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen.

14.19 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä tulee esimerkiksi erinomainen kasvupaketti tällä viikolla julkistetuksi, ja kyllähän me olemme vaihtoehtobudjetissamme nähneet, että esimerkiksi SDP:n veroratkaisut olisivat hellempiä tavalliselle palkansaajalle ja eläkkeensaajalle. [Timo Heinonen: Miten työllisyysvaikutukset?] Kaiken kaikkiaan tulemme antamaan hienon kasvupaketin.

Puhemies! Minulla on vähän sellainen tunne, että tämä hallituksen tarve moittia oppositiota johtuu lähinnä nyt huonosta omastatunnosta. Nimittäin tässä on tilanne se, että tämäkin lisätalousarvio on selkeä näyttö hallituksen talouspolitiikan epäonnistumisesta. [Perussuomalaisien ryhmästä: Täh?] Nyt tehdään paniikkiratkaisuna ennätysuuri arvonlisäveron korotus etuajassa, siis jo tänä vuonna, ja tämähän kertoo juuri siitä, että hallituksella on nyt paniikkiratkaisut edessä. Nämähän ovat arvovalintoja. Hallitus haluaa verottaa enemmän eläkkeensaajia — jättikorotuksia arvonlisäveroon — enemmän kirjoja, joukko-liikennettä, lääkkeitä, ja samaan aikaan sitten hyvätuloiset päästetään paljon helpommalla. [Puhemies koputtaa] Tuntuu, että hallituksen vastaus ihan tavalliselle palkansaajalle, [Puhemies: Aika!] tavalliselle kuluttajalle on vain vero, [Puhemies: Aika!] vero, vero.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Eskelinen.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

14.20 **Seppo Eskelinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime viikolla valtiovarainvaliokunnan kuulemisessa tuli kyllä selväksi, että tämä kireä finanssipolitiikka tappaa kasvun ja vie Suomea syvemmälle. Se oli aivan selvä asiantuntijoiden viesti. [Laura Huhtasaari: Aina väärin!]

Mutta yhteen asiaan täällä kommentoin: Hienoa, että liikennehankkeita nyt lopultakin saadaan liikenteeseen, mutta kyllä nyt on palattu taas siihen siltarumpolitiikan aikaan. 84 prosenttia näistä hankkeista menee ohi Väyläviraston ykköskorin. [Laura Huhtasaari: Sinnekö ei saa antaa?] Vain 16 prosenttia on ykköskorissa olevia hankkeita, mikä minusta ei paljon motivaatiota Väyläviraston valmistelullekaan tee, koska liikennepolitiikka on yleensä perustunut parlamentaarisesti sovittuihin kriteereihin.

Ja ei se peukalo vaan satu sinne Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon kohdalle millään. [Laura Huhtasaari: Sinun kotiovelle, vai?] Siellä on viisi siltaa, joista kolme on ykköskorissa — Karvio, Puumala ja Syrjäsalmi — ja kakkoskorissa Lieksa ja Savilahti. Ja ei jälleenkään yksikään näistä hankkeista nytkähdä eteenpäin. [Timo Heinonen: Sinne kaipasitte siltarumpua!] — Ne ovat Väyläviraston ykköskorin hankkeita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lindén.

14.22 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskustelu sai kyllä ihan kummallisen sävyn. Valtiovarainministeri esitteli mielestäni melko asiallisesti lisätalousarvion, joka minun mielestäni on melko mitätön paperi ottaen huomioon sen, mikä on tämän maan taloustilanne tällä hetkellä. Laskin, että tämän nettovaikutus on 200 miljoonaa euroa. Valtion budjetti on 88 miljardia, josta yksi tuhannesosa on 88 miljoonaa. Tämä on siis kahden tuhannesosan lisätalousarvio, jossa on lähinnä tällaisia teknisiä asioita sinne ja tänne, ja sitten on ripoteltu tällaisia tiettyjä tiehankkeita, jotka eivät ole edes sieltä Väyläviraston kiireellisyysjärjestyksestä huomioon otettuja. Esimerkkinä mainitsen nyt vaikkapa sen, että kun EU-jäsenmaksua ei tarvitakaan niin paljon, niin se esitellään, että se olisi ikään kuin jonkunnäköinen poliittinen saavutus tai jotain muuta.

Tämä on ihan teknisluonteinen lisätalousarvio ja kaihtaa kaikkien todellisten talouspoliittisten asioiden ratkaisemista Suomessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Östman.

14.23 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Lindén saa olla sitä mieltä, että nämä ovat joitain pieniä teknisiä muutoksia vain, mutta voi kun me olimme toivoneet, että viime kaudella olisi ollut useita tällaisia teknisiä muutoksia, missä valtion velanotto olisi vähentynyt 200 miljoonalla eurolla, niin me oltaisiin aivan eri tilanteessa. [Välihuutoja] Se, mikä tässä on silmiinpistävää, on nimenomaan se, että tämä vähentää vuoden 2024 määrärahatarvetta 53 miljoonalla eurolla. Vielä toinen asia, että hallitus tavoittelee julkisen talouden alijäämän pysymistä alle 3,5 prosentissa suhteessa bkt:hen tänä vuonna. Mikä parasta, ensi vuonna komission ennusteen mukaan se painuisi alle kolme prosenttia. Se on saavutus sinällään. [Aki Lindén: No ei se tästä johdu tippaakaan!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Aittakumpu.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

14.24 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus tosiaan käynnistää useita liikennehankkeita, ja mielestäni liikenneministeri on oikeassa, kun hän eilen tuolla sosiaalisessa mediassa kehui sitä, että nyt sijoitetaan turvallisuuden kannalta tärkeisiin hankkeisiin. Mutta kyllä tämä hallituksen lista näyttää siltä, että eihän sitä voi millään tavalla tasapuoliseksi sanoa koko Suomen kannalta. Ikävää on esimerkiksi se, että kehittämishankkeiden painopiste on edelleen eteläisen Suomen kasvualueilla ja läntisessä Suomessa. Tuota listaa kun katsoo, niin eihän sitä voi muuta sanoa. Maailmanpoliittisen tilanteen takia erityisesti itäisen Suomen ja Pohjois-Suomen ja niiden yhteyksiin pitäisi olla painopisteinä paljon vahvemmin.

Arvoisa puhemies! Mielenkiintoista on, että valtiovarainministeriö esitti toukokuun alussa omissa budjettiesityksessään ensimmäiseksi kehittämiskohteeksi Pohjois-Pohjanmaalla valtatie 27:lle Ylivieskan eteläistä ylikulkusiltaa, mutta nyt hallitus on pyyhkinnyt sen tylysti pois ja korvannut vastaavanlaisella hankkeella Satakunnassa. Pohjois-Pohjanmaalle ei tosiaan tullut tällä kertaakaan yhtään mitään. Onko tämä tasapuolista, arvoisa liikenneministeri?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Pitko.

14.25 **Jenni Pitko vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on perustellut tätä radikaalia ja nopeaa alvikannan nostoa puolellatoista prosentilla sillä, että emme joudu tähän EU:n alijäämämenettelyyn. Sitä menettelyä on toki syytäkin välttää, mutta moni asiantuntija on kuitenkin kiinnittänyt huomiota siihen, että näillä keinoilla me saatamme ajaa itsemme vielä kurjempaan taloudelliseen tilanteeseen.

Erityisesti olen itse kuullut hätähuudon pieniltä ja keskisuurilta yrittäjiltä. Tämä puolen-toista prosentin nosto vyöryttää kyllä veronkorotuksen suoraan hintoihin, ja yrittäjät pelkäävät nyt jo valmiiksi vaikeassa tilanteessa olevan myynnin laskua. Se, kun tämä yhdistetään arvonlisäveron alarajan huojennuksen poistoon, on monille pienille yrittäjille todella haastava tilanne. Haluaisin tietää hallitukselta, oletteko te pohtineet tässä yksinyrittäjien ja pienyrittäjien asemaa ja aiotteko tuoda jotain helpotusta heidän tilanteeseensa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto.

14.26 **Laura Meriluoto vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvonlisäveron korottamisessa keskellä vuotta, keskellä talouden matalasuhdannetta ei kerta kaikkiaan ole järkeä. Tästä asiantuntijat ovat yksimielisiä. Arvonlisäveron korotus kesken vuotta parantaa verotulokertymää tänä vuonna hyvin vaatimattomasti, eikä tämän mittaluokan verokertymällä ole mitään todellista vaikutusta EU:n arvioihin Suomen talouden tilasta ja mahdollisesta alijäämämenettelyn käynnistämisestä.

Tuntuu, että tässä liioiteltu EU:n pelko on mennyt järkevän talouspolitiikan edelle. Arvonlisäveron korotus heikentää kuluttajien ostovoimaa ja heikentää myös yritysten tilannetta. Tämän nyt tehtävän alv-korotuksen lisäksi hallitus nostaa alempia alv-kantoja 10 prosentista 14 prosenttiin ja poistaa pienten yrittäjien alv-alarajahuojennuksen. Kokonaisuus tekee pahaa monille pienyrittäjille. Arvoisa hallitus, miksi teette tällaisia valintoja, kun vaihtoehtojakin on esitetty, sellaisia, jotka olisivat oikeudenmukaisia suomalaisille?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskela.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

14.27 **Jari Koskela ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! On totta, että toinen lisätalousarvio sisältää useita liikennehankkeita. Ne parantavat väyliemme liikenneturvallisuutta ja vähentävät samalla korjausvelkaa. Rahoitusta on saatu muun muassa EU:n CEF-rahoitusvälineestä. EU:lla on lukuisia erilaisia rahoitusmekanismeja, ja niistä Suomen pitää hakea mahdollisimman paljon rahoitusta. Siellä on esimerkiksi military mobility -rahoitusväline, jonka mahdollisuudet Suomen pitää tässä kriisiytyneessä maailmanpoliittisessa tilanteessa käyttää hyväkseen. Kysynkin arvoisalta liikenne- ja viestintäministeriltä: millä tavoin hallitus on huomioinut nämä EU:n erilaiset rahoitusinstrumentit ja millaisia mahdollisuuksia ne tarjoavat maamme liikenneverkostolle?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi.

14.28 **Marko Kilpi kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On pakko tässä nyt tarttua tuohon edustaja Viitasen lausahdukseen siitä, että tässä olisi nyt kysymys paniikinomaisesta toiminnasta hallituksen puolelta, kun en oikein ymmärrä sitä. Juurikin tuolla valtiovarainvaliokunnassa olleiden kuulemisten perusteella ensinnäkin työllisyystoimet, mitä on tehty, vaikuttavat nyt jo yllättävänkin nopeasti, ja talous on jo kääntymässä nousuun. Siellä kuulemisissa on myöskin tuotu esille, että nämä toimenpiteet ovat olleet välttämättömiä ja oikeita. Jotkut ovat jo julistaneet sellaista sanomaa, että taantumakin olisi jo ohi. Ei tämä mitään paniikkia ole, tämä on ainoastaan pelikirjan mukaista hallitusohjelmakirjausten toteuttamista, ja tulokset rupeavat pikkuhiljaa kyllä puhumaan puolestaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

14.29 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ennen kuin edustaja Heinosen harras toivomus edustaja Lindtmanin ja Mäkysen löytymisestä tuolta eduskunnan käytäviltä toteutuu, [Timo Heinonen pyytää vastauspuheenvuoroa — Ben Zyskowicz: Nimi mainittu!] niin rohkenen kysyä liikenneministeriltä sitä, että jos pelkän todennäköisyyslaskennan ja vaikka sattumageneraattorin avulla arvottaisiin näitä rahoja, niin edes yksi sattuisi itäiseen Suomeen. Edustaja Seppo Eskelinen aivan oivallisesti kuvasi näitä kärkihankkeita, joita meillä on, ja ne ovat meille elintärkeitä, kun eihän se nyt ole millään lailla laadukasta, että itäradalla juna kulkee pienimmillään seitsemän kilometrin tuntinopeutta. Ravakka kävelijä kävelee nopeammin kuin seitsemän kilometriä tunnissa. [Naurua] Toivoisin, arvoisa ministeri, ihan kunnioittamani ministeri, sitä, että Itä-Suomen hankkeita aidosti edistettäisiin. Ei meille riitä sympatia. Kyllä meistä pidetään huolta sanoissa ja varmaan, toivon mukaan, myös iltarukouksessa, mutta se ei auta meitä yhtään, ja kun se tilanne on tämä, niin toivon teiltä, arvoisa valtiovarainministeri, että nyt tähän asiaan puututaan. Pelkällä sympatialla emme elä. Siellä asuu ahkera ja vähään tyytyväinen kansa, mutta se tarvitsee myös oikeat investoinnit, arvoisa ministeri.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

14.30 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Taitaa olla niin, että viimeisestä kahdeksasta vuosineljänneksestä kuusi taitaa olla miinuksella ja sitten pari on ollut siinä nollan tuntumassa tai vähän plussalla, että ei nyt huokaista. Kaikki toivom-

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

me, että talous kasvaa ja kääntyisi nousuun. Tällä hetkellä työttömyysluvut ovat olleet kasvussa.

Mutta kysymykseni liittyy näihin hyvinvointialueisiin. Hyvinvointialueita tällä hetkellä kuristetaan oikeastansa ainakin neljällä eri tavalla, joista osa on siitä vanhasta rahoitusjärjestelmästä ja osa on näistä hallituksen toimista. Ja yksi on se, että hyvinvointialueitten palvelujen kasvutarpeista 80 prosenttia korvataan jatkossa ja se 20 prosenttia pitää säästää. Sitten indeksi on aika alamittainen siihen nähden, mitä hyvinvointialueitten menot ovat, esimerkiksi palkkamenojen osalta. Se on toinen. Ja uutena on tullut nyt tämä jälkikäteistarkastelun 5—30 prosentin leikkaus, joka sitten suoraan leikkaa hyvinvointialueitten rahoitusta. Ja sitten neljäntenä [Puhemies koputtaa] tämä kehittämistoimien huomioon ottaminen. Kysyisin valtiovarainministeriltä: [Puhemies koputtaa] onko näitä kurjistamistoimia tulossa vielä lisää?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vähämäki.

14.32 **Ville Vähämäki ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, kunnioitettu puhemies! Se, mikä tuossa esittelyssä mielestäni oli pääviesti, oli se, että kasvua on tulossa, ja totta kai kasvua haetaan tuottavuuden kautta. Me on neuvoteltu kasvupaketista, joka sisälsi Itä-Suomeen ja Pohjois-Suomeen tulevia kasvuosuuksia. Siellä on investointeja, Tesin pääomitusta, tki-panostuksia, mutta pääosahan tästä kaikesta kasvusta lähtee siitä, että EKP tekee päätöksiä, inflaatiotasot lähtevät alas ja nämä liikennehankkeet, mitä tässä esiteltiin, saadaan käyntiin.

Täällä moitittiin hiukan sitä, että lisäbudjetti on tekninen ja fipo, finanssipoliittinen linja, on liian tiukka. Kiinnitän kuitenkin huomiota siihen, että valtion velanotto tälle vuodelle on kuitenkin asukasta kohti 2 270, noin suunnilleen. Tämä vähentää velanottoa asukasta kohti noin neljäkymppiä, ja tänä päivänä myöhemmissä pykälissä valtioneuvosto nostaa myöskin valtion lainanottovaltuutta. [Puhemies koputtaa] Meidän täytyy pitää huolta valtion velanotosta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska.

14.33 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yksi asia, mikä tästä keskustelusta on vielä jäänyt ulos, on tämä meidän omistajapolitiikka. Se on nyt harvinaisen sekavaa. En tiedä, onko hallituksen sisällä tosiasiassa käyty keskustelua siitä, millaista omistajapolitiikkaa valtio aikoo jatkossa harjoittaa. Huoli on erityisesti tuolla henkilöliikenne- ja logistiikkapalveluiden puolella. Nyt on tehty päätöksiä koskien Finavia. Tämä eduskuntahan on antanut selvät askelmerkit siitä, että maakunnistakin pitää pystyä lentämään. Miten on jatkossa? Täällä on VR listalla, mutta yksi suurimmista aiheista, mistä tulee palautetta, on Posti. Postin palvelut ovat heikentyneet viime vuosien aikana huomattavasti, ja nyt näyttää siltä, että ne tulevat heikentymään myös jatkossa. Eli millaista periaatekeskustelua hallitus on käynyt, vai onko tämä omistajapolitiikkakin päätetty siinä samassa neuvottelupöydässä, missä nämä neljä herraa sopivat leikkauksista?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

14.34 **Janne Jukkola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuuden, kuten Puolustusvoimat, tai sisäiseen turvallisuuteen ei ole kohdistettu leikkauksia, ja se on tässä maailmanpoliittisessa tilanteessa todella tärkeää. Ruuantuotanto, jota Suomessa tuotetaan niin pohjoisessa, etelässä, idässä kuin lännessä, koetaan nykyisin kuuluvan turvallisuuteemme hyvin keskeisesti vaikuttaviin asioihin. Siitä syystä maatalouden merkitys osana huoltovarmuutta ja yhteiskunnan strategista ydintä on tunnustettu ja leikkauksia ei ole kohdennettu ruuantuotantoon. Tällä on todella myönteinen merkitys huoltovarmuutemme kannalta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma.

14.35 **Olga Oinas-Panuma kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan kuulosti olevan mukavia liikennehankkeita, mutta kyllä ihmettelen samaa, mitä jo aiemmin puhunut edustaja Aittakumpu siitä, että Pohjois-Pohjanmaalle, joka on kuitenkin Suomen toiseksi suurin maakunta pinta-alaltaan, ei näytä liikenevän oikeastaan almun almuja. Se on siinäkin mielessä huolestuttavaa, että kun me puhutaan huoltovarmuudesta, niin meidän pitäisi saada niitä pohjoisia liikenneyhteyksiä ihan tosissaan edistettyä.

Mutta olen semmoisella periaatteella politiikassa, että kiitostakin pitää antaa silloin, kun sille on paikka, ja nyt haluankin hallitusta kiittää siitä, että täällä on 2,5 miljoonan euron lisäys petoeläinten tekemien porovahinkojen korvaukseen, jotta ne voidaan korvata täysimääräisinä. Tämä on erittäin tärkeää poroelinkeinolle, ja mielestäni on oikeus ja kohtuus, että Suomen valtio korvaa itse suojelemiensa eläinten tekokset. Toivonkin, että jatkossa pystyttäisiin keskittymään myös siihen, miten näitä voidaan ennaltaehkäistä ja miten esimerkiksi kannanhoidollista metsästystä saadaan eteenpäin, koska se helpottaisi meitä tuolla alueella todella paljon. Voimia myös siihen työhön jatkossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen.

14.36 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyllä tämän lisätalousarvion tulema on aika karu. Tämä kertoo hallituksen talouspolitiikan oikeastaan koko epäonnistumisen kuvan. Kasvussa ovat vain työttömyys ja velka. VM:n arvion mukaan talous ei tänä vuonna kasva ja tulevinakin vuosina vain kituliaasti, ja sen seurauksena verotulot tippuvat ja erityisesti yhteisöveron tuottoarvio romahtaa. Tämä se kokonaiskuva on, ja sen vuoksi te olette nyt joutuneet tähän paniikinomaiseen arvonlisäveron korottamiseen, ja se onkin ainoa verotuotto, joka kasvaa. Taustalla ovat ne selkeät strategiset virheet, jotka hallitus on talouspolitiikassaan tehnyt jo hallitusohjelmassa ja jotka viime syksynä toistettiin. Eli lähdettiin tähän tilanteeseen pelkästään leikkauksilla, [Laura Huhtasaaren välihuuto] ja ennen kaikkea pienituloisiin ihmisiin kohdistuvilla leikkauksilla, rakennusalan syvenevää kriisiä seurattiin vain katseella ja työmarkkinoille luotiin itse se kriisi, josta sitten tuli kallis lasku. Eli tietoisilla seurauksilla ja päätöksillä tämä on saatu aikaiseksi, ja kyllä se on selvää, että suomalaiset sanovat nyt, että jo riittää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne. [Timo Heinonen: Pystytte parempaan!]

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

14.37 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä arvonlisäveron tosiaan on työkaluna sellainen, jota taloustieteilijät sinänsä usein kannattavat. Erikoista tässä on toki tämä kesken vuotta nostaminen ja tämä ajoitus ehkä finanssipoliittisesti ja tämä puolikas, joka lienee joku tämmöinen neuvottelujen residuaali, ettei saatu muutaakaan aikaiseksi, mutta ennen kaikkea ehkä se, että päätökset ovat peräkkäin. Ja kun se hallituksen talouspolitiikan linja on osunut kaikista koviten sinne pienituloisiin jo aiemmin, niin sitten se, että tämä veronkorotus tulee tässä ajassa, tuntuu monesta epäreilulta ja montaa tulojen kannalta huolettaa. Pitäisi katsoa tämä kokonaiskuva aina, kun me katsotaan lisätalousarvio kerrallaan, mikä on se kokonaisvaikutus, ja edelleen se tuntuu epäreilulta ja epäjohdonmukaiselta.

Sitten, ministeri Häkkänen ei ole paikalla, mutta varmaan voi antaa kunniamaininnan ehkä vuoden tähän asti kalleimmista puheista. Tämä lisärahoitus sinne siviilipalvelukseen lienee seurausta yhdestä hieman onnettomasta haastattelusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

14.38 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen suunta on oikea. Lisätalousarvio tukee hallituksen tavoitetta pitää talouden alijäämä kolmessa ja puolessa prosentissa suhteessa bruttokansantuotteeseen. EU:n asettaman kolmen prosentin raja-arvon ylitys on jäämässä vähäiseksi ja väliaikaiseksi.

Lisätalousarviossa päätettiin tärkeistä panostuksista kasvuun, rakennusinvestointien vauhdittamiseen ja erityisesti infraan, kuten Kaakkois-Suomessa valtatie 15 Kotkassa, jolle esitetään reilun kahdeksan miljoonan euron valtuutta ja yhden miljoonan euron määrärahaa. [Juho Eerola: Se on oikein!] Hallitus esittää myös kolmen hankkeen aloittamista: valtatie 5 Leppävirta—Kuopio itäiseen Suomeen, valtatie 8 Edsevö—Lepplax sekä rantaradan kehittäminen Kauklahti—Karjaa. Hankkeille esitetään myönnettäväksi yhteensä 234 miljoonan euron valtuus. Nämä eivät lisää velanottoa.

Valtio hakee useille hankkeille lisäksi Verkkojen Eurooppa -välineen liikenneohjelmasta sotilaallisen liikkuvuuden haussa yhteensä reilu 43 miljoonaa euroa. Hallitusohjelman mukaan hallitus hyödyntää täysimääräisesti Euroopan unionin CEF-rahoitusta. [Puhemies koputtaa] Hankkeiden tavoitteena on parantaa sekä siviili- että sotilasliikennettä, huoltovarmuutta ja turvallisuutta. [Puhemies koputtaa] Erittäin merkittävää työtä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli.

14.40 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Heinonen ja edustaja Viitanen ottivat keskustelun alussa puheeksi talouden kokonaistilanteen ja myös verotuksen. Otan esimerkin verotuksesta ja sen kannustavuudesta: Ukrainan sodan alettua Suomeen saapui paljon pakolaisia Ukrainasta, ja hallituksen ja eduskunnan tahtotila oli silloin, että maahantulijat on saatava nopeasti töihin. Näin ei kaikilta osin käynyt, vaan oli paljon byrokratiaa ynnä muuta, mutta hyvää tahtoa oli paljon. Luin artikkelin tässä kotiseudultani muutamasta pakolaisesta. Yksi heistä on yrittäjä, joka monen mutkan kautta pääsi yrittäjäksi aloittamaan ja kertoi, että viime kesänä hän teki erittäin pitkää päivää, 12-tuntisia päiviä, mutta enää ei tee, koska siinä ei ole mitään järkeä, koska siitä ei jää mitään käteen. Rajahyöty lisätunneille on olematon. Kysyn hallitukselta: onko hallituksen linja tässä pitävä, niin että työnteko tehdään kannattavaksi myös jatkossa ja pyritään sii-

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

hen, että työnteko aina kannattaa? [Puhemies koputtaa] Sitä kautta hyvinvointi saapuu ja tulee.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, nyt on siis vastauspuheenvuorot jo kiinni, eikä enempää pysty ottamaan, ja ministerit vastaavat sitten tuossa kello 15. Menään siihen asti tätä vastauspuheenvuorolistaa. — Edustaja Siponen.

14.41 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä kuuntelin edellistä puheenvuoroa tästä talouden kokonaiskuvasta, ja kyllä minua hieman hämmästyttää se, että täällä tämä porukka vuosi sitten kuulutti, että nyt on aika lopettaa velkaantuminen. Nyt kun katson tätä tämän päivän asialistaa eduskunnassa, niin vuosi on kulunut ja nyt on aika nostaa lainanottovaltuutta. Hämmästyttää tosiaan se, että lisää tulee tätä valtion lainanottovaltuutta, ja todellakin näyttää, että tämä meidän velkaantumisen vauhti vain kiihtyy ja kiihtyy. Kun kesä on tulossa, niin tulee mieleen, että minä tunnen, kuinka vauhti kiihtyy, kun tämä velkaantumisen vauhti vain näyttää kiihtyvän: tänä vuonna tosiaan jo 12,7 miljardiin euroon ja tällä koko hallituskaudella jopa 50 miljardiin. Kyllä se minusta kertoo siitä, että ne puheet ja teot ovat hyvin suuressa ristiriidassa tämän hallituskauden alussa olleet. [Timo Heinonen: Ei se siitä kerro, se kertoo suhdanteesta!] Toivotaan, että löytyy niitä keinoja, millä saadaan Suomi sitten todellakin kasvun uralle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Nieminen.

14.43 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hieman eri tavalla näen kyllä asian kuin edellinen edustaja täällä kertoi. Hallitus kyllä toteuttaa linjakasta ja eteenpäinkatsovaa talouspolitiikkaa ja on aivan sanojensa takana ollut koko ajan.

Tulevaisuudesta huolehtiminen vaatii rohkeita päätöksiä, ja kiitän, että sisäiseen turvallisuuteen liittyvät asiat on linjakkaasti hoidettu ja huomioitu. [Aki Lindénin välihuuto] Lisätalousarviossa on tehty myös panostuksia useisiin liikennehankkeisiin, kuten ollaan kuultu, eri puolilla Suomea — kaikki aikanaan. Hallitus muuttaa liikenneinvestointien painopistettä, hallitus edistää sekä hallitusohjelman mukaisia, kasvua vauhdittavia hankkeita että myös täysin uusia infrahankkeita. On äärettömän tärkeää, että edistämme elinkeinoelämän ja yrittämisen mahdollisuuksia. Työ ja työpaikat tuovat hyvinvointia. On hyvä, että hallitus huolehtii siitä, ettei kokonaisveroaste pääse kasvamaan. Näillä uusilla hankkeilla vahvistetaan erityisesti Suomen turvallisuutta ja huoltovarmuutta sekä poistetaan tulppia elinkeinoelämän investoinneilta, joilla rakennetaan terveen kasvun edellytyksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Jotta ryhmät pysyvät tasapuolisesti edustettuina, niin seuraavaksi vielä edustaja Lindén.

14.44 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pitäydyn edelleen siinä näkemyksessäni, että meidän valtaviin taloudellisten ongelmien suhteen tämä on ihan mitätön lisätalousarvio ja sillä tavalla tekninen, että eihän nyt kukaan siellä salin oikeallakaan laidalla oikeasti usko siihen, että tällä vahvistetaan vaikkapa turvallisuutta. Täällähän vähennetään puolustusministeriön määrärahaa 84 miljoonalla eurolla, mutta, totean itse, se on tekninen ratkaisu. Tämä on täynnä teknisiä ratkaisuja, joiden yhteisvaikutus on 200 miljoonaa euroa eli kaksi promillea, kaksi tuhannesosaa valtion taloudesta.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Täällä viitattiin heti alussa siihen, että edellinen hallitus vain lisäsi alijäämää. Meille, jotka olimme tänään valtiovarainministeriössä ja kuulimme siellä budjettipäällikön erinomaisten puheenvuoron, siellä oli hänen diansa numero neljä, joka osoitti, että vuonna 2020 — siis koronavuonna — meillä oli valtion alijäämä 18 miljoonaa euroa, seuraavana vuonna 9, sitten 6, siis aleneva. Nyt se on lähtenyt uudelleen kasvamaan, 8 ja 13. [Pia Viitasen välihuuto] Eli tämä on se iso kuva.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Zyskowicz.

14.45 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus jatkaa vastuullista talouspolitiikkaa, mutta kyllä pitää olla huolissaan siitä, että johtavalla oppositiopuolue SDP:llä ei ole esittää realistista ja näin ollen todellista vaihtoehtoa hallituksen toimille julkisen talouden vahvistamiseksi. En usko, että kukaan ulkopuolinen tarkkailija odottaa kovin paljoa myöskään siltä teidän perjantain kasvupaketiltanne.

Samalla on sanottava, edustaja Viitanen, että olen kyllä rehellisesti huolissani myös siitä, että gallupeistakin päätellen moni äänestäjä tuntuu uskovan teidän bluffianne, jossa te vastustatte kaikkia säästöjä ja annatte ymmärtää, että teillä on muka esittää oikeudenmukainen vaihtoehto näille ikäville hallituksen tekemille päätöksille. Aikanaan teidän puolueenne piirissä puhuttiin unelmahötöstä. Minä sanon nyt — kierrätän tätä sanaa, kun se on päivän sana — että teidän vaihtoehtonne on talouspoliittista unelmahöttöä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Viitanen.

14.46 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mehän jo viime syksynä teimme oman vaihtoehtobudjettimme. [Välihuutoja — Ben Zyskowicz: Ja missä ne työllisyysvaikutukset ovat?] — En tiedä, onko edustaja Zyskowicz sitä lukenut, onko edustaja Zyskowicz tutustunut vaihtoehtoomme. Todennäköisesti ei, koska täällä sallitaan tällainen arvostelu asiakirjoja kohtaan, mitkä on kyllä tehty ja hyvin toivottavasti edes tulevaisuudessa luettu. [Timo Heinonen: Ei kun ne on salattu!]

Mutta, puhemies, täällä sanottiin, että nyt kun hallitus ei tekisi paniikinomaisia ratkaisuja. Kyllä tämä siltä vaikuttaa. Miksi muuten joudumme kesken vuotta tekemään ennätysuuren arvonlisäverokorotuksen, joka on kovaa kyytiä niin tavalliselle kuluttajalle kuin esimerkiksi yrittäjille?

Ja mitä tulee hallituksen arvovalintoihin tässä suhteessa ja muuten: Kun täällä kerrottiin, kuinka valtiovarainvaliokunnassa on kovasti sanottu, että hienosti on asiat, niin kyllä siellä esimerkiksi sellainen mielipide ja sellaisia mielipiteitä on kuultu, että ei se ole oikein reilua, että lapsilta leikataan samaan aikaan kuin vaikka edelleen jätetään koskematta listaamattomien yhtiöiden osinkoverohuojennuksiin. Kyllä täältä laarista löytyisi vielä paljon oikeudenmukaisemmankin politiikan paikkaa, jos hallitus siihen vaan rohkenisi ryhtyä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen.

14.48 **Hanna Kosonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on sanottu, että hallituksen suunta on oikea, ja näin suunnistajana on sanottava, että se on erikoinen suunta, kun työttömyys kasvaa ja verotulot vaan alenevat valtion kassassa. Talouden tilanne on tosi haastava.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Sanoisin myös tästä 24 prosentin arvonlisäveron muutoksesta 25,5 prosenttiin, että se osuu edelleen sinne heikompiteuloisiin, niihin, joita tämä hallitus on tähänkin mennessä eniten kurmuuttanut. Ja tästä puolesta prosentistahan on kuultu kyllä, että teknisesti voi olla hyvin haastava hoitaa niitä. [Timo Heinosen välihuuto] Puolikas prosentti tulee olemaan hyvin haastavaa teknisesti.

On erinomaista, että Kymenlaaksoon tulee tieinvestointi. Siellä tarvitaankin tieinvestointeja, koska ambulanssit tulevat siellä ajamaan Kouvolan ja Kotkan väliä piakkoin aika paljon.

Erityisesti minua hämmästyttää tämä Verohallinnosta karsiminen. [Puhemies koputtaa] Sekin tarkoittaa sitä, että harmaa talous pääsee rehottamaan, niin että sieltä ei oteta pois [Puhemies koputtaa] niitä verotuloja, joita voitaisiin todella helposti ottaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eerola.

14.49 **Juho Eerola ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen maineen palauttaminen hyvän taloudenpidon maana on tärkeää muistakin syistä kuin pelkästään sen itse maineen takia. Jos ja kun saamme talouden kurssia reivattua oikeaan suuntaan, niin se on hyväksi myös luottoluokitukselemme eli sille, mihin hintaan uutta velkaa sitten joskus tarvittaessa myös saamme.

No, säästää pitää, ja säästää pitää lähes kaikesta. Kiitän kuitenkin siitä, että isänmaamme turvallisuuden oleellisesti liittyvät toiminnot joko pääsevät vähemmällä tai sitten pidetään kokonaan näiden säästökohteitten ulkopuolella. Se on tässä maailmanajassa entistäkin tärkeämpää.

Ja edelleen kiitän myös niistä liikennehankkeista, joita eri puolilla Suomea nyt aletaan puuhaamaan. Oma lempilapseni on, kuten tässä edellinen puhujakin mainitsi näistä hankkeista, tietenkin valtatie 15, jolle nyt vajaat 10 miljoonaa sinne meille Kotkan päähän luvataan. Kannustan hyvää hallitusta jatkamaan tämän hankkeen parissa, tulevaisuudessa myös jopa Kouvolaan saakka.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto.

14.50 **Laura Meriluoto vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän hallitus tässä nyt hukkaa mahdollisuuden korjata tätä keinoa talouspolitiikkaansa. Tässä lisätaloustarviossa ehkä oleellisempaa on se, mitä siellä ei ole, kuin se, mitä siellä on. Tilanteessa, jossa työttömyys kasvaa edelleen ja Suomi on ollut pitkään taantumassa, tulisi hallituksen nyt tehdä kaikkensa työttömyyden torjumiseksi ja Suomen talouden vahvistamiseksi. Tämä tarkoittaisi ennen kaikkea hyvin kohdennettuja, kokonaiskysyntää vahvistavia toimia ja historiallisessa ahdingossa olevan rakennusalan tukemista. Nyt hallitus kuitenkin toimii päinvastoin. Se kiristää finanssipolitiikkaa tavalla, joka hidastaa talouskasvua ja kasvattaa työttömyyttä. Työttömyyden pitkittyessä se muuttuu suhdanneluontoisesta osin pitkäaikaiseksi ja rakenteelliseksi, mikä heikentää Suomen taloutta pysyvästi. Ja vieläkin ei ole täällä kyllä tullut vastausta siihen, miksi tällaisia arvovalintoja on tehty, kun viisaampiakin vaihtoehtoja olisi tarjolla. [Ben Zyskowicz: Niin, miksi säästetään, kun voisi laittaa lisää rahaa!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

14.51 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vielä tässä yhteydessä nostaa esille liikenteen, kun valtiovarainministerikin bensiinin hinnasta tuossa puhui. Väylävirastohan julkaisi tänään tiedotteen, jonka mukaan liikenteen nopeusrajoituksia ollaan laskemassa. Päätös koskee jopa 1 800:aa tiekilometriä, ja perusteluna tälle nopeusrajoitusten laskemiselle ovat viraston mukaan muun muassa liikenne- ja ympäristöolosuhteet. Maantieteellisesti nämä toimenpiteet tulevat jakautumaan eri puolille Suomea mutta painottuvat erityisesti Lappiin, Pohjois-Pohjanmaalle ja Etelä-Pohjanmaalle. Tämä lienee osoitus siitä, että kun teiden kunto heikkenee, niin nopeusrajoituksia joudutaan laskemaan, ja tämä tietysti myöskin vaikuttaa meidän talouskasvuun. Meillä pitäisi nopeusrajoituksia pyrkiä pikemminkin nostamaan — tiet olisivat siinä kunnossa, että liikenne liikkuu ja kuljetukset pyörivät. Näyttää siltä, että ylipäätäänkin tällä hallituksen politiikalla — Väyläviraston mukaan 5 000 kilometriä — teitä tulee rapakuntoon tämän hallituskauden aikana, vaikka tänä vuonna sitä korjausvelkaa ehkä jollakin tavalla saadaan hillittyäkin. Hallituskauden aikana tuo suunta näyttää todella surkealta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Huhtasaari.

14.52 **Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siis Suomihan on konkurssissa, koska demarit ovat eläneet yli varojen liian kauan. [Pia Viitosen välihuuto] Minä olen jotenkin ihmetellyt sitä, minkä takia demareilla on joku ihme halu koko ajan keksiä Suomelle kaikkia lisälaskuja, kuten tämä ennallistaminenkin. Me saatiin tämä yhdeksän miljardia euroa nyt torpattua, koska olemme hallituksessa, todellakin näin.

Mutta mitä tulee tähän lisätalousarvioon, niin tämä on turvallisuushallitus — näinä aikoina me sitä tarvitsemme. Puolustusministeriön hallinnonalalle lisäämme 152,8 miljoonaa euroa. Me panostamme rajaturvallisuuteen. Myös pakolaisten vastaanottomenot laskevat, ja EU-saannot turvataan. Lisäksi sokerina pohjalla: kokonaisveroastetta ei nosteta, työnteen ja yrittämisen verotusta ei kiristetä. Tämä on sitä kasvupolitiikkaa, ja haluaisinkin vielä kysyä liikenneministeriltä: millä eri tavoilla infraan panostaminen luo kasvua meille tähän maahan?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Myönnän vielä kolme vastauspuheenvuoroa, sen jälkeen ministerit Ranne ja Purra. Elikkä nämä kolme vastauspuheenvuoroa saavat edustajat Lyly, Heinonen ja Viitanen. — Edustaja Lyly.

14.54 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on paljon puhuttu rakentamisesta ja siihen liittyvistä panostuksista. Tietenkin nyt on oikea aika panna rakentamista liikkeelle, koska rakentaminen on lamassa ja me tarvitaan työpaikkoja rakennussektorille — sinänsä hyvä vastasyklinen toimenpide tähän tilanteeseen, ja sitä kannatan. Mutta se, mikä tässä mietityttää ja ihmetyttääkin jonkin verran, on, kun meidän pitäisi saada yhdessä vaikutuksia aikaiseksi, kuntien ja hyvinvointialueitten rooli tässä mielessä. Nyt kun sielläkin on rakentamistarpeita, niin valtion pitäisi jollain tavalla laittaa yhdessä kuntien ja hyvinvointialueitten kanssa liikkeelle niitä hankkeita, koska nyt ne saatisiin tehtyä vähän halvemmalla.

Erityinen kysymys liikenneministerille liittyen MAL-sopimukseen: meillä on Suomessa aika iso alue, jossa olisi rakentamishankkeita nopeasti saatavissa liikkeelle, eli missä MAL-sopimukset tällä hetkellä ovat ja koska niistä tulee valmista?

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Heinonen.

14.55 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän SDP:n hämmennyksen. SDP:n ollessa vallassa tehtiin lisätalousarvioita, joissa otettiin 5,5 miljardia lisää velkaa. Edustaja Lindén, se ei ollut teknistä. Harvinainen lisätalousarvio tänään käsittelyssä, ja ymmärrän, että se yllättää velkaan ja velanottoon rakastuneen SDP:n, sillä nyt ei lisätäkään menoja. Kiitos, ministeri Purra, tästä suunnanmuutoksesta. Nyt laitetaan maamme taloutta kuntoon.

Arvon demarit, te salasitte oman vaihtoehdonne työllisyysvaikutukset. Niihin ei, edustaja Viitanen, ole pystynyt tutustumaan. Teidän vaihtoehtoon ei pysty tutustumaan, kun te salaatte ne tiedot. Eduskunnassa on puhuttu, että se teidän vaihtoehtobudjettinne aiheuttaisi 100 000 uutta työtöntä tähän maahan. Nyt kysyn, edustaja Viitanen, teiltä: [Laura Huh-tasaari: Missä ne ovat?] te voitte tässä salissa nyt sanoa, että nämä eduskunnan tietopalvelun laskelmat ovat julkisia, vai oletteko te, edustaja Viitanen, salailupolitiikan kannalla?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Viitanen.

14.56 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näistä lisätalousarvioista viime kaudella. [Timo Heinonen: Ei kun nyt siitä salailusta!] Minä aivan hyvin muistan sen, että kyllä kokoomus silloin hyväksyi korona-aikana tuet niin yrityksille, kansalaisille, kunnille kuin kulttuurielämäämkin. [Oikealta: Ei! Vastatkaa kysymykseen! — Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Ei kokoomus näitä vastustanut. Tässähän tulee, puhemies, aivan väärä kuva.

Ja sitten, kun kuuntelen tätä keskustelua, niin tässähän tulisi sellainen kuva, että hallituksen talouspolitiikka olisi ikään kuin onnistunutta ja että velka vähenisi. Mutta täällä edustaja Lindén juuri kertoi näistä käppyröistä, mitä valtiovarainvaliokunnassa näimme, ja me näimme, että koronan helpotuttua viime kaudella alkoi velkaantuminen vähentyä, ja nyt se on lisääntynyt. Plus 13 miljardia lisää velkaa on tämän hallituksen saldo.

Ja se, mikä tässä ilmeisesti teidän kasvupolitiikkanne on, on se, että työttömiä tulee lisää. Teidän 100 000:n työllisyystavoite on tällä hetkellä, puhemies, uskokaa tai älkää, miinus 50 000. Kyllä tässä nyt hieman hallituksella olisi korjattavaa oman talouspolitiikkansa suhteen. [Juho Eerola: Eli salailu jatkuu!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan vielä edustaja Zyskowicz, vastauspuheenvuoro, ja sitten mennään ministereihin.

14.57 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mitä tulee näihin lisääntyviin velkaantumismääriin, edustaja Viitanen, onkohan nousseilla korkomenoilla mitään merkitystä? [Pia Viitasen välihuuto] Korkomenot johtuvat yhtäältä siitä, että korkotaso on noussut, mutta johtuu toisaalta siitä, että Suomen velkamäärä on noussut. Ja kun te sanotte, että hyväksyimme koronan vuoksi välttämättömät lisäpanostukset, niin kaikissa niissä keskusteluissa toimme esiin sen, muun muassa henkilökohtaisesti itse toin esiin sen, että kun tulee väistämättömiä miljardin luokan lisätarpeita, kuten korona aiheutti, niin eikö Marinin hallitus löydä mitään — siis mitään — säästettävää mistään vanhoista menoista. Ei edes niistä menoista, jotka itse päätitte lisätä pysyvinä menoina ennen kuin

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

koronasta oli tietoakaan, ja mitään säästettävää ette mistään löytänyt. [Juho Eerola: Ette mistään! — Timo Heinonen: Ei mistään!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin. — Ja Sitten vielä Viitanen, yksi puheenvuoro, ja sitten meillä on neljä ministeriä.

14.58 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten sanottu, myös kokoomus ja perussuomalaiset hyväksyivät yli 90-prosenttisesti viime kaudella otetun velan. [Välihuutoja] Tämä on tosiasia, ja te voitte ihan rauhassa tietenkin oppositiota täällä moittia ja moittia meidän vaihtoehtojamme.

Mutta, arvoisat Zyskowitz ja Heinonen, myös oppositiolla on aivan oikeus kritisoida hallituksen talouspolitiikkaa, ja toden totta siihen on aihetta. Teidän tuloksenne eivät ole lainkaan mairittelevia, työttömyys kasvaa, velka kasvaa. Voisivatko edustajat Zyskowitz ja Heinonen kertoa, miten on mahdollista, että ennen vaaleja luvattiin velkaantumisen taittaa ja nyt tulee 13 miljardia velkaa lisää? Ja voisivatko edustajat Zyskowitz ja Heinonen esimerkiksi kertoa, kuinka oikeudenmukaista on nostaa lääkkeiden arvonlisäveroa, on tehdä eläkkeensaajille lisävero, tällainen ryöstövero, ja samaan aikaan kuitenkin sitten ministeritason tuloluokassa tulee veronkevennyksiä? Onko tämä teidän mielestänne oikeudenmukaista ja aivan oikein?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Neljä ministeriä on pyytänyt nyt puheenvuoroja. Tehdään vähän kysymysten mukaan näitä minuuttimääriä, eli Rantanen ja Essayah kaksi minuuttia, Ranne kolme minuuttia ja Purra viisi minuuttia. — Rantanen aloittaa.

14.59 **Sisäministeri Mari Rantanen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lisätalousarvio on turvallisuuden lisätalousarvio. Tämä ei ole pelkkää tekniikkaa, vaan tällä nimenomaan panostetaan rajaturvallisuuteen maksamalla Rajavartiolaitokselle ja poliisille näistä välineellistetyn maahantulon toimista aiheutuneita kustannuksia. Lisäksi tällä osoitetaan Rajavartiolaitokselle rahaa tämän uuden radioteknisen valvonnan rakentamiseen. Se on iso asia, se lisää suomalaisten turvallisuutta. Siinä mielessä tämän pitäisi olla hyvä uutinen tälle salille. Lisäksi panostamme siihen, että Maahanmuuttovirasto saa rahaa näiden meidän uusien lakihankkeidemme johdosta, jolloinka me voimme tehdä muutokset muun muassa kansalaisuuslain muutosten pohjalta, ja että he pystyvät tätä rajamenettelyä myöskin tehokkaasti toimeenpanemaan. Nämä ovat isoja asioita. Tämä kaikki tehdään niin, että me emme ota lisävelkaa, jotenka siltä osin tämä lisätalousarvio [Laura Huhtasaari: Vastuullista!] on erinomainen ja vastuullinen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ministeri Essayah, olkaa hyvä. Kaksi minuuttia enintään.

15.01 **Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Tästä ministeri Rantasen repliikistä on hyvä jatkaa. Elikkä todellakin tämä lisätalousarvio on nimenomaan turvallisuuden ja, sanoisin, myös huoltovarmuuden sekä alueellisen kehittämisen tasapainoinen esitys. Tässä on ensinnäkin näitä infra-hankkeita, joita on todella hienosti saatu eri puolille Suomea. Haluan ihan erityisesti mai-

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

nita tuon valtatie viitosen, joka on Itä-Suomen tällainen, voisiko sanoa, elinvoimasuoni, koska sitä kautta kulkee aivan valtavan paljon meidän vientiteollisuuden arvonlisätuotteita. Siellä kulkee metsäteollisuuden tuotteita, ja siellä kulkee muun muassa elintarviketeollisuuden tuotteita, ja se on todella tärkeä valtavyylä Suomessa.

No, sitten jos katsotaan ihan oman tonttini, maa- ja metsätalousministeriön, hallinnonalalta, niin siellä on äärimmäisen tärkeä muutos, mikä tehdään alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen siirtomäärärahojen kautta. Eli tällä tavalla tulemme varmistamaan sen, että me pystymme maaseudun kehittämiseen tehdyt leikkaukset hallitusohjelmassa kompensoimaan niin, että me emme tule menettämään näitä EU-saantoja sentin senttiä. Ja siinä mielessä tämä on todella tärkeä viesti myöskin suomalaiselle maaseudulle. Eli tätä kautta meidän yritysten erilaiset hankkeet ja kehittämishankkeet maaseudulla pystyvät jatkumaan ja entisestään parantumaan.

Siinä mielessä, jos ajatellaan, että tässä lisätalousarviossa ja kehyspäättöksen yhteydessä keskustelimme siitä, millä tavalla suuret teolliset hankkeet saadaan liikkeelle, niin ne ovat, totta kai, tärkeitä Suomelle, mutta on valtavan tärkeätä pitää kiinni siitä, millä tavalla me pystymme sitä maaseudun elinvoimaa pitämään yllä, millä tavalla näillä pienillä hankkeilla pystytään saamaan sinne sitten taas riittävää ja tarpeellista, voisiko sanoa, kannustinta.

No, sitten täällä oli kysytty ilmeisesti suurpetojen aiheuttamista porovahingoista. Ja todellakin tässä lisätalousarviossa on lisäystä vielä se 2,5 miljoonaa, jotta pystymme todella täysimääräisesti korvaamaan myöskin sitten nämä kauden 23 porovahingot. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ministeri Ranne, kolme minuuttia.

15.03 Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ensin voi todella yhtyä edellisiin ministereihin tässä, että me täällä rakennamme Suomea. Me rakennamme turvallisuutta, me rakennamme infraa, me rakennamme tulevaisuutta — koko Suomeen. [Hannu Hoskosen välihuuto] Kauden alussa totesin täältä aitiosta, että kun kausi loppuu, niin me pystymme esittelemään teille Suomen kartan, jossa näkyy, että kyllä, koko Suomea on oikeudenmukaisesti ja vaikuttavasti rakennettu.

Investointihankkeiden painopisteiden muutos on aivan selvä, kun katsotaan tätä lisätalousarviota. Me olemme huomioineet sen, että turvallisuustilanne on muuttunut, me olemme huomioineet sen, että talous on entistä vaikeammassa tilanteessa, kansantalous, meidän elinkeinoelämämme. Ja tässä lisätalousarviossa on paitsi edistetty ja edistetään niitä hallitusohjelman mukaisia — myös Itä-Suomen vt 5:tä esimerkiksi, vt 8:aa — myös aivan uusia hankkeita, eli meille on tulossa Lappiin vt 21, ja sinne Kotkan suuntaan on pää auki vt 15:lle. Useita tärkeitä, pieniä hankkeita. Tämä painopisteen muutos näkyy. Me teemme vaikuttavaa työtä. Me emme pidä jääräpäisesti kiinni sellaisesta, joka ei tässä maailmantilanteessa rakenna Suomea parhaalla mahdollisella tavalla. Meillä on kuokkavalmiita kohteita, joiden urakoiden valmistelu on alkanut. Me pääsemme eteenpäin todella nopeasti. Paitsi se, että meillä on tänä kesänä jo se 4 000 kilometriä uutta asfalttia, johon te varmaan kaikki olette törmänneet ympäri Suomea, niin meillä on urakkavalmistelut käynnissä. Ensi kesänä 2025 ollaan jo täydessä vauhdissa tuolla kentällä, ja 26 ollaan jo todella pitkällä monien hankkeiden osalta. Tässä ei ole todellakaan oltu toimeettomana, vaan vauhdikkaasti viety eteenpäin. Voi hyvin todeta, että meillä on, kuulkaa, turvallisuusurakoita ympäri Suomea nyt jo menossa eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

EU-hankkeet, sotilaallisen liikkuvuuden hankkeet, MILMOB-hankkeet — meillä on jatkuvasti puolustusvoimien ja Väylän kanssa valmisteilla kohteita, joita viedään sinne hakeuksiin, ja sitten haetaan täysimääräisesti tietenkin kaikki, mitä irti saadaan. Nyt tietenkin käydään koko ajan myöskin keskustelua siitä sinne EU:n suuntaan, että meillä on raja kiinni, me tarvitsemme erilaisia hankkeita, me tarvitsemme eri aikataulullakin näitä EU-tukia meidän hankkeisiimme.

Liikenneturvallisuus on tässä meillä myöskin ollut hyvin vahvasti kärkenä, ja kun täällä otettiin esiin tämä nopeuden laskeminen tietyillä kohteilla 1 800 kilometrin matkalla Suomessa, niin sitä ollaan nimenomaan katsottu liikenneturvallisuus edellä, kokonaisuus edellä ja myöskin sitä, että yhdenmukaistetaan koko Suomessa näitä nopeuksia.

Mutta turvallisuusurakat on aloitettu, ja tämä lisätalousarvio on erittäin hyvä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten ministeri Purra, olkaa hyvä. Viisi minuuttia.

15.06 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia eduskunnalle lisätalousarvion käsittelystä. Huomaan, että opposition kritiikki on vaikeaa, koska ei ole helppoa löytää johdonmukaista konsensusta siitä, sopeutammeko me liikaa vai liian vähän. [Hanna Kososen välihuuto] Tämä aiheuttaa sen saman häiriön, mistä olemme niin useaan kertaan täällä aiemminkin keskustelleet: samaan aikaan ei voi olla molempia kantoja. Niinpä onkin parempi antaa aina yksi kritiikin aihe ja sitten jättää se kokonaisuus huomiotta. Niin toimii oppositio, ja se on tietenkin teidän oikeutenne, mutta me kannamme huolta ja vastuuta tästä kokonaisuudesta.

Hallitus ei voi vaikuttaa siihen, mikä on kansainvälinen talouden suhdanne. Me emme voi vaikuttaa siihen, mikä on ohjauskorkojen taso. Toivottavasti EKP jo ensi viikolla lähete alentamaan ohjauskorkoja, ja sillä tulee olemaan toivottavasti Suomeenkin erittäin positiivinen vaikutus.

Kyllä, me teemme veronkorotuksia. Kuten olen moneen kertaan sanonut, olisin paljon mieluummin valtiovarainministeri, jonka ei tarvitse esitellä täällä salissa ainuttakaan veronkorotusta, mutta tässä tilanteessa, kun kehysriihessä haettiin uusia sopeutustoimia kolmen miljardin edestä, kuuden miljardin päälle, emme voineet olla korottamatta arvonlisäverokantaa. Kun täällä kritisoidaan alvi 24:sta 25,5:een, niin tietenkin voisi antaa vaihtoehdon, että mitä veroja sitten kiristettäisiin, millä ei olisi minkäänlaisia negatiivisia vaikutuksia mihinkään. [Ben Zyskowitz: Ei sellaisia ole!] Arvonlisäveron kiristys on esimerkiksi työn tekemisen ja yrittämisen verotuksen kiristykseen nähden kuitenkin huomattavasti maltillisempi, ja tämä hallitus ei nosta kokonaisveroastetta eikä kiristä työntekoon ja yrittämiseen liittyvää verotusta.

Arvoisa puhemies! Todellakin tämä lisätalousarvio on juuri sellainen, millaisia niiden pitäisi tavallisestikin olla: Mennään minimimienolisäyksillä ja vähennetään nettomääräisesti lainanottoa. Ymmärrän, että se aiheuttaa täällä opposition puolella ihmetystä, koska tällaisia ne lisätalousarviot eivät tosiaan aiemmin juuri ole olleet, mutta nyt eletään talous- ja finanssipolitiikassa uutta aikaa, mihin meitä ohjaa tämän isänmaamme surkeassa jamaassa oleva julkinen talous.

Toisaalta samaan aikaan, kun me teemme näitä korjaustoimia, hallitus huolehtii kasvu-toimista. Hallitusohjelma on kasvun ohjelma, ja sen päälle teimme vielä kehysriihessä merkittäviä, oleellisia toimia.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Arvoisa puhemies! Ihmettelen hieman sitä, että täällä jotenkin vähätellään Euroopan unionin liiallisen alijäämän menettelyn vaikutuksia. Nimenomaan itseään EU-myönteisenä pitävät puolueet ovat esittäneet täällä kannanottoja, joiden mukaan tästä ei ehkä tarvitsisi välittää, mutta hallitus on tosiaan ottanut linjakseen sen, että me vältämme tämän tarkkailuluokan. Se on oleellista paitsi ylipäätänsä meidän maineemme kannalta niin tieteenkin myös siksi, että tällä meidän taloudenpidolla on vaikutusta moneen muuhunkin asiaan. Arvonlisäveron korotus tehdään 1.9. alkaen juurikin siksi, että alijäämä pitää saada alle 3,5:n tänä vuonna. Olisimmehan me voineet tehdä myös uusia leikkauksia jo tälle vuodelle, mutta uskon, että niistä olisi tullut vielä enemmän harmia ja toisaalta niiden läpisaaminen nopeana lainsäädäntönä eduskunnasta olisi ollut kyllä hyvin vaikeaa. Jo tälläkin hetkellä ensi vuodelle tulevat uudet säästötoimet, jotka pitää saada budjettilakeina normaalisti eteneeseen, aiheuttavat merkittäviä haasteita, mutta aiomme niiden kanssa onnistua. Sen lisäksi kehysriihessä teimme monia hallitusohjelman säästöjen mukaisia aikaistuksia näiden uusien toimien päälle.

Arvoisa puhemies! Yleisesti ottaen tässä hankalassa suhdannetilanteessa voimme nähdä kuitenkin valoa jo monella sektorilla. Meidän rakenteelliset toimet, julkisen talouden sopeuttaminen, ajavat juuri siihen suuntaan, johon hallitus haluaa. Toisin kuin täällä jälleen väitettiin, me todella olemme vakauttamassa sen velkasuhteen hallituskauden loppuun mennessä, ja toivottavasti sama vastuullinen linja jatkuu myös ensi kaudella ja sitten tämä velkasuhde saadaan laskuun.

Olen näissä vaikeissa oloissa erittäin tyytyväinen tähän toiseen lisätalousarviioon.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen. Tämä oli näitä aikataulutettuja.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.11.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.39.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohtan 3 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Ovaska on poissa. — Edustaja Jari Koskela, olkaa hyvä.

17.39 **Jari Koskela ps:** Arvoisa herra puhemies! Olemme tänään käsitelleet ja käsittelemme nyt vuoden 24 toista lisätalousarviota. Kaikkinsa tämä esitys vähentää valtion velanoton tarvetta melkein 200 miljoonalla, mikä on tietysti hieno asia. Tänä vuonna kuitenkin otetaan velkaa edelleen 12,7 miljardilla eurolla, mikä taas ei ole kovin hyvä asia, mutta pitää muistaa, että hallitus on kuitenkin politiikallaan määrätietoisesti tehnyt ja tekee kaiken aikaa toimia, joilla velkasuhde on mahdollista vakauttaa. Vahva julkinen talous on hyvinvointiyhteiskunnan edellytys.

Lisätalousarvion tulopuoli sisältää lukuisia verotuloarvioiden tarkistuksia. Tässä pohjalta siis on valtiovarainministeriön tuorein ennuste huhtikuulta. Esimerkiksi yhteisöveron tuottoarviota ehdotetaan alennettavaksi liki 470 miljoonalla eurolla. Vastaavasti arvonlisä-

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

veron tuottoa ehdotetaan korotettavaksi 107 miljoonalla eurolla. Tähän sisältyy oletus, että yleistä alv-kantaa korotetaan nykyisestä 24 prosentista 25,5 prosenttiin jo tämän vuoden syyskuusta alkaen. Ajankohta ei ehkä ole paras mahdollinen, mutta tällä estetään ajautuminen EU:n liiallisen alijäämän menettelyyn. Kriittinen rajahan on kolme ja puoli prosenttia tälle vuodelle bkt:stä, ja nyt tällä menettelyllä me pääsemme 3,4:ään. Suomi on ajanut tiukkaa budjettikuria EU:ssa, ja meidän on syytä noudattaa sitä myös itse, ei tietysti EU:n takia, vaan ihan oman itsemme takia.

Arvoisa puhemies! Lisätalousarviossa on useita liikennehankkeita, jotka ovat enemmän kuin tervetulleita. Maamme tiestö on järkyttävän huonossa kunnossa. Kyse on paljon myös liikenneturvallisuudesta. Liikennehankkeisiin on saatu rahoitusta EU:n Verkkojen Eurooppa -välineestä. Liikennehankkeisiin panostaminen lisää alueidemme elinvoimaa. Vaikka työpaikat ja ihmiset keskittyvät suurimpiin kaupunkeihin, on etenkin vientiteollisuutemme edelleen maakuntien ja maaseudun luonnonvarojen varassa. On ollutkin mukavaa huomata, miten asfaltti tuoksuu kesällä myös omassa kotimaakunnassani Satakunnassa. Kovasti odotamme siellä myös Pori—Niinisalo—Parkanon eli Suomen kehäradan ensimmäisen vaiheen etenemistä. Kiitosta tässä lisätalousarviossa ansaitsee Satakuntaan kohdistuva panostus, jolla kunnostetaan valtatiellä 11 Koiviston ja Pikkuhaaran sillat. Tämä kunnostus vähentää raskaiden erikoiskuljetusten kiertomatkoja ja samalla vahvistaa huoltovarmuutta ja myös sotilaallista liikkuvuutta.

Pientä huolta tietysti aiheuttaa kuitenkin alemman tieverkkomme kunto. Kun melkein kaikkea säästetään, pitää hankkeita asettaa tärkeysjärjestykseen, ja silloin keskitytään vilkkaimpiin liikenneväyliin. Lisäksi on huomattava, että kustannustason nousun takia samalla rahamäärällä saa kunnostettua vähemmän tietä kuin vielä kymmenen vuotta sitten.

Hallitus tulee tekemään kaikkensa, jotta EU:n eri rahoitusmekanismeista saisimme mahdollisimman paljon rahoitusta myös Suomen liikenneverkolle. Nettomaksajamaana kyse on lopulta omasta rahastamme. Verkkojen Eurooppa -välineen lisäksi etenkin military mobility -väline voisi olla meille suosiollinen, ja toivottavasti onkin. Erityisesti itä—länsisuuntaisiin yhteyksiin pitää panostaa. Käsitykseni mukaan liikenneministerillä onkin tämä asia hyvin tiedossa ja hallituksessa panostetaan entistä parempaan EU-vaikuttamiseen. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

17.43 Markku Siponen kesk: Arvoisa herra puhemies! Edelliseen puheenvuoroon: olen kyllä kahdesta asiasta täsmälleen samaa mieltä. [Jari Koskela: Aa, kiitos!]

Eli kyllä tämä valtion velkaantuminen todella huolestuttaa, 12,7 miljardia euroa tänä vuonna ja jopa 50 miljardia tämän hallituskauden aikana. Todellakin toivon, että tämä kehitys saadaan muutettua. Nyt ollaan edelleen menossa vaan huonompaan ja huonompaan suuntaan tämän valtion velanoton suhteen, vaikka muistelen, että ehkä siellä ennen viime vaaleja vähän toisenlaisia lupauksia asiasta tehtiin.

Toinen asia, mistä olen edellisen puhujan kanssa myöskin samaa mieltä, on tämä meidän tieverkon kunto, joka on todellakin erittäin heikko.

Arvoisa puhemies! Se, mikä minua huolestuttaa, on se, että se menee koko ajan vaan huonompaan ja huonompaan kuntoon. Kyllä tässä hallituksen väyläpolitiikassa huolestuttaa erityisesti tämä perustienpidon ja alemman tieverkon kurjistaminen, mikä tässä edellisessäkin puheenvuorossa tuli esille. Liikenne- ja viestintävaliokunta totesi viime viikolla,

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

että 4,3 miljardia on korjausvelka tällä hetkellä ja vuoden 2028 loppuun mennessä se kasvaa yli 5 miljardiin euroon. Korjausvelka on siis kasvamassa 700 miljoonalla eurolla ja kokonaisuudessaan yli 5 miljardiin euroon.

Arvoisa puhemies! Erityinen huoli valiokunnalla ja myös minulla on tästä alempiasteisesta tieverkosta, tästä meidän hiussuonistostamme. Tämän valiokunnan saaman selvityksen mukaan tällä nyt käytettävissä olevalla perusväylänpidon rahoitustasolla joudutaan keskittymään hyvin pitkälle nimenomaan näiden keskeisten väylien päällysteiden kunnossapitoon. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hallitus on jättämässä oman onnensa nojaan tämän meidän alempiasteisen tieverkon — siis tämän saman tieverkon, joka on huoltovarmuuden ja omavaraisuuden kannalta aivan keskeisessä asemassa. Kun tähän vielä päälle huomioidaan nämä jo aiemmin toteutetut rajut leikkaukset näihin yksityistieavuksiin, niin kyllä tämä on kokonaisuudessaan erittäin, erittäin huolestuttavaa.

Lisäksi, arvoisa puhemies, valiokunta katsoo, että tämä rahoitustaso vuosille 25—28 ei vastaa tätä keväällä 21 valmistunutta valtakunnallisen 12-vuotisen liikennejärjestelmäsuunnitelman rahoitustasoa ja tavoitteita. Eli käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hallitus on romuttamassa tietoisesti tämän pitkäjänteisen väyläpolitiikan, josta on yhteisesti aiemmin sovittu — valitettavasti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen on poissa. — Edustaja Mehtälä, olkaa hyvä.

17.47 **Timo Mehtälä kesk:** Arvoisa puhemies! Olen pettynyt, erittäin pettynyt. Hallitus on tehnyt käsittämättömän päätöksen hylätä Ylivieskan rautatiesillan suunnitelmat. Tämä on isku vasten kasvoja niin ylivieskalaisille kuin koko Pohjois-Pohjanmaan elinkeinoelämälle. Tuohan on aivan uskomatonta, että hallitus on ohittanut valtiovarainministeriön toukokuussa esittämän lisäbudjettiesityksen, jossa Ylivieskan eteläinen ylikulkusilta oli ensimmäinen — siis ensimmäinen — kehittämiskohde Pohjois-Pohjanmaalla. Hallitus päätti kylmästi pyyhkiä tämän hankkeen yli ja korvata sen Satakunnassa sijaitsevilla siltahankkeilla. Tämä ei ole kunniaksi kenellekään.

Kysyn: Miksi hallitus painottaa läntistä Suomea pohjoisen kustannuksella? Miksi te, Oulun vaalipiirin perussuomalaiset ja kokoomuslaiset, ette ole vaikuttaneet tämän epäreilun päätöksen estämiseksi? Kyseinen silta on elintärkeä liikenteelle ja elinkeinoelämälle. Siltaa pitkin kulkee päivittäin noin 12 000 ajoneuvoa, ja sen alla kulkee päärata, siis valtakunnan päärata. Silta on kapea ja talvikunnossapidon aikaan erityisen vaarallinen — minä vuoksi muun muassa nämä siltasuunnitelmat valmistuivat — varsinkin koululaisille, jotka käyttävät sen kevyen liikenteen väylää. Ymmärtääkö hallitus sillan merkitystä ja turvallisuusriskejä?

Lisäksi, kun sillan kantavuudesta ei ole varmuutta, yhä useammat erikoiskuljetukset muun muassa tuulivoimahankkeiden ja Nordecin terästehtaan osalta evätään, mikä aiheuttaa pitkiä ja kalliita kiertoreittejä yrityksille. Yritykset joutuvat käyttämään reittiä Nivalaan ja sieltä Kalajoen satamaan, siis kiertämään kymmenen kilometriä, mikä on täysin kestänytöntä.

Lopuksi haluan painottaa, että jos Ylivieskan sillalla tapahtuu jotain, pääradan liikenne pysähtyy. Tämä aiheuttaisi valtavia haittoja sekä matkustaja- että tavaraliikenteelle, mikä vaikuttaisi koko Suomen talouteen.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Arvoisa puhemies! Vaadin, että hallitus peruu päätöksensä ja ottaa Ylivieskan rautatie-sillan uudelleen käsittelyyn. Tämä päätös ei ole vain Ylivieskan asia, vaan se on koko Pohjois-Suomen ja Suomen elinkeinoelämän asia. Me emme voi hyväksyä näin järjetöntä ja lyhytnäköistä päätöstä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen on poissa, edustaja Kilpi on poissa. Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

17.50 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Nyt lähetekeskustelussa käsitte-lyssä oleva vuoden 2024 lisätalousarvioesitys jatkaa mielestäni Orpon—Purran-hallituk-sen vääräsyklisiä talouspolitiikkaa, kuten olen todennut täällä jo aiemminkin. Nyt leika-taan jälleen lisää. Oikeastaan nyt on vuorossa höyläys, jolla pitkitetään talouden taantumaa ja syödään edellytykset talouden liikkeellelähtoon. Ensi töikseen hallitus leikkasi työttö-miksi joutuneilta ja jopa työttömiltä lapsiperheiltä. Leikattu on myös asumistuesta, ja vie-tiin indeksikorotukset. Eivät ole kelvanneet hallitukselle SDP:n vaihtoehdot, ja nyt niite-tään sitä satoa. Härskointä oli jättää rakentaminen oman onnensa nojaan. Viimeksi tänään esimerkiksi Akavan asiantuntijat todistivat, että rakennusalan korkeakoulutettujenkin työt-ömyys on kasvanut 31 prosenttia vuodessa.

Arvoisa puhemies! Tähän lisätalousarvioon kuluvalle vuodelle liittyy myös hallituksen esitys työvoimapalveluiden uudelleenjärjestämiseksi. On huomattava, että esityksessä ker-rotaan, kuinka työ- ja elinkeinotoimistot ja kuntakokeilussa mukana olevat kunnat eivät ole toteuttaneet työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja lain edellyttämällä tavalla. Toteumatietojen mukaan syyskuun 2023 lopun keskustelujen määrä oli noin 65 prosenttia siitä, mitä hallituksen esityksessä arvioitiin keskustelujen määräksi. Myöskään kasvokkaiset tapaamiset esimerkiksi alkuhaastattelussa eivät ole toteutuneet lain edellyttä-mällä tavalla.

Pohjoismainen työvoimapalvelumalli, kuten Tanskassa, kuitenkin perustuu työnhakijoi-den tiiviimpään ja parempaan palveluun. Siksi on perusteltua kysyä täällä salissa, miten teillä, arvoisa hallitus, on nyt nämä asiat huomioitu. Oletteko aidosti parantamassa työvoi-mapalveluja? Miten sen kanssa menee yksin tässä lisätalousarviossa oleva yli 4,4 miljoo-nan euron leikkaus TE-toimistojen toimintamenoista vielä tilanteessa, jossa työttömyys kasvaa? Onko nyt käymässä niin, että esityksenne työvoimapalveluiden uudistamiseksi ja joustavoittamiseksi — mikä sinällään on kannatettavaa — onkin kääntymässä leikkaus-laiksi? Tätä nyt teiltä, hyvät ministerit, kysyisin, mutta eipä täällä ole yhtään ministeriä pai-kalla vastaamassa.

Lisäksi tiedämme, että työvoimapalvelut siirtyvät kunnille vuoden 2025 alusta. Kuiten-kin nyt näyttää siltä, etteivät rahat siirrykään täysimääräisesti kunnille. Jo pelkkä indeksien jäädyttämisenne tekee sinne loven. Miten vastaatte tähän? Ajatteko kunnat ahdinkoon ja vedättekö välistä tilanteessa, jossa työttömyys on kasvanut ja suurenee edelleen, arvoisa hallitus? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

17.53 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Orpon hallitus ohjelmassaan kohdisti maa- ja metsätalouteen liittyviä säästöjä menokohtiin, jotka ovat osarahoitteisia Euroopan unionin kanssa. Tässä salissa kun kävimme hallitusohjelmakeskustelua, silloin vastaus ky-

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

symykseen ”ei kai tämä vaan johda myös EU:sta saatavien niin sanottujen vastinrahojen leikkaukseen?” oli, että ”ei johda, tämä kyetään hoitamaan CAP-ohjelman muutoksella”. Kun sitten viime vuotta elettiin syksyyn ja valmisteltiin valtion talousarviota tälle vuodelle, samaan kysymykseen saatiin vastaukseksi, että ”toivomme, että tämä hallitusohjelman mukainen leikkaus ei tule johtamaan EU-vastinrahojen leikkauksiin”. Eli kanta oli muuttunut aika paljon epävarmemmaksi.

Nyt sitten mitä ilmeisimmin on käynyt niin, että hallitusohjelman säästöjä ei ole mahdollista tehdä ilman EU:sta tulevan rahoituksen leikkaantumista tämän kotimaan rahoituksen säästön takia. Onneksemme edellinen hallitus on kyennyt budjetoimaan maatalouden tukiin varoja muun muassa kriisitukien muodossa niin paljon, että taitavat virkamiehet edellisen hallituksen ansiosta ovat kyenneet löytämään yli 120 miljoonaa euroa, jotka nyt tässä valtion lisätalousarviossa uudelleenkohdennetaan, jotta nämä meidän EU:n saantoa uhkaavat leikkaukset tulevat peruuntumaan.

Tämä monimutkainen selitys voidaan lyhykäisyydessään ehkä tiivistää siihen, että kiitos edellisen hallituksen pääomituksen maataloustukiin ja taitavien virkamiesten, nyt tulemme välttymään siltä, että hallitus joutuisi syömään omia sanojaan ja pettämään lupauksensa siitä, etteivät kotimaisen maaseudun kehittämiseen kohdistetut määrärahaileikkaukset leikkaisi myös EU:sta tulevaa rahoitusta.

Arvoisa puhemies! Monimutkainen asia. Olen toki äärimmäisen tyytyväinen, että hallitus kykenee tässä yhteydessä pitämään lupauksensa, että maatalouden tulotukiin ei tule kohdistumaan ainakaan tällä tietoa leikkauksia. Mutta samalla tietysti on huolestuttavaa se, jos meidän budjetoinnissa on sata miljoonaa epätarkkuutta, ja myös se, että me emme ole ollenkaan keskustelleet siitä asiasta, että maatalouden tulotuet tulevat nyt kohdistumaan maaseudun kehittämiseen, josta hallitus oli leikkaamassa erittäin rajulla kädellä varoja.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on tässä vaiheessa varmaan paras mahdollinen, elikkä tulemme turvaamaan Euroopan unionista tulevat osarahoitteiset rahavirrat. Mutta tämä valtion eri momenttien välinen rahojen siirtely kaksi vuotta kyseisen tilivuoden jälkeen jättää kyllä valmistelulle toivomisen varaa — olkoonkin, että tässä yhteydessä pitää nostaa hattua virkamiesten luovuudelle ja poliitikkojen kyvyille tarttua virkamiesten ajoittain kukkivaan luovuuteen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi on poissa. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

17.57 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on lisätalousarvio, jolla tarkennetaan tämän vuoden talousarviota. Keskeisimmät asiat tässä ovat teknisten asioiden lisäksi nämä liikennehankkeet, ja sitten ehkä tärkein asia on tämä julkisen talouden alijäämän pitäminen alle 3,5 prosentissa bkt:stä. Nämä ovat niitä keskeisiä asioita.

Tässä eivät budjettitalouden tulot ja menot juurikaan isossa kuvassa muutu. Valtio ottaa velkaa 12,7 miljardia euroa. Se on 35 miljoonaa euroa päivässä, ja se on iso summa. Juuri äsken puhuimme lainakaton nostamisesta 205 miljardiin euroon, ja se tarkoittaa sitä, että tämän hallituskauden aikana yli 50 miljardia euroa otetaan velkaa. Tässä olisi ollut mahdollisuus myös talouspoliittisen linjan tarkistamiseen. Tällä hetkellä kasvussa ovat vain työttömyys ja velka, ja olisi pitänyt saada pyöriä pyörimään, ja olisi pitänyt saada hankkeita liikkeelle. Heikentyneet talousnäkyvät ovat tietenkin alentaneet verotuloarviota 261

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

miljoonaa euroa, ja yhteisöveron tuottoarvio on suorastaan romahtanut 469 miljoonaa euroa.

Hallituksella on ollut vähän tempoilevaa tämä verotus. Viime vuonna talousarviossaan hallitus esitti verojen keventämistä hyväosaisilta, ja tällä hetkellä nostetaan veroja alvin osalta 24:stä 25,5:een, ja se alkaa 1.9. lähtien tänä vuonna. Samalla kun tämä näin tehtiin, niin säästettiin varakkaita ja omistajia osallistumasta säästökuuriin, ja samalla jätettiin erityisesti varakkaita suosiva ja vuosi vuodelta kalliiksi käyvä osakesäästötilin laajennus. Myös yritystuet suojattiin suurelta osin, eli olisi ollut tehtävissä näilläkin alueilla toisenlaisia arvovalintoja.

No, nyt tilanne on se, että kun täällä puhutaan paljon näistä infrahankkeista, liikennehankkeista, erityisesti tiestöhankkeista, niin olisi ollut syytä laittaa myöskin isommilla kaupunkiseuduilla MAL-hankkeet liikkeelle, jotta tähän rakentamisen lama-tilanteeseen olisi saatu aktiivitoimia lisää. Ihmettelenkin, että niitä ei ole tässä mukana. Myös kuntien ja hyvinvointialueitten kanssa yhdessä olisi pitänyt miettiä, miten tätä yhdessä tehdään. Nyt olisi juuri oikea hetki laittaa hankkeita liikkeelle, ne olisivat halvempia, ja ne olisivat tähän tilanteeseen sopivan vastasyklisiä.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueita kuritetaan aika monella tapaa tälläkin hetkellä. Siellä on ainakin neljä jarrua hyvinvointialueiden menojen kehityksessä. Ensinnäkin ensimmäinen alue on siinä, että hyvinvointialueen palvelujen kasvusta rahoitetaan 80 prosenttia ensi vuodesta lähtien. Indeksillä on alimittainen, ja palkkatarkistukset ovat olleet paljon isompia indeksiin nähden. Myös jälkikäteistarkistusta, joka on uusi toimi, tullaan leikkaamaan 5:stä 30 prosenttiin, ja sitten nämä kehittämistoimet ovat tässä mukana. Eli kuritetaan hyvinvointialueita eli niitä palveluja, jotka ovat meille ensiarvoisen tärkeitä, ja toivoisinkin, että hallitus miettisi näitten toimien tarkoituksenmukaisuutta.

Arvoisa puhemies! Vielä tässä huolestuttava piirre on se, että meidän tuottavuusohjelma valtiolle on iso toimenpide, jolla ehkä vaikeutetaan verotulokertymää, verotulojen saamista ja palvelujen toteuttamista, joita tarvitaan yhteiskunnassa. Ja voi olla, että tämä tuottavuusohjelma on sellainen, että tämän hyödyt eivät ole niin hyviä kuin tässä annetaan ymmärtää ja tulevat käymään meille vaan kalliimmaksi pitkässä juoksussa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pitko poissa, edustaja Strand poissa. — Edustaja Kallio. — Anteeksi, edustaja Holopainen myös oli, mutta hänkin on poissa. [Puhemies naurahtaa] — Elikkä nyt edustaja Kallio.

18.03 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! — Minä en ole poissa, onneksi.

Tänään on useamman kerran mainittu termi ”lainakatto”. Jos nyt tähän uskaltaa tässä vaiheessa iltaa hieman keventää, niin vuokratontille kyllä rakentaisin, mutta lainakattoa ehkä harkitsisin aika tarkkaan.

Täällä käytännössä ei ole muita kuin joitain meitä oppositiopuolueiden edustajia, mutta on pakko palata edustaja Huhtasaaren puheenvuoroon tässä aiemmin. Hallintovaliokunnan yksimielisessä kehyslauseunnossahan todettiin, että Rajavartiolaitos joutuu sopeuttamaan 200 henkilötyövuodella toimintojaan vuoden 2026 loppuun mennessä. Elikkä silloin päästään siihen, että ne kehut, mitä sinne tulivat, eivät oikein riitä, kun samalla perusrahoituksesta leikataan.

Mutta toiseen asiaan, sitaatti valtioneuvoston tiedotteesta huhtikuun puolivälistä: ”Tilanteessa, jossa sähkön tuotannon lisäksi sähköä käyttäviä investointeja käynnistyy merkit-

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

tävissä määrin ympäri Suomen, on tärkeä varmistaa, että verkot eivät muodostu markkinoiden tarvitsemien investointien pullonkaulaksi missään päin Suomea. Hallitus sitoutuu huolehtimaan Fingridin ja Gasgridin investointikyvystä hyvällä omistajaohjauksella sekä tarvittaessa vahvistamalla yhtiöiden pääomarakennetta vastaamaan energiantensiivisten teollisten investointien tarpeita, varmistamaan kantaverkon kapasiteetin riittävyys koko Suomessa sekä varmistamaan investointien toteutumisen.” Investointikykyjen lisäksi tarvitaan investointihaluja. Fingridin taholta on, ikävä kyllä, törmätty sensuuntaiseen viestiin, että jälkimmäistä puuttuu: kykyä on, mutta haluja ei. Jos täällä olisi ollut ministereitä paikalla, niin olisin kysynyt — ja kysynkin — millä tavoin hallitus sitten aikoo aidosti varmistaa, että näitä todellakin tulee koko maahan myös itäinen Suomi mukaan lukien. Kyse ei ole vain sähköstä. Kyse on aluetaloudesta. Kyse on itäisen Suomen selviytymisestä ja sitä kautta koko Suomen selviytymisestä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen poissa. — Edustaja Sarkkinen.

18.05 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Yrityskyselyissä tällä hetkellä suurimpana ongelmana nousee esille kysynnän puute. Tätä taustaa vasten lisäbudjettiin sisältyvä hallituksen päätös korottaa arvonlisäveroa 1.9., eli taantumana kesken vuoden, on järjetön. Hallitus perustelee kesken vuotta tehtävää isoa alvin korotusta tavoitteella välttää EU:n alijäämämenettely. Tämä perustelu ei kuitenkaan oikein pidä, sillä alvin korotuksella tänä vuonna saatavat lisäverotulot ovat vain noin sata miljoonaa euroa — moninkertaisesti vähemmän kuin mitä taantumana vuoksi tänä vuonna menetetään verotuottoja.

Monet asiantuntijat ovat perustellusti epäilleet, että tällä kesken vuotta ajoitetulla muutoksella ei ole käytännössä mitään todellista vaikutusta EU-arviointiin, joka kuitenkin perustuu laajempaan kuvaan. Sen sijaan kesken vuotta taantumavuotta tehtävä korotus voi pitkittää taantumasta elpymistä, ja kesken tilikautta tehtävä muutos tuo merkittävää hallinnollista rasitetta talouden toimijoille. Vaikuttaa siltä, että hallitus on paavillisempi kuin paavi itse ja tekee hätiköityjä päätöksiä ilman, että EU niitä todellisuudessa Suomelta edellyttää kesken vuoden.

Politiikan on syytä olla aina järkevää, eikä kesken tilikauden tehtyä alv-korotusta voi pitää järkevänä. Alvin suuri korotus yhdistyy hallituksen päätökseen korottaa alennettuja arvonlisäverokantoja 10 prosentista 14 prosenttiin sekä alvin alarajahuojennuksen poistoon. Nämä yhdessä hankaloittavat monen kotimarkkinoilla toimivan yrityksen tilannetta ja vaikuttavat heikentävästi kuluttajien ostovoimaan. Hallitus olisi voinut alarajahuojennuksen poiston kanssa nostaa alvin alarajavelvollisuutta pienyritysten tilanteen helpottamiseksi, mutta se ei sitä tee. Sinänsä on kuitenkin myönteistä, että hallitus käyttää verokeinoja valtiontalouden tasapainottamiseksi. Vasemmistoliiton mielestä alvin himokorotuksen sijaan olisi kuitenkin pitänyt mieluummin muuttaa listaamattomien yhtiöiden omistajien huonosti perusteltua osinkoverotukea ja säätää lähdevero yleishyödylliselle yhteisölle ja ulkomaisille sijoittajille.

Arvoisa puhemies! Rakennusalan historiallisen syvä kriisi jatkuu, eikä loppua näy. Hallitus seisoo tumput suorina, kun työttömyys Suomessa kasvaa. Toimet tilanteessa puuttuvat edelleen. Sen sijaan lisätalousarvioon sisältyy kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja kasvukeskuksissa tuottavan valtionyhtiö A-Kruunun myyminen. Kohtuuhintaista asuntotuotantoa tarvitaan tasaamaan suhdanteita ja täyttämään tarpeita, joten päätöstä on vaikea ymmärtää. Sinänsä tämä on linjassa hallituksen asuntopolitiikan kanssa. Julkinen asunto-

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

tuotanto, rakentamisen tukeminen ja asumistuet ovat kaikki päätyneet leikkuriin. Nämä päätökset vahvistavat toistensa haitallisia vaikutuksia.

Valtion omistajapolitiikassa tapahtuu nyt muutenkin. Hallituksen juuri ilmoittamana suurimpana muutoksena on esitys VR:n vähimmäisomistuksen laskemisesta 100 prosentista 50,1 prosenttiin. Näin on päätetty, vaikka rautatieyhtiöiden yksityistämisestä ei ole kuin huonoja kokemuksia maailmalta. Hallitus voi tietysti vastata, että 50,1 prosentin osuus turvaa täysin pääomistajan intressit ja vallan. Näin voi periaatteessa olla, mutta käytännössä ei ole. Monien valtio-omisteisiin yhtiöihin liittyvien toimien mahdottomuutta on nimittäin perusteltu aiemmin sillä, että vaikka valtiolla on määräävä asema, eli yli 50 prosentin enemmistö, sen on huomioitava kaikkien muiden omistajien intressit ja näkökulmat, ja että pahimmassa tapauksessa voitaisiin olla oikeudessa, jos vähemmistöomistajat katsoisivat, että valtio toimii heidän etujensa vastaisesti. Tämän järkeilyn nähdään estävän valtion määräävän enemmistövallan käytön, vaikka periaatteessa määräysvalta olisikin.

Valtio-omistajan suhtautumisessa enemmistöomisteisten mutta ei kokonaan omistettujen yhtiöiden omistajaohjaukseen sisältyy siis epäjohtonmukaisuutta. Valtionrautatiet, VR, on alueiden saavutettavuuden, liikennejärjestelmän ja huoltovarmuuden kannalta äärettömän tärkeä toimija, jonka toiminta vaikuttaa kriittisesti suomalaisten arjen edellytyksiin. Sen tulee siis jatkossakin olla kokonaan valtio-omisteinen. Näen VR:n omistusosuuden tiputtamiseen liittyvän erittäin suuria riskejä ja pyydän hallituspuolueilta, että siihen ei ryhdytä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

18.10 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä kohtaa kun taloudesta ja työllisyydestä tietysti puhutaan, on taas syytä tuoda esiin tunnuslukuja. Elikkä työttömyyden nousu on alkanut kiihtymään kesän 2023 jälkeen. Nyt huhtikuun lopussa työttömiä oli vajaat 248 000, mikä on noussut runsaalla 20 800 henkilöllä viime vuoteen nähden. Varsinkin keskiasteen suorittaneiden työttömyys kasvaa, ja myös pelkän perusasteen suorittaneiden työttömien määrä on kasvanut vuoden aikana melkoisesti. Lomautettujen määrä on arvion mukaan noussut syyskuun 2022 jälkeen runsaalla 14 400 henkilöllä. Kun tässä tilanteessa aikuiskoulutustuki lakkautetaan ja ammatillisesta koulutuksesta leikataan sata miljoonaa, niin ovathan nämä leikkaukset näitten tunnuslukujen valossa todella haitallisia tulevaisuuttakin ajatellen.

Sitten myös kun puhutaan pitkäaikaistyöttömyydestä, niin yli vuoden jatkunut työttömyys on kasvanut. Pitkäaikaistyöttömien määrä kasvaa verraten hitaasti, mutta se on valmiiksi jo varsin korkea. Vastaavasti enintään vuoden jatkunut työttömyys kasvaa nopeammin, mutta nousu lähti liikkeelle varsin matalalta tasolta, ja tässä ryhmässä työttömien määrä on vasta ylittänyt koronakriisiä edeltäneen matalimman tasonsa. Kun huomioidaan, että näiltäkin henkilöiltä on leikattu ja näitten tunnuslukujen takana on ihmisiä, niin uskooko valtiovarainministeri Purra todellakin vielä, että leikkaamalla he työllistyvät? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viljanen.

18.12 **Eerikki Viljanen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lyly aiemmin viittasi MAL-hankkeisiin ja tarpeeseen saada MAL-hankkeet liikkeelle. Olen edustaja Lylyn kanssa MAL-hankkeiden liikkeelle saamisesta samaa mieltä ja etenkin siitä, että hallitus ei

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

ole varannut tarpeeksi resursseja, euroja, MAL-hankkeitten liikkeelle saamiseksi suuressa mittakaavassa ja sitä kautta vastasykliseen talouspolitiikkaan.

Itse asiassa koko MAL-hankkeiden tulevaisuudesta olen hieman huolissani. Koko MAL-järjestelmään luotiin laajempialaisen suunnittelun mahdollistamiseksi esimerkiksi täällä pääkaupunkiseudulla ja kehyskunnissa. Järjestelmä on toiminut siltä osin kuin valtio on kyennyt omalla panostuksellaan edesauttamaan alueen suuria hankkeita ja saamaan sillä tavalla kuntiakin sitoutumaan tähän MAL-yhteistyöhön. Nyt uhkana on, että jos MAL-yhteistyöhön kohdistetut resurssit jäävät kovin vähäisiksi, se oleellisesti helposti heikentää etenkin kehyskuntia, jotka eivät ole niin suuria voittajia yleensä näissä MAL-hankkeissa. Kehyskuntien halukkuutta sitoutua koko MAL-yhteistyöhön ja kunnallisvaalienkin lähestyessä kehyskunnille epäedullisiin MAL-hankkeisiin tai MAL-sopimukseen sitoutumista on erittäin hankala viedä niin virkamiespuolella kuin luottamushenkilöpuolella kunnissa eteenpäin. Olen siis huolissani tämän MAL-työn jatkosta ja siitä, että hallituksen pitäisi oleellisesti enemmän sinne resursoida euroja, jotta se menisi eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, josta olen erittäin huolissani ja johon tämä nyt käsitellyssä oleva toinen lisätalousarvio ei tuo muutosta, on suomenkielisen Uudenmaan väyläinvestoinnit. Ruotsinkieliselle alueelle niin viime kuin tälläkin vaalikaudella on tuntunut hankkeita osuvan, mutta tämä suomenkielinen Uusimaa on jäänyt aika paljon vähäisemmälle huomiolle, eikä tämäkään lisätalousarvio tee siihen muutosta. Etenkin Uudenmaan kehyskunnat, niin sanotut Kuuma-kunnat, joissa on kolme- ja puolisataatuhatta asukasta — jälleen kerran taitaa käsissämme olla lisätalousarvio tai talousarvio, jossa näille alueille ei osu ensimmäistäkään hanketta, vaikka tarpeita on kovasti.

Aivan oma lukunsa on se, että niin korjaus- kuin perusylläpitovarain väylienyttöön ovat Uudellamaallakin aivan alimitoitettuja, ja tämänkin lisätalousarvion jälkeen väyläverkoston korjausvelka kasvaa erittäin merkittävästi tänäkin vuonna ja ensi vuonna. Tämä on kestävälinjaus, ja tähän nyt vaaditaan hallitukselta erittäin pikaista korjausta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 51/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Multala, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Keskustelu

15.12 **Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Hallitus sopi jo hallitusneuvotteluissa uudistuksista, joilla tavoitellaan korkeakoulujen taloudellisen liikkumavaran kasvattamista. Tämä hallituksen esitys EU- ja Eta-alueen ulkopuolisten opiskelijoiden lukuvuosimaksujen täyskatteellistamisesta on toinen näistä uudistuksista.

Nykyisin korkeakoulujen on perittävä lukuvuosimaksua lukuvuosimaksuvelvollisilta opiskelijoilta vähintään 1 500 euroa lukuvuodessa. Tämä velvoite on ollut voimassa vuodesta 2017 alkaen. Keskimääräinen maksun määrä on ollut 7 000—13 000 euroa. Näistä maksuista huomattava osa on kuitenkin palautettu opiskelijoille esimerkiksi apurahoina. Maksut eivät siis ole hyödyttäneet suomalaisia korkeakouluja taloudellisesti.

Nyt esitetyissä laeissa säädettäisiin, että korkeakoulujen tulee jatkossa periä lukuvuosivelvollisilta opiskelijoilta vähintään heidän koulutuksensa järjestämisestä aiheutuvat kustannukset kattavat maksut lukuvuodessa. Lakimuutoksen myötä korkeakoulun vuosittaisen maksutulon tulee kattaa lukuvuosimaksuvelvollisten opiskelijoiden koulutuksen järjestämiskustannukset, myös opiskelijoille maksetut apurahat. Maksuja ei siis enää voisi hyvittää opiskelijoille niin anteliaasti kuin tähän asti on voinut. Korkeakoulun ulkopuolisista lähteistä peräisin olevista lahjoituksista maksettavia apurahoja ei kuitenkaan huomioidaisi koulutuksen järjestämiskustannuksissa.

Täyskatteellisuuden tulisi toteutua korkeakoulutasolla vuosittain, eli kaikkien yksittäisten koulutusohjelmien ei tarvitse olla täyskatteellisia.

Läsårsavgifterna har vid många högskolor de facto varit nominella, eftersom högskolorna använder en betydande del av den potentiella avkastningen från avgifterna till att befria studerande som är skyldiga att betala avgift från avgiften och för stipendier till dem. Läsårsavgifterna ser inte ut att utgöra en betydande inkomstkälla vid alla högskolor. Till följd av detta har målen för införandet av läsårsavgifterna inte uppnåtts fullt ut.

Olemme Suomessa asettaneet korkeakoulutukseen ja tutkimukseen liittyen monia kunnianhimoisia tavoitteita. Tämän ja myös edellisen hallituksen tavoitteena on ollut nostaa korkeakoulutettujen osuus nuorissa ikäluokissa 50 prosenttiin. Samalla tavoittelemme huomattavaa kasvua t&k-toiminnassa myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tutkimustyössä.

Tämän esityksen tavoitteena on vahvistaa korkeakoulujen rahoituspohjaa ja vähentää EU- ja Eta-alueen ulkopuolisten opiskelijoiden opiskelusta aiheutuvaa vaikutusta julkiselle taloudelle. Samalla tavoittelemme kuitenkin edelleen ulkomaalaisten opiskelijoiden määrän kasvua. Suomi tarvitsee osaavaa työvoimaa, ja yhä useamman täällä opiskelevan ulkomaalaisen pitäisi sitoutua myös jäämään tänne työhön. Maksut ovat keino sitouttaa opiskelijoita. Tämän hallituksen esityksen jatkotyönä selvitämme yhdessä korkeakoulujen kanssa kansallisen apurahajärjestelmän luomista ja muita kannusteita Suomeen työllistymiselle. Monet korkeakoulut ovat jo aloittaneet työn, jonka avulla opiskelijat kiinnittyvät suomalaiseen yhteiskuntaan jo opiskeluaikana, kuten esimerkiksi harjoittelut opiskelun aikana ja kielen oppiminen opintojen aikana.

Arvoisa puhemies! Suomen julkisen talouden tilanne on erittäin vaikea. Samalla meillä on monella alalla huutava pula osaavasta työvoimasta. Vaikeassa taloustilanteessa meidän

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

on voitava käyttää rajalliset resurssimme siihen, että saamme suomalaisten koulutustason nousuun.

Ändringen sätter Finland i en motsvarande ställning som de viktigaste jämförelseländerna Sverige, Danmark och Norge, som alla också tar ut läsårsavgifter som motsvarar kostnaderna i fråga om den gruppen av studerande. Genom ändringen genomförs regeringsprogrammets skrivning: ”Regeringen tar steg mot terminsavgifter som täcker alla kostnader för studerande från länder utanför EU och EES”.

Osana hallituksen esitystä esitämme myös jo kertaalleen käytössä olleen hakemusmaksun palauttamista EU- ja Eta-maiden ulkopuolisille hakijoille. Tällä hetkellä korkeakouluja kuormittavat harkitsemattomasti toimitetut hakemukset ja sellaiset hakemukset, jotka eivät täytä sisäänottokriteereitä. 100 euron kohtuullisella hakemusmaksulla pyrimme vähentämään korkeakouluille aiheutuvaa työtaakkaa ja sitouttamaan hakijat ottamaan myönnetty paikat vastaan.

Korkeakoulut ovat kertoneet myös voimassa olevan lainsäädännön epäkohdista. Yksi niistä on se, että henkilö on voinut päästä maksuvelvollisuudesta eroon vaihtamalla oleskelulupastatusta opiskeluperäisestä esimerkiksi työperäiseen lupaan. Jatkossa tämä ei olisi enää mahdollista. Tällä varmistamme sen, että korkeakoulut saavat ne lukuvuosimaksut, jotka niille lain nojalla kuuluvat. Samalla vahvistamme korkeakoulujen oikeutta saada tietoja hakijoiden ja opiskelijoiden oleskeluluvista. Tämän muutoksen ansiosta opiskelijamaksuvelvollisuus voidaan arvioida oikea-aikaisesti ja luotettavasti eikä maksuvelvollisuuden arviointi jäisi opiskelijan oman kertoman varaan.

Korjaamme nykyisestä lainsäädännöstä myös kohtia, joiden tulkinnaassa on päädytty epäoikeudenmukaisiin tilanteisiin. Tällä hetkellä tilapäistä suojelua saavat henkilöt ovat velvollisia maksamaan lukuvuosimaksuja. Tilapäisen suojelun perusteella myönnettävät oleskeluluvat tulivat ensimmäisen kerran käyttöön vuonna 2022, kun niitä alettiin Euroopan unionin neuvoston päätöksellä myöntää Ukrainasta pakeneville henkilöille. Esitämmekin nyt lisättäväksi poikkeusta, jolla tilapäistä suojelua saavat, kuten Venäjän hyökkäyssotaa pakenevat ukrainalaiset, eivät olisi enää maksuvelvollisia. Muutoksen tavoitteena on saattaa tilapäistä suojelua saavat samaan asemaan kuin lukuvuosimaksuista jo vapautetut turvapaikan saaneet ja toissijaista suojelua saavat henkilöt. Tämä on mielestäni ainoa oikea ratkaisu. Ukrainalaisten tukeminen ja koulutusmahdollisuuksien turvaaminen ovat osa tukeamme sotaa käyvälle maalle.

Haluamme vahvistaa myös tilauskoulutuksen lainsäädäntöä siten, etteivät opiskelijat joutuisi väärinkäytösten uhreiksi. Lainsäädäntöä tarkennetaan tilauskoulutuksen osalta siten, ettei opiskelija itse joudu maksuvastuuseen hänelle tilatusta koulutuksesta. Tilauskoulutusta ei myöskään saa käyttää korkeakoulujen opiskelijavalintaprosessien ohittamiseen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys yliopisto- ja ammattikorkeakoululakien muuttamisesta on tärkeä paitsi taloudellisesti myös koulutuskapasiteettimme tehokkaan hyödyntämisen näkökulmasta. Moni nyt esitettävistä muutoksista on ollut korkeakoulujen itsensä ajamia. Lukuvuosimaksujen tasossa olisimme tämän jälkeen muiden Pohjoismaiden tasossa. Kuten todettua, pyrimme näillä lakimuutoksilla vahvistamaan korkeakoulujen rahoitus pohjaa ja tekemään järjestelmästämmme myös monessa mielessä oikeudenmukaisemman.

— Kiitos.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Mennään puhujalistalle, ja tässä on tämä 30 minuuttia, elikkä se loppuu 15.41. — Ensimmäisen puheenvuoron käyttää edustaja Kallio.

15.19 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Lakiesityksestä annetuissa lausunnoissa todetaan pääsääntöisesti, että esitetyt muutokset ovat suurelta osin tarpeellisia ja oikeasuuntaisia. Ammattikorkeakoulujen lausunnoissa tuodaan kuitenkin esille, että toistuvat muutokset aiheuttavat epävarmuutta opiskelijavalintoihin ja myös opiskelijoille. Aina kun lainsäädäntöön tehdään merkittäviä muutoksia, tulee tavoitteena olla samojen toimintatapojen pitäminen pidempiaikaisesti käytössä.

Lakiesityksen lausunnoissa tuotiin esille esimerkkeinä muutoksista, jotka eivät edistä tällaista toimintatapojen pitkäjänteisyyttä, hakemuksen käsittelymaksua ja lukuvuosimaksusta vapauttamisen perusteita. Kun tavoitteena on lisätä eurooppalaisia yhteistutkintoja, tulee kansallisten säädösten olla tätä tavoitetta tukevia. Asiaa edistäisi, mikäli lukuvuosimaksuja koskevissa säädöksissä olisi erikseen mainittu kyseessä olevat yhteistutkinnot ja selkeästi säädetty maksullisuudesta tai maksuttomuudesta. Annetuissa lausunnoissa kannatetaan myös lukuvuosimaksujen täyskattaisuutta. Kun koulutuksen kustannuksissa on vaihtelua kouluittain ja myös koulutusten mukaan, on perusteltua mahdollistaa koulukohaisia eroja. Perusteltua on myös antaa koulujen itse päättää lukuvuosimaksuistaan. Lukuvuosimaksun vähimmäismäärän määrittely saattaa olla vaikeasti tehtävissä, mutta on tärkeää myös estää tutkintojen niin sanottu halpuuttaminen. Muutosten tavoitteena tulee olla Suomen pääseminen yhdenvertaiseen asemaan tärkeimpien verrokkimaiden kanssa.

Arvoisa puhemies! Se, mikä esityksessä jää hieman keskeneräiseksi, on esitetty apurahajärjestelmä. Korkeakouluille on tärkeää, että ne pystyvät ennakoimaan, millaisia järjestelmiä on tulossa käyttöön niin opintolainahyvityksen kuin apurahajärjestelmien osalta. Tällä hetkellä osalla korkeakouluja on erittäin monimutkainen apurahajärjestelmä. Tämä vaikeuttaa opiskelijoiden mahdollisuuksia arvioida opintojen hintoja ja sen myötä niiden vertailua. Nykyinen järjestelmä myös hidastaa pahimmillaan valtakunnallista opiskelijavalintaa, kun opiskelijat joutuvat odottamaan apurahapäätöksiä ja sen takia eivät pysty tekemään päätöstä opiskelupaikan vastaanottamisesta. Näihin tilanteisiin on lakimuutoksella vielä mahdollisuus saada hyviä korjauksia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koponen.

15.22 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Tämä on erinomainen esitys. Jatkossa siis EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tulevat maahanmuuttajaopiskelijat maksavat itse omat opintonsa. Suorastaan käsittämätöntä, että aiemmin suomalaisen veronmaksajan taskun pohjalta on kaivettu nämä rahat. Tämä ei meille enää käy.

Puhemies! Laissa myös lisätään näille opiskelijoille 100 euron hakemusmaksu. Tämä vähentää turhia, vasemmalla kädellä tehtyjä hakemuksia, mikä taas helpottaa hakemusten käsittelyä ja vähentää hallinnollista taakkaa. Tässäkin siirrymme nyt pohjoismaiselle tasolle.

Puhemies! Esitys on siis kaikin puolin järkevä. Se siirtää meidät yleispohjoismaiselle linjalle ja tekee järjestelmämme hyväksikäytön maahanmuuttajaopiskelijoille vaikeammaksi. Kiitän kovasti esityksestä, ja niin muuten kiittää suomalainen veronmaksajakin.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli.

15.23 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitos esityksestä. Lämmittää mieltäni tämä ajatus siitä, että lukuvuosimaksujen pitää kattaa kustannukset. Näin se pitää mennä. Meillä on erinomaista osaamista, ja sitä sopii myydä oikealla hinnalla eteenpäin. Kehitysapu on sitten oma lukunsa, ja sitä voidaan tehdä omilla tavoillaan.

Mutta asia, johon haluan kiinnittää kiittävässä mielessä huomiota tässä yhteydessä, on se, että opiskelijoiden oikeuksiin ja tilaajien velvollisuuksiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tässä nostan huonona esimerkkinä jo koetun ongelman, jossa kenialaisia sairaanhoitajaopiskelijoita oli muun muassa Tampereella — en tiedä, oliko muilla paikkakunnilla, mutta ainakin Tampereella — ja tilaajana oli maakunta Keniasta. Näin piti menetellä lain mukaan, he eivät suoraan voineet ikään kuin tilata sitä. No, maakunta keräsi kuitenkin rahat näiltä opiskelijoilta, käytännössä heidän vanhemmiltaan, sukulaisiltaan. Se oli todella kova ponnistus, että riittävät rahat saatiin kasaan niin, että yksi opiskelija perheestä tai suvusta saatiin Suomeen opiskelemaan. No, mitä tapahtui? Tapahtui juuri se, mitä pahimmissa skenaarioissa voi ajatella korruptoituneen hallinnon kanssa työskennellessä tapahtuvan: Maakunta veti välistä, ja nämä opiskelijat olivat Suomessa. He olivat hyvässä uskossa aloittaneet opiskelut, ja sitten sitä rahaa ei ruvennut Suomeen tulemaan. Asiaa ruvettiin selvittämään, delegaatio kävi Tampereelta siellä paikan päällä tutkimassa ja neuvottelemassa. Maakunta oli vetänyt välistä. Nämä opiskelijat olivat tietysti kauhuissaan ja todella surkeassa tilanteessa, ja perheillä ei tietenkään ollut toista kertaa varaa maksaa koulutusta, eikä siihen tietenkään mitään velvollisuutta voinut ollakaan.

Mutta nyt olen ymmärtänyt, että tämä hallituksen esitys parantaa tätä tilannetta nimenomaan opiskelijoiden näkökulmasta ja asettaa lisää velvollisuuksia tilaajalle ja sitä kautta tekee tämän oikeudenmukaisemmaksi. Siis koulutusta on hyvä myydä, mutta sellaista tilannetta ei saa tulla, että lähestulkoon hädänalaisessa tilanteessa olevat ihmiset hyvässä uskossa tulevat tänne ja sitten korruptoitunut hallinto vetää välistä.

On hienoa, että tämä esimerkki — huono esimerkki — on tässä nyt huomioitu sillä tavalla, että lakiin tehdään hyvä muutos. Kiitos siitä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä.

15.25 **Milla Lahdenperä kok:** Arvoisa rouva puhemies! Esityksen mukaan opiskelijan opiskeluluvalla maahan tullut säilyisi lukuvuosimaksuvelvollisena, vaikka hän vaihtaisi oleskelulupansa esimerkiksi työperustaiseksi. Tämä on erittäin tärkeää lakimuutosesitys, koska tilanne korkeakouluissa on se, että koulutukseen valituille opiskelijoille järjestetään resurssit, opettajat, tilat, laitteet ja materiaalit. Kulurakenne ja budjetti koulutuksiin ja eri opinto-ohjelmiin on tarkkaan laskettu erityisesti ammattikorkeakouluissa, joissa on nykyaikaiset hienot simulaatioluokat ja materiaalikulut myös suuria. Nyt sitten jos ennalta laskettu tulo ei tulekaan, kun opiskelija on voinut vaihtaa opiskelulupastatuksensa opiskelijasta työperustaiseksi, on tässä vanhassa mallissa opiskelija sitten vapautunut maksusta ja näin korkeakoululle aiheutunut kohtuuttomia vaikeuksia talouden ja sitä myötä myös opintotarjonnan suunnitteluun.

Lukuvuosimaksun muutoksen jälkeen Suomi on edelleen pohjoismaisiin kilpakumppaneihinsa nähden maksuiltaan edullinen. Niin sanotun täyskatteellisen lukukausimaksun periminen mahdollistaa korkeakoulutuksen tarjonnan laajentamisen nykyisestä, kun julkista

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

rahoitusta ei kohdennu EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille. Hakemuksia on EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta ollut runsaasti: yli 60 000 hakijaa 8 300:aa opiskelupaikkaa kohden. Kyllä näitä hakijoita tulee jatkossakin olemaan, koska suomalaiset korkeakoulut tarjoavat kansainvälisesti vertailtuna erittäin laadukasta koulutusta ja tutkimusta sekä tukea työllistymiseen. Vetovoima tulee näin säilymään. EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden määrän voi olettaa myös kasvavan tulevaisuudessa korkeammista lukukausimaksuista huolimatta — tästä on näyttöä esimerkiksi Ruotsista. Lisäksi haakeutuvat ovat entistä motivoituneempia opiskelijoita. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta.

15.27 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tämä käsittelyssä oleva hallituksen esitys on, ikävä kyllä, yksi hallituksen piilotetuista koulutusleikkauksista. Samalla, kun opiskelijoiden maksuja nostetaan, leikataan korkeakouluilta ennakoituja lisätuottoja vastaava summa. Esityksellä hallitus nostaa opiskelijoihin kohdistuvaa taloudellista taakkaa ja lisää korkeakoulujen markkinariskiä. Leikattava summa on pois sekä koulutuksen että kansainvälisten opiskelijoiden opetuksen kehittämisestä, vaikka ennakoidut tuotot toteutuisivatkin, mitä voi kuitenkin pitää epävarmana.

Hallitus on siis lisäämässä koulutuksen kustannuksia entistä enemmän opiskelijoiden harteille. Tämän käsittelyssä olevan esityksen lisäksi hallitus aikoo nostaa myös avointen korkeakoulujen maksujen kattoa samalla leikaten korkeakouluilta oletettua lisätuottoa vastaavan summan. Järjestely ei ole myöskään korkeakouluille hyväksi, sillä se lisää niiden markkinariskiä, kun korkeakouluilla ei ole takuita, että hallituksen oletama tuotto toteutuu varsinkin, jos entistä korkeammat maksut vähentävät koulutustarjonnan houkuttelevuutta.

Sekä yliopistot että opetus- ja kulttuuriministeriö ovatkin arvioineet, että lukukausimaksujen täyskattelistaminen tulee vaikuttamaan negatiivisesti kansainvälisten opiskelijoiden määrään. Toivottua tulovirtaa tai riittävää osaajien määrän kasvua ei ole realistisesti odotettavissa. Maksuista ennakoidut tuotot ovat spekulatiivisia arviointeja ja johtavat todennäköisesti rahoituksen ja siten myös toiminnan vähenemiseen.

Arvoisa puhemies! Muuttuvan ikärakenteemme ja alhaisen syntyvyysiemme takia tarvitsemme entistä enemmän kansainvälisiä osaajia. Meillä on ollut jo nyt haasteena saada kansainvälisiä opiskelijoita jäämään Suomeen valmistumisensa jälkeen. Jos maksujen nostamisen seurauksena tulijoita on entistä vähemmän, niin jää yhä vähemmän osaajia myös tänne meille Suomeen työtä tekemään. Maksujen nostamisen sijaan meidän tulisi löytää keinoja saada valmistuvat kansainväliset opiskelijat jäämään Suomeen. Kilpailu opiskelijoista ja kansainvälisistä osaajista on kovaa, ja meidän tulisi pystyä vahvistamaan asemiamme tässä kilpailussa, eikä heikentää sitä.

Hallitus samalla myös kiristää maahanmuuttopolitiikkaa ja kansalaisuuden ehtoja, mikä myös heikentää Suomen houkuttelevuutta. Hallituksen oma tavoite on ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrän kolminkertaistaminen 15 000:een vuoteen 2030 mennessä. Tämä on hyvä tavoite. Samalla ulkomaalaisten opiskelijoiden Suomeen työllistyminen ja jääminen pyrittiin nostamaan 75 prosenttiin. Vähän päälle vuosi sitten hallitusneuvotteluihin toimittamassaan arviossa opetus- ja kulttuuriministeriö arvioi täyskattelistamisen voivan johtaa opiskelijoiden määrän laskemiseen jopa 43 prosentilla. Näyttää siltä, että

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

hallitus esityksillään toimii omia hyviä tavoitteitaan vastaan. Tämä on valitettavan yleistä hallituksen koulutuspolitiikassa.

Nyt olisikin tärkeää miettiä toimia, joilla voidaan vahvistaa ulkomaalaistaustaisten työllistymistä Suomessa. Kaikki kivet pitää kääntää, että saamme lisää osaavaa työvoimaa huolehtimaan muun muassa tärkeistä palvelusektorin tehtävistä.

Haluan kuitenkin kiittää ministeriä siitä, että tähän tilauskoulutukseen tehdään nyt muutoksia, elikkä jatkossa korkeakoulu ei saa järjestää tilauskoulutusta, jos tilaajan tarkoituksena on ainoastaan välittää opiskelijoita korkeakoulututkinto-opiskelijoiksi. Tässä suhteessa on ollut ikäviä epäkohtia. Itsekin tein niistä kirjallisen kysymyksen, ja tästä on uutisoitu, ja ministeri on siihen vastannut, ja todellakin varmaan kaikki voimme yhdessä toivoa nyt, että näitä tällaisia ikäviä epäkohtia ei enää pääse tilauskoulutuksen myötä tapahtumaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaunistola.

15.31 **Mari Kaunistola kok:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys on tarpeellinen. Tässäkin asiassa saamme Suomen käytännön vastaamaan yhteispohjoismaista linjaa. Hallitus eteneekin hallitusohjelmansa mukaisesti kohti EU- ja Eta-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden lukukausimaksujen täyskatteellisuutta. Täyskatteellisten lukuvuosi- maksujen tavoite parantaa korkeakoulujen taloudellista tilannetta ja sitouttaa täällä opiskelevia ulkomaalaisia jäämään Suomeen on erityisen tärkeä. On olennaista, että saisimme ulkomaalaisista opiskelijoista ammattitaitoisia ja Suomen yhteiskunnassa jo asunutta työvoimaa jäämään meille tänne Suomeen.

Lukuvuosi- maksujen osuus liikevaihdosta on oppilaitoksissa yliopisto- ja korkeakoulu- sektorilla vähäinen, mutta korkeakoulujen välillä on kuitenkin merkittäviäkin eroja. Olisin kysynyt ministeriltä: Onko olemassa riskiä, että tulot vähenevät tietyillä oppilaitoksilla, vai voidaanko olettaa, että jatkossa tilanne niin sanotussa pitkässä juoksussa vakiintuu tai jopa paranee? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto poissa. — Edustaja Huhtasaari.

15.33 **Laura Huhtasaari ps:** Arvoisa puhemies! Suomi on todella ainutlaatuinen maa. Meillä tosiaankin yliopisto- opinnot ovat ilmaisia meille suomalaisille. Esimerkiksi eläinlääkärikoulutus maksaa noin 200 000 euroa, ja tämän me tarjoamme meidän nuorillemme ilmaiseksi. Tämä on todella ainutlaatuista, ja monessa maassa näin ei ole. Esimerkiksi Yhdysvalloissa opintolainat ovat ihan tähtitieteellisiä, mitä he joutuvat opintoihinsa ottamaan.

Ja tämä on oikeastaan kummallinen ajatus, mikä meillä on ollut täällä — ehkä juuri demarit ovat jotenkin halunneet sosialisoida Suomen rahoja EU- ja Eta-alueiden ulkopuolelle — että miksi ihmeessä me kouluttaisimme suomalaisten veronmaksajien rahoilla Eta- ja EU-alueiden ulkopuolella olevia ihmisiä? Tämä on erittäin hyvä suuntaus, että Suomeen tulee nyt maksukykyisiä opiskelijoita, menemme kohti täyskatteellisuutta. Ja erityisen järkevä uudistus on tämä 100 euron hakemusmaksu, jotta sitten ihmiset, jotka eivät ole hakukelpoisia... Vähennämme myös yliopistojen byrokratiaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

15.34 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Puuttuisin tässä tähän isompaan kuvaan. Kun katsotaan meidän koulutuskapasiteettia niin yliopistoissa kuin ammattikorkeakouluissa, niin meillä on aika hyvin koulutuskapasiteettia. Jos katsotaan meidän ikäluokan kokoa, niin meillä taitaa olla koko ikäluokalle koulutuskapasiteettia, ja sen takia meillä on mahdollisuuksia kouluttaa myöskin ulkomaalaisia opiskelijoita. Ja tässä nyt on puhetta yhdestä ryhmästä, joka tulee EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta. Määrät ovat kuitenkin tälläkin hetkellä vielä noin neljästä tuhannesta kuuteentuhanteen, noin karkeasti ottaen, jos otetaan ammattikorkeakoulut ja yliopistot huomioon.

Minun huoleni on tässä se, että kun meillä on koulutuskapasiteettia, meidän pitää saada eri korkeakouluyhteisöt pysymään toimivina ja kehittyvinä, jolloin ne pärjäävät sitten myöskin tässä koulutustasossa muitten kanssa. Siinä mielessä, nyt sitten kun mietitään näitä ulkomailta tulevia opiskelijoita, vaikuttaako tämä opiskelumaksujen määrittely EU- ja Eta-maitten ulkopuolelta tulijoitten määrään, kun tässä puhutaan muutaman prosenttiyksikön määrästä noin vuodessa, mitä meille tulee sieltä opiskelijoita, kun katsotaan kaikkia.

Ja toinen tärkeä kysymys, kun on Tampereella seurannut ammattikorkeakoulujen ja yliopiston opiskelijoitten jäämistä Suomeen opiskelun jälkeen, niin se on yllättävän korkea siinä tapauksessa, kun ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa Suomessa ollaan tehty se tutkinto ja jos siihen on liittynyt se, että ollaan kotimaisesta yrityksestä tai yhteisöstä saatu se harjoittelupaikka. Silloin ne prosenttimäärät nousevat todella korkeiksi. Tämä tavallaan on yksi avaintekijä, ja minun mielestäni tämä on vielä isompi juttu — se, kuinka paljon me saadaan koulutettua väkeä jäämään tänne — kuin tämä pelkkä korkeakoulumaksu. Minä näen sen suurempana kysymyksenä tämän asian ympärillä.

Toivoisin, että ministeri vastaisi, miten hän näkee tämän tilanteen ja miten sitä asiaa voitaisiin edesauttaa ja sillä tavalla saada jäämään tänne osaamista, mitä täällä meillä on koulutettu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari.

15.36 **Lotta Hamari sd:** Arvoisa rouva puhemies! Koulutuksen ja tutkimuksen rahoituksesta on huolehdittava myös taloudellisesti vaikeina aikoina. Rahoitus mahdollistaa osaamistason noston, joka on tärkeä osa kasvun synnyttämistä. Tki-panostukset ja laadukas tutkimus ovat tärkeitä keinoja niin ikään vahvistaa kasvua.

Mutta tässä yhteydessä olisin halunnut ministeriltä kommenttia siihen, että jo nyt tehdyillä päätöksillä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tutkintokohtainen rahoitus laskee hallituskauden aikana. Tämä valitettavasti heikentää pitkäaikaista kasvua. Myös muun muassa Professoriliitto on ottanut kantaa tähän, ja suunta on huolestuttava myös kasvupolitiikan näkökulmasta.

Hyvä asia tässä kyseisessä esityksessä on se, että ukrainalaisten koulutusmahdollisuuksia tuetaan.

Sitten niistä negatiivisemmista puolista mielestäni edustaja Eloranta toi hyvin tässä puheenvuorossaan esille, että koulutuksen hintaa siis sysätään nyt entistä enemmän sinne opiskelijoille, ja tämä esitys on yksi tapa leikata koulutuksesta. Hieman myös epäilen, että opintojen maksullisuus juuri sitouttaisi jäämään Suomeen. Minusta siihen tarvitaan ihan muita keinoja. Suomen olisi oltava kansainvälisesti houkutteleva maa tulla opiskelemaan. Meidän puolueohjelmassa lukee, että koulutuksen tulee olla maksutonta myös kansainvälisille opiskelijoille heidän lähtömaastaan riippumatta. Meidän huoltosuhteemme on

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

romahtamassa, joten me todella tarvitsemme opiskelijoita ulkomailta ja työ- ja opiskelupe-
räisen maahanmuuton edistämistä.

Olisi todella tärkeää myös, että kansainväliset opiskelijat integroidaan mahdollisimman
hyvin osaksi koko yhteisöä, ja suomen kielen opintoja olisi myös tarjottava enemmän, jot-
ta se integroituminen yhteiskuntaan olisi helpompaa. Tänne tuleville kansainvälisille opis-
kelijoille on luotava kannusteet siihen, että he haluaisivat opintojensa jälkeen jäädä Suo-
meen, ja minusta tämä maksullisuus ei tällainen kannuste kyllä ole. Kansalaisuuslakien
muutokset tässä yhteydessä on myöskin mainittava, eli ne eivät myöskään näitä hallituk-
sen tavoitteita tue.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen.

15.39 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä nyt joutuu pikkusen kehu-
maan hallitusta, vaikka täältä opposition puolelta puhellaankin, eli tämä vaikuttaa hyvältä
esitykseltä — kiitos erinomaiselle ministeri Multalalle.

Kun koulutuksen järjestämisestä aiheutuneiden kustannusten kattaminen tulee tähän la-
kiin, niin tähän selkeyttää ja tekee reilummaksi tämän pelin korkeakoulujen välillä. Tie-
tysti sitten on mielenkiintoinen kysymys se, mihin tasoon se katsotaan, mikä on se oikea
kustannustaso. Siitä voidaan varmaan aina keskustella. Tämä voisi myös olla sellainen esi-
tys, joka tuo maksukykyisiä ja valmistumiseen tähtääviä tänne meille Suomeen.

Tässä on pidetty tosi hyviä puheenvuoroja siitä, miten tärkeitä on se, että nämä valmis-
tuneet opiskelijat sitten jäävät Suomeen ja integroituvat Suomeen ja tulevat meille tärkeäk-
si työvoimaksi ja muutenkin osaksi tätä yhteiskuntaa.

Minusta tässä oli hyvää myös se, että tämän valtakunnallisen apurahajärjestelmän tar-
peen ja toteutuksen arviointi aloitetaan, koska se on varmasti tosi tarpeellinen asia myös tä-
män oikeudenmukaisuuden ja yhdenvertaisuuden suhteen. Tähän on ollut merkittävä
tulonlähde myös monille ammattikorkeakouluille, erityisesti nämä lukukausimaksut, kun
silloin 2015—2019 niistä säädettiin.

On kuitenkin vielä sanottava se, että opiskelijajärjestöthän ovat huolissaan tietenkin täs-
tä, onko tämä portti siihen, että sitten nämä maksut nousevat ja tulevat myös suomalaisille
opiskelijoille. Siitä meidän kyllä pitää täällä Suomessa pitää kiinni, että maksuton koulu-
tus säilyy.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi. — Minis-
teri sitten lopuksi.

15.41 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kosonen oikeastaan
päätti siihen kaikkein oleellisimpaan virkkeeseen. Ajatukseni on se, että suomalaisille
opiskelijoille lukukausimaksuja ei pidä missään tilanteessa tarjota, maksutonta pitää olla
Suomen koulutuksen jatkossakin, ja näin on tämän esityksen jälkeenkin.

Tämä keskustelu on tietenkin pitkissä kantimissa. Sipilän pääministerikaudella Suo-
meen mahdollistettiin korkeakouluihin lukukausimaksut EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta
tuleville, ja silloin paljon puntaroitiin, mitkä ovat sen vaikutukset esimerkiksi kansainvä-
listen opiskelijoiden määrään. Toivon, että valiokunta nyt käy erittäin tarkkaan ja harkiten
läpi tämän esityksen myötä, sen kuulemisen myötä, nämä aikaisempien hallituskausien

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

muutosten vaikutukset kansainvälisten opiskelijoiden määrään. Nimittäin on tärkeää, että kansainvälisten opiskelijoiden määrä ei laske tämänkään päätöksen myötä.

Koulutusvienti ei saa tietenkään myöskään vaarantaa oppilaitoksen perustehtävää tai siihen suunnattuja resursseja eikä olla korkeakouluille pakollista liiketoimintaa. Pidän erittäin valitettavina esimerkiksi ammattikorkeakouluihin kohdistuvia 100 miljoonan euron säästöjä, ja ajattelen, että ei voi olla niin, että leikataan ja sitten samaan aikaan oletetaan, että täältä suunnalta rahoitus lisääntyy. Toivon, että nämä asiat pidetään toisistaan erillään. Tunnistan kuitenkin sen, että korkeakoulut ovat pystyneet keräämään lisärahoitusta kansainvälisten opiskelijoiden palveluilla ja heitä kouluttamalla, ja se on tietenkin hyvä asia monelle korkeakoululle Suomessa.

Oleellista eivät tietenkään ole nämä maksut vaan se, että kansainväliset opiskelijat pääsevät töihin ja yhteiskuntaan mukaan, ja sen osalta olen vielä erittäin huolestunut tämän hetken tilanteesta. Tapasin juuri tämmöisen nuoren naisen, joka oli hakenut yliopistosta valmistuttuaan 500:aa työpaikkaa ja saanut kutsun viiteen työhaastatteluun niiden tiimoilta. Hänellä oli erittäin vaikuttava Excel jokaisesta työnhakuprosessista. Se ehkä kuvaa sitä, että emme ole vielä ihan maalissa sen osalta, miten suomalainen yrityselmä ja suomalainen julkinen sektori kykenevät hyödyntämään kansainvälisten opiskelijoiden osaamista. Toisaalta samaan aikaan olemme täysin riippuvaisia siitä osaamisesta, siitä aivotuonnista, mitä korkeakoulut tekevät näiden kansainvälisten opiskelijoiden myötä.

Kolmannes kansainvälisistä opiskelijoista lähtee Suomesta heti valmistuttuaan, ja kahdeksan prosenttia työllistyneistä jäi erilaisten tutkimusten mukaan siivoamaan. Meillä on vielä kertakaikkisesti tehtävää. Ajattelen, että tässä ehkä ministeriönkin kannattaisi johtaa tätä kansainvälisten opiskelijoiden työllistymistä yhdessä autonomisten korkeakoulujen kanssa niin, että saisimme parhaimman mahdollisen lopputuloksen tämän maan kannalta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten ministeri, enintään kolme minuuttia.

15.44 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala: Arvoisa puhemies! Yritän kolmessa minuutissa ehtiä vastata. Täällä tuli erinomaisia kysymyksiä, ja kiitos eduskunnalle hyvästä keskustelusta.

Ensimmäisessä puheenvuorossa edustaja Kallio kysyi tästä apurahajärjestelmästä. Toki on niin, että tämä kansallinen malli ei vielä ole valmis, mutta valmistelu on lähtenyt käyntiin, kuten edustaja Kosonenkin osasi tässä kertoa. Eli se otetaan kyllä käyttöön, ja ajatuksena on nimenomaisesti, että se olisi silloin myös yhdenvertainen eri korkeakoulujen välillä kansainvälisille opiskelijoille.

Ja kyllä, juuri näin kuin edustaja Pauli Kiuru tässä totesi, on tarkoituksena nimenomaisesti tilkitä näitä epäkohtia niin, että yksittäinen opiskelija ei joutuisi tämmöisessä tilauskoulutusilanteessa epäoikeudenmukaiseen tilanteeseen, jos tilauskoulutuksen tilaaja on pimittänyt rahat itsellään.

Edustaja Elorannalle: Olitte huolissanne kansainvälisten opiskelijoiden määrästä, ja moni muukin tähän asiaan kiinnitti huomiota. On arvioitu, että tässä todennäköisesti käy kuten kävi silloin kun Sipilän hallituskaudella otettiin käyttöön lukuvuosimaksut, että alkuvaiheessa todennäköisesti kansainvälisten opiskelijoiden määrä hieman laskee, mutta silloin kävi niin, että neljän vuoden kuluessa se palautui samalle tasolle kuin millä oli ollut ennen tätä muutosta.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Sen lisäksi, että tietenkin toivomme, että voimme pitää kiinni opiskelijoiden määrästä ja sitä pitkällä aikavälillä myös kasvattaa, vielä tärkeämpää olisi tämä, mistä täällä muun muassa edustajat Lyly ja Hamarikin puhuivat, että suurempi osa täällä opiskelevista voisi sitten jäädä tänne työhön. Siihen vaikuttaa todellakin moni muukin asia kuin vain se, minäkalaisia maksuja me perimme täällä, erityisen paljon nimenomaisesti se, mitä tapahtuu jo opintojen aikana — kiinnittykö tähän yhteiskuntaan, löytyykö harjoittelupaikkoja ja ehkä sitä muutakin elämää kuin vain työtä tai opiskelua, ja myös kielitaito vaikuttaa.

Kun katsotaan meidän korkeakouluista valmistuvien kansainvälisten opiskelijoiden työllistymisastetta, niin valitettavasti se on heikompi tällä hetkellä kuin meidän normaali työllisyysaste, mikä kertoo siitä, että nimenomaisesti yritysten kyky ehkä sitten hyödyntää meidän kansainvälisiä osaajia ei ole vielä riittävän hyvä, ja toisaalta siitä, että kielitaidon vahvistamista ja kiinnittymistä tähän yhteiskuntaan tarvitaan jo opintojen aikana. Sen vuoksi onkin hienoa, että monet korkeakoulut ovat jo aloittaneet tämän pohtimisen, miten entistä suurempi osa tänne tulevista opiskelijoista voisi jäädä Suomeen töihin ja miten siinä voisivat korkeakoulut auttaa yhteistyössä yritysten kanssa ja kielitaidon saamisessa samaten.

Sen lisäksi pitää sen verran korjata, että meillä on myös tulossa oleskelulupamuutos niin, että ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut voisi saada pysyvän oleskeluluvan tiettyjen ehtojen täytyessä. Eli se on parannus nykytilanteeseen ja tämmöinen vetovoimatekijä ja toivottavasti pitovoimatekijä. — Arvoisa puhemies, voinko hetken vielä jatkaa? [Puhemies: Juu!] — Kiitos.

Täällä edustaja Kaunistola kysyi, onko riski, että tulot vähenevät joillakin oppilaitoksilla. No, tätä on tässä vaiheessa aika vaikea arvioida. Todennäköisyys on, että sinällään eivät, koska aika monessa korkeakoulussa — joka on sinällään perinyt lukuvuosimaksuja, erityisesti ammattikorkeakoulupuolella — on ollut nähtävissä tätä haastetta, mitä muun muassa edustaja Lahdenperä nosti esille, että esimerkiksi oleskelulupatyyppejä vaihtamalla on sitten välttytty lukuvuosimaksuilta. Nyt ainakin se ennakointi tulee olemaan helpompaa, ja toisaalta nämä anteliaat apurahajärjestelmät ovat osaltaan vaikuttaneet siihen, että itse asiassa sinne viivan alle on jäänyt sitten vähemmän rahaa. Eli pidemmällä aikavälillä uskon, että tästä on kyllä saatavissa lisätuloja korkeakouluille, ainakin niin, että ne kattavat koulutuksen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset, mikä tämän esityksen tavoitteena onkin.

Vielä, olikohan... Täällä todella moni toivoi tämän esityksen eteenpäin menoa. Toki nähtiin myös riskejä, mutta uskon siihen, että itsessään tämä esitys ei ole sellainen, jolla sinällään on vaikutusta siihen, kuinka meidän kansainväliset opiskelijat työllistyvät. Siihen tarvitaan muita keinoja siellä korkeakoulutuksen sisällä, ne ovat pitkälti toki korkeakoulujen autonomian piirissä, [Puhemies koputtaa] ja meidän työelämän kehittymistä siihen suuntaan, [Puhemies koputtaa] että halutaan ja osataan työllistää myös kansainvälisiä osaajia. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle kyberturvallisuusdirektiivin (NIS 2 -direktiivi) täytäntöönpanoa koskeväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 57/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Esittelijänä ministeri Ranne. Olkaa hyvä.

Keskustelu

15.49 Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Tieto- ja viestintäteknologia on keskeinen osa nykyaikaista yhteiskuntaa ja sen kriittistä infrastruktuuria. Samaan aikaan yhä useammat palvelut ja toiminnot ovat kasvavissa määrin riippuvaisia viestintäverkkojen ja tietojärjestelmien luotettavasta toiminnasta. Viestintäverkkojen ja tietojärjestelmien kyberturvallisuuteen voi kohdistua monenlaisia riskejä, joista olemme hyvin tietoisia. Yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden kannalta on tärkeää kasvattaa kyberturvallisuuden tasoa viestintäverkoissa ja tietojärjestelmissä.

Käsittelyssä on nyt hallituksen esitys, jossa esitetään lainsäädäntömuutoksia, joilla Euroopan unionin uusi kyberturvallisuusdirektiivi eli NIS 2 -direktiivi saatettaisiin osaksi kansallista lainsäädäntöä. Muutokset on tarkoitus saattaa voimaan ja sovellettavaksi 18.10. tätä vuotta alkaen. Hallituksen esityksen ja sen taustalla olevan kyberturvallisuusdirektiivin tavoitteena on vahvistaa kyberturvallisuuden tasoa yhteiskunnan toiminnan kannalta keskeisillä toimialoilla ja keskeisissä organisaatioissa. Tavoitteena on vähentää kyberhäiriöiden määrää sekä välttää kyberturvallisuuteen liittyvien poikkeamien aiheuttamia keskeytyksiä ja häiriöitä yhteiskunnan toiminnan kannalta keskeisille palveluille ja toiminoille.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi kyberturvallisuuslaki. Kyberturvallisuuslaissa säädettäisiin kyberturvallisuutta koskevaa riskienhallintaa ja merkittävistä poikkeamista ilmoittamista koskevista velvollisuuksista kyberturvallisuusdirektiivin edellyttämässä laajuudessa. Julkishallintoon kohdistuvista vastaavista velvoitteista esitetään säädettäväksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa. Esityksessä kyberturvallisuuslaissa säädettäisiin myös uusien velvoitteiden valvonnasta sekä muista direktiivin edellyttämistä viranomaistehtävistä.

Sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin sekä muihinkin toimialakohtaisiin lakeihin esitetään tehtäväksi pienempiä kyberturvallisuusdirektiivin täytäntöönpanoon liittyviä muutoksia. Kyberturvallisuusdirektiivin soveltamisalaan tai sisältöön liittyä sen vähimmäistason osalta vain vähän kansallista liikkumavaraa. Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä esitetäänkin, että direktiivi saatettaisiin osaksi kansallista lainsäädäntöä sen vähimmäistason edellyttämällä tavalla soveltamisalan laajuuden ja velvoitteiden tason osalta. Siltä osin kuin kansallista liikkumavaraa on, sitä esitetään käytettäväksi. Uusien

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

kyberturvallisuutta koskevien veloitteiden soveltamisala olisi laaja ja toimialarajat ylittävä. Kyberturvallisuuslain soveltamisala kattaisi huomattavan joukon organisaatioita, joihin ei ole aiemmin kohdistunut lain tasolla veloitetta kyberturvallisuutta koskevasta riskienhallinnasta. Esityksen valmistelua on tehty valtioneuvostossa poikkihallinnollisessa yhteistyössä.

Esityksessä ehdotetaan, että veloitteiden valvonta osoitettaisiin toimialakohtaisille viranomaisille vastaavasti kuin edeltävän verkko- ja tietoturvadirektiivin täytäntöönpanossa on tehty. Lisäksi Liikenne- ja viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskukselle ehdotetaan osoitettavaksi tietoturvaloukkauksiin reagoivan ja niitä tutkivan yksikön tehtävät.

Esityksellä olisi uusien tehtävien järjestämisestä johtuvia vaikutuksia viranomaisille. Esityksellä olisi myönteisiä vaikutuksia kyberturvallisuuden tason kehittymiselle yhteiskunnassa. Myönteiset vaikutukset kohdistuisivat välillisesti myös muihin kuin niihin, joita veloitteet suoraan koskevat.

Pidän erittäin tärkeänä, että kyberturvallisuutta, tietoturvaa ja tietosuojaa vahvistetaan yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisillä toimialoilla. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaunistola, olkaa hyvä.

15.53 Mari Kaunistola kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Tällä hallituskaudella kyberturvallisuutta ja sitä koskevaa yhteistyötä viranomaisten ja elinkeinoelämän välillä vahvistetaan. Hallitus myös uudistaa kansallisen kyberturvallisuusstrategian vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä. Tärkeää on myös ehdotus säädettävästä kyberturvallisuuslaista.

Tällä direktiivillä, joka on käsittelyssä, on tavoitteena vahvistaa EU:n yhteistä ja jäsenvaltioiden kansallista kyberturvallisuustasoa yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisiksi katsottujen sektoreiden ja toimintojen osalta. Suomi onkin tietoyhteiskuntana riippuvainen viestintäverkkojen ja tietojärjestelmien toiminnasta ja näin ollen myös haavoittuvainen niihin kohdistuville häiriöille. Yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden kannalta onkin tärkeää kasvattaa kyberturvallisuuden tasoa viestintäverkoissa ja tietojärjestelmissä. Esityksen veloitteet ovatkin investointi yhteiskunnan toimintavarmuuteen ja kyberkestävyyteen. Direktiivi luo näin ollen myös jäsenmaiden välille aivan uudenlaisia verkostoja, jotka tiivistävät kyberturvallisuusyhteistyötä EU:n sisällä.

Valtioneuvoston kanslia asetti viime maaliskuun alussa työryhmän valmistelemaan Suomen kyberturvallisuusstrategian uudistamista. Kyberturvallisuusstrategiaa valmistellaan laajassa yhteistyössä yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa. Olisinkin kysynyt ministeriltä, miten tätä työskentelyä edistetään ja millaisia tavoitteita tälle työskentelylle on esitetty. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

15.55 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä täällä äärimmäisen tärkeää ja ajankohtaista teemaa, eli kyberturvallisuutta. On tärkeää, että tässä nyt on valmisteilla tämä direktiivin pohjalta tehtävä lakiuudistus, jossa siis kyberturvallisuusasiat kootaan yhteisen kyberturvallisuuslain alle. Se varmasti auttaa siihen, että kun on aikaisemmin noussut paljon esiin se, että kyberturvallisuuden koordinointi ja strateginen johtaminen on ollut haastavaa, koska tämä käsittää monia eri hallinnonaloja, niin nyt sitten saadaan tätä rakennetta yhtenäistettyä tämän lainkin tasolla.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Suomalainen yhteiskunta on tietysti todella riippuvainen siitä, että viestintäverkot ja tietojärjestelmät toimivat luotettavasti. Tähän toimintaan kohdistuu monenlaisia riskejä, eikä näistä tietysti vähäisempänä ole se, että myöskin tahallista tietoista häirintää tiedämme tapahtuvan tällaisten rikollisjärjestöjen suunnalta, mutta myöskin olemme tunnistaneet viime aikoina, että vieraat valtiot, kuten esimerkiksi Venäjä, pyrkivät häiritsemään meidän yhteiskuntaamme. On riski siitä, että ne sitten vaikuttavat meidän kriittisiin toimintoihimme.

Todellakin on tärkeää, että tätä kokonaisuutta koordinoidaan ja johdetaan, koska kyberturvallisuus tietysti koostuu yhteispelistä, jossa sekä viranomaiset että esimerkiksi palveluitten tuottajat ja näitten järjestelmien ylläpitäjät yhdessä pystyvät koordinoimaan ja toisaalta tunnistamaan näitä riskejä. On tärkeää, että esimerkiksi nämä vastuukysymykset on määritelty huolellisesti, jotta sitten vältetään se tilanne, että riittäviä suojaustoimia ei olisi tehty.

Tässä ihan viime aikoina on tullut kansalaisten kannalta erittäin ikäviä tietomurtoja esiin, esimerkiksi Helsingin kaupungin ja muutama vuosi sitten oli tämä Vastaamon tietomurto, joissa kansalaisten arkaluonteisia tietoja on päätyneet ulkopuolisten käsiin. Tämä on osoitus siitä, että tietysti on tärkeää, että varmistetaan, että meillä on tämä tietojen ja järjestelmien suojaus riittävällä tasolla, ja toisaalta se, että näitä toimijoita, joitten velvollisuus se on tehdä, on hyvin laaja joukko. Pitää tietenkin pystyä huolehtimaan siitä, että toimijat sitten kantavat vastuunsa tässä.

Nyt olisin kysynyt ministeriltä, mikä on aikataulu tälle kyberturvallisuusstrategian päivittämistyölle. Nyt tiedetään, että hallitus tekee paljon näitä julkisen sektorin säästötoimia, mutta onko varmistettu se, että näissä kriittisissä toiminnoissa tämä rahoitus — esimerkiksi Kyberturvallisuuskeskuksen rahoitus — on riittävällä tasolla, jotta pystytään toimeenpantamaan myöskin näitä uudistuksia ja tätä kehitystyötä?

Vielä kysymys siitä, että kun nyt tämän lain ulkopuolelle jää pieniä yrityksiä, niin onko sitten kuitenkin sellaisia toimia, joilla pystytään kehittämään myös pk-yritysten kyberturvallisuusosaamista, kuten esimerkiksi hallitusohjelmassakin oli kirjattu. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

15.59 Lotta Hamari sd: Arvoisa puhemies! Raportointivelvollisuus seuraamusmaksuineen kyberturvallisuuspoikkeamista ja kriittisten alojen määritelmän laajentaminen tukevat suomalaisen yhteiskunnan varautumista kyberhäirintään. Direktiivin ja lakimuutoksen tavoite on sinänsä kannatettava. Raportoinnin sääntelyn tulee olla oikealla tasolla ja pelisääntöjen selviä kaikille toimijoille, jotta toiminta on mielekästä. Raportoinnin ohella täytyy pystyä vahvistamaan toimijoiden tiedonvaihtoa havaituista hyökkäyksistä tietosuojasta huolehtien. Lakiesityksen velvoittamalla viranomaisilla tulee myös olla riittävät resurssit tehtävien tulokselliseen suorittamiseen. Ja tästä olisin ministeriltä halunnutkin kysyä: miten te arvioitte viranomaisten resurssien riittävyyden?

Huomioitavaa tässä esityksessä on se, että hallituksen esitys siis sai välttävän arvion lainsäädännön arviointineuvostolta yritysvaikutusten arvioinnin osalta. Tässä lausunto-kierroksella tuli huomioita muun muassa soveltamisalan rajaamisesta ja siitä, miten sääntely vaikuttaa konsernirakenteessa, raportointikynnyksen yksiselitteisyydestä ja niin edelleen. Lisäksi myös lausunnonantajat olivat huolissaan viranomaisten riittävästä resurssista. Miten kommentoisitte huomiota tästä arviointineuvoston kritiikistä?

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

16.00 **Marko Kilpi kok:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kun puhumme kyberturvallisuuden liittyvästä lainsäädännöstä, puhumme äärimmäisen tärkeästä asiasta. Voitaisiin sanoa niin, että datan, tiedon, merkitys tämän päivän yhteiskunnassa ja elämänmenossa on äärimmäisen merkittävä. Se on merkittävin varallisuus, mitä ihmiskunnalla on, ja sen merkitys tässäkin mielessä vaan jatkuvasti kasvaa. Kun kybertoimin vaikutetaan nyt sitten nimenomaan tietoon, datan käyttämiseen, niin ensinnäkin se on juurikin siihen varallisuuteen puuttumista, mutta se on myös sitten kansalaisiin puuttumista, vaikuttamista, ja se on myöskin keino yhteiskunnan toiminnan vaikeuttamiseen ja jopa lamauttamiseen. Joten tässä on hyvin monia, monia kriittisiä puolia.

Totta kai tekoälyn kehittyminen, nopea, nopea kehittyminen, tällä hetkellä on se, joka tuo tähän asiaan valtavasti uhkia, mutta se tuo myös mahdollisuuksia. On aivan selvä asia, että kun tekoälyä käytetään kyberhyökkäyksissä tehokkaammin hyödyksi, sitä vastaan suojautuminen ja puolustautuminen käyvät merkittäväällä tavalla vaikeammaksi. Senkin takia tällainen lainsäädäntö, mitä tässä juuri nyt ollaan tekemässä, on erinomaisen tärkeätä ja välttämätöntä. Siihen tietysti pitäisi liittyä myöskin kyberturvallisuuden kansalaistaidot. Se on äärimmäisen tärkeätä, että kansalaisilla on mahdollisimman hyvät taidot ja tietoisuus kyberturvallisuuden suhteen.

Yhtenä semmoisena merkittävänä asiana nostaisin tässä esille, että kun Suomea pidetään, ja se on tunnustettu tosiasia, kokonaisturvallisuuden kärkimaana, niin meillä pitää kyberturvallisuudessa olla myöskin johtava asema, mutta meidän kyberturvallisuuden ja kyberpuolustuksen näkökulmasta meiltä puuttuu selkeä johtajuus. Puuttuu se taho, joka vastaa toiminnasta. Olisi äärimmäisen tärkeätä saada selkeä johtava taho kyberturvallisuudessa. Kysyisinkin ministeriltä nyt: Olisiko aihetta nyt tässä kohtaa tässä lainsäädännössä nimenomaan nostaa esille se, että meillä pystyttäisiin osoittamaan se selkeä vastuullinen taho, joka vastaa kyberturvallisuudesta tässä maassa? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

16.03 **Hilkka Kemppi kesk:** Arvoisa herra puhemies! Olen ilahtunut siitä, että EU on lisännyt kiinnostusta ja ymmärrystä kyberkysymyksistä viime aikoina erityisesti tämän esityksen myötä. Tavoitteena on tietenkin vahvistaa EU:n kyberturvallisuuden tasoa ja huolehtia viestintäverkkojen toiminnasta myös sellaisessa tilanteessa, jossa niitä yritetään ajaa alas tai uhata.

Olemme vahvistaneet kyberosaamista myös kansallisesti viime hallituskaudella. Informaatiopuolustuksen keskus luotiin Riihimäelle, ja sitä kautta kybervarusmiesten valtakunnallinen koulutus eli kybervarusmiesten koulutusvastuu siirtyi Johtamisjärjestelmäkoululle kaksi vuotta sitten. Edelleen ajattelen, että se oli hyvä siirto kansallisesti siihen suuntaan, että saamme alan ammattilaisia vielä paremmin koulutettua.

Kyberturvallisuuden osaamisessa on Suomessa tietenkin vahvuuksia, joista olen ylpeä, mutta toki myös heikkouksia. Ehkä voisi nimetä vahvuuksiksi tämän korkeatasoisen osaamisen virustorjunnassa ja salauksessa. Toisaalta erityisesti tietyillä osa-alueilla osaajia on kuitenkin hyvin vähän, ja käsitykseni mukaan se haastaa kyberturvallisuutta. Toisaalta kärki on kapea, alan koulutus ei ole riittävää. Erityisen huolissani olen kuitenkin samasta asiasta kuin edustaja Kilpi tuossa edellä, nimittäin tästä johtamisesta. Yhteistyö tutkimuk-

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

sen, yritysten ja julkisen hallinnon eri toimijoiden välillä on kehittymässä, ja sitä kehitetään.

Haluaisin kuitenkin täydentävästi kysyä ministeriltä: Miten näette tämän maiden välisen johtamisen edistyvän kybertilanteessa, kyberuhkien kohdatessa, ja onko sen osalta odotettavissa kehittymistä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

16.05 **Jari Ronkainen ps:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy antaa kiitokset ministeri Ranteelle. Hän on ottanut kyllä hyvinkin vakavasti nämä Suomen turvallisuusasiat, niin kuin pitääkin ottaa, ja kun me puhutaan kyberturvallisuudesta, niin ei puhuta ihan pienestä asiasta. Tietojärjestelmien toimivuus on äärimmäisen tärkeää ainakin tässä maailmanajassa, missä kaikki kulkee sähköisesti ja haavoittuvuuksia on olemassa.

Asiaa hoidetaan vähän niin kuin kaikkien toimialojen omissa siiloissa, ja tässä edustaja Kilpi nostikin esille sen johtajuuskysymyksen. Minä olisin itsekkin vähän kysynyt siitä koordinoinnista ja johtamisesta, kun muistan, että viime kaudellakin paljon käytiin keskustelua siitä, että kyber on hanskassa, mutta se ei ole kuitenkaan kenenkään koordinoimaa, vaan jokainen tekee siellä omassa siilossaan. Onko tähän nyt suunnitteilla tai tulossa jotain sellaista uutta, missä esimerkiksi pystyttäisiin kokoamaan jokaisesta siilosta ne parhaat osaajat yhden pöydän ääreen? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

16.07 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Hieman jatkaisin vielä tätä tärkeää keskustelua tästä kyberturvallisuuskokonaisuudesta. Tosiaan täällä on aikaisemmin jo puhuttu tästä koordinoinnista ja johtamisesta, mutta olisin kysynyt ministeriltä vielä, kuinka konkreettisesti Suomi aikoo edistää tätä kansainvälistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa EU-maiden välillä ja muuta tähän kokonaisuuteen liittyen niin, että voidaan kollektiivisesti parantaa sitä kybervalmiutta, koska moni asia tietenkin on tällainen, joka ylittää valtioiden rajat, ja vain yhdessä voidaan ikään kuin suojautua riittävästi.

Sitten vielä sellainen näkökulma, että kun Suomella on tosi paljon osaamista myöskin tässä kyberturvallisuussektorilla ja meillä on yrityksiä, jotka kehittävät koko ajan uusia innovaatioitakin, niin onko hallituksessa tunnistettu myöskin se potentiaali, mikä näillä yrityksillä on? Sitten nyt tässä yhteydessä, kun tämä kyberturvallisuus yhä enemmän nousee esiin ja näitä toimia ympäri maailmaa tehdään, niin onko hallitus myös tukemassa sitten sitä yritysten vientipotentiaalia tässä yhteydessä?

Vielä olisin pyytänyt, että ministeri jotenkin puhuttelee näitä suomalaisia, jotka ovat nyt joutuneet esimerkiksi Vastaamo-tapauksen sekä sitten Helsingin kaupungin tietovuodon yhteydessä tämmöiseen, että heidän henkilökohtaisia tietojaan on vuotanut. Kuinka vakuuttaisitte nyt näille suomalaisille, jotka myöskin meihin kansanedustajiin ovat paljon ottaneet yhteyttä, että jatkossa sitten tämmöiset tietosuoja-asiat olisi paremmin hoidettu? Onko hallituksessa mietitty sitten myöskin tällaisia käytäntöjä siitä, että jos tällaisia vastaavia tapahtumia vielä tapahtuu, kuinka sitten voidaan neuvoa ja tukea niitä kansalaisia, jos tällaista heidän tietojensa osalta tapahtuu? Onko tähän varattu erityisesti joitain toimia vielä? — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ranne, viisi minuuttia.

16.09 Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Eritäin hyvää keskustelua äärettömän vakavasta aiheesta.

Aloitan ehkä tästä isoimmasta, joka on toki meillä jo tiedossa, eli meillä on siis 8. päivä maaliskuuta käynnistetty hanke valtioneuvoston turvallisuusjohtamisen toimintamallin kehittämiseksi. Eli tämä on se iso, johon täällä vedottiin, että meidän täytyy saada tämä kokonaisjohtaminen, turvallisuusjohtaminen, kuntoon. Siinä yhteydessä on alatyöryhmä — joka käsittelee nimenomaan kyberturvallisuutta — jossa päivitetään se kyberturvallisuusstrategia. Eli tämä työ on jo käynnissä, ja tämä nähdään erittäin tärkeäksi. Nimenomaan tässä on sitä poikkihallinnollista yhteistyötä jatkuvasti, ja tähän ollaan vahvasti sitouduttu.

Sitten jos katsoo sitä suurempaa kuvaa, EU-ulottuvuutta ja Nato-yhteistyötä, niin on aivan selvää, että siellä ollaan jo käynnistetty erilaista. Paljonhan tähän liittyy niitä niin sanottuja punaleima-asiakirjoja, ja niihin ei sen syvemmin voi mennä, mutta tämä on kuitenkin otettu hyvin vahvasti laajalla rintamalla hallituksen toimesta ja sitten vielä myöskin tuolla laajemmista yhteyksistä työpöydälle.

Täällä oltiin huolissaan siitä, mitä olivat nämä arviointineuvoston lausunnot ja kommentit tähän liittyen. Nythän meillä on tosiaan kyse aika uusista asioista, ja me huomioimme kyllä nämä huolet. Meille suomalaisille on aivan tietenkään aivan äärettömän tärkeää, että saamme parhaan lopputuloksen. Turvallisuus edellä tässä kokonaisuudessa mennään, ja niin kuin aikaisemmissa puheenvuoroissakin on tullut, me todella olemme turvallisuuspoliittinen hallitus.

Tällä hetkellä Kyberturvallisuuskeskus on siis meillä Traficom, Liikenne- ja viestintäviraston, alaisuudessa, ja kyberturvallisuusjohtajan toimistoa on itse asiassa vahvistettu, sinne on pysyvästi tullut lisää henkilöstöä. Sen lisäksi meillä on siellä tarjolla yrityksille ja kunnille tämmöisiä erilaisia niin sanotusti kyberturvallisuuden parantamisohjelmia, joista saadaan sitten lisätietoa, kuinka niistä uhkista varoitetaan, kuinka niihin pitää reagoida. Eli meillä on kunnille ja yrityksille jo olemassa palveluita. Toki näitä täytyy lisätä edelleen.

Suomen vahvuus on siis se erittäin hyvä ja luottamuksellinen yhteistyö yksityisen ja julkisen sektorin välillä. Tämä on tässä meidän kyberturvallisuuskokonaisuudessa aivan äärettömän tärkeää, ja sitä kautta me myöskin saamme kehitettyä niitä yrityksiä, ja yritykset ovat aktiivisesti mukana tässä, ihan siinä syvässä ja yksityiskohtaisessakin yhteistyössä. Luottamukseen perustuva kokonaisturvallisuudesta huolehtiminen on tämän maan aivan äärettömän suuri voima, ja se on loistavaa. Sitä kadehditaan kyllä tuolla ulkopuolellakin.

Resurssit. Kyllä, resurssit ovat tiukilla. Säästötoimia tulee kohdistumaan myöskin meillä kaikkiin virastoihin — Väylävirastoon, Traficomiin ja Ilmatieteen laitokseen — mutta tästä kokonaisuudesta huolehditaan. Me olemme käyneet vakavia keskusteluja myöskin Traficom johdon kanssa, että kyllä tästä selvittää, ja nimenomaan tämä on se, josta pitää pitää kiinni. Eli vaikka tiukkaa tekee, niin tästä ei tulla joustamaan, ja tulen kyllä itsekin pitämään siitä huolta, että tämä ei unohdu.

Sitten oikeastaan ottaisin ihan tämän koko Helsingin tietomurtokokonaisuuden vielä tähän loppuun. Eli meillä on kunnollista lainsäädäntöä. Kunnillahan on viranomaisina velvollisuus huolehtia tietoa-aineistojensa ja tietojärjestelmiensä tietoturvallisuudesta. Eli lainsäädäntöä on olemassa, ja toki me koko ajan myös tämänkin direktiivin myötä sitten vielä vahvistamme niitä velvollisuuksia ja sitä, että todella toimitaan niin kuin kuuluu. Siellä on

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

onneksi nyt KRP, joka johtaa tutkintaa ja otti tämän kokonaisuuden, Helsingin tapauksen, hoitaakseen, ja tässä ei voi muuta kuin oikeastaan todeta kaikille, kuinka kaikkien — viranomaisten, kuntien, kaikkien vastuutahojen — pitää huolehtia niistä teknisistä velvollisuuksistaan, päivityksistään, ihan itsestäänselvistä asioista, ja siitä, että ne prosessit ja ne johtamisketjut pitää saada vedenpitäviksi. Tietenkin siellä on aina inhimillinen tekijä olemassa, mutta tämä on kyllä erittäin tärkeää.

Meillä viranomaisyhteistyössä — toki nyt Traficomilla ja Kyberturvallisuuskeskuksellakin — on tarjota tieteenkin ihmisille, uhreille, tietoa, ja sitä kautta lisätään ja jaetaan tietoa. Helsingin kaupunkikin on sitä vahvistanut nyt, hieman patisteltunakin, että heilläkin olisi niin sanotusti apua tarjolla ja nopeasti palveluita ja kysymyksiin vastauksia. Tämä ei saa tapahtua enää koskaan. Siis tästä Vastaamosta olisi kuvitellut, että sen jälkeen vastuorganisaatiot olisivat katsoneet peiliin ja huolehtineet kaikesta.

Mutta me teemme kyllä tässä parhaamme, ja minä uskon, että tämä yhdistää myöskin koko eduskuntaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

16.14 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Haluan vaan tähän loppuun nostaa vielä esiin huolen, joka on varmasti tässä jo käsitelty: tämä resurssipula. Juuri kuulimme valiokunnassa JTS:n osalta tulevista vuosista, ja kyllähän Traficom siellä oli huolissaan siitä, miten he jatkossa pystyvät toimimaan. Ja he ihan totesivat, että kun Kyberturvallisuuskeskuksen toiminta on budjettirahoitteista ja säästöt kohdistuvat myös sen toimintaan, niin se väistämättä heikentää kansallista kyberturvallisuutta.

Eli virasto antoi lausunnon, jossa he toteavat, että jos tätä lisärahoitusta ei tule, niin kansallinen kyberturvallisuus heikkenee, ja toisaalta se aiheuttaa myös mietintää siitä, millä nämä uudet tehtävät pystytään ottamaan hanskaan. Koko ajan uusia tehtäviä — juuri tämä NIS kakkonen, CER-direktiivi, AFIR-tehtävät — tulee Traficomille. Se on huippuvirasto, ja siellä on huippuammattilaiset, mutta kun tehtäviä tulee niin paljon, niin ei niitä pelkällä hyvällä tahdolla ja talkootyöllä pystytä hoitamaan. Ja silloin kun niitä ei pystytä hoitamaan, niin sitten saattaa käydä joitain lapsuksia ja jotakin jää tekemättä, mikä sitten näkyy laajasti yhteiskunnassa.

Eli todella toivon, että hallitus vielä nyt syksyllä, kun tämä NIS-käsittely tulee sitten loppulta valmiiksi eduskunnassa, katsoisi tämän kyberturvallisuuskokonaisuuden. Ei siellä lukuisista miljoonista puhuta, nytkin toive oli kuusi miljoonaa. Mutta jos pystyttäisiin joitain siirtoja tekemään, niin saataisiin tämä työ käynnistettyä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle valtioneuvoston lainanottovaltuuden muuttamisesta Hallituksen esitys HE 56/2024 vp

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Rydman, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.17 Elinkeinoministeri Wille Rydman (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhe-
mies! Käsiteltävänä tosiaan on hallituksen esitys eduskunnalle valtioneuvoston lainanotto-
valtuuden muuttamisesta. Tässä esitetään nykyistä valtioneuvostolle myönnettyä 170 mil-
jardin euron lainanottovaltuutta korotettavaksi 205 miljardiin euroon. Samalla lainoja otet-
taessa valtuuteen sisältyvien laina-ajaltaan enintään 12 kuukauden pituisten lainojen muo-
dostaman lyhytaikaisen velan osuuden enimmäismäärää esitetään korotettavaksi nykyises-
tä 29 miljardista 35 miljardiin euroon. Muilta osin nykyiseen valtioneuvostolle myönnet-
tyyn lainanottovaltuuteen ei esitetä muutoksia. Esitys ei myöskään vaikuta vuoden 2025
talousarvion sisältöön.

Suomen taloustilanne on hyvin haasteellinen. Talous ajautui viime vuonna taantumaan,
ja nykytiedon valossa tänä vuonna päästään vain nollakasvuun. Kasvu uhkaa jäädä myös
lähivuosina vain maltilliseksi. Hallituksen päättämät lisätoimet kohentavat julkisen talou-
den tilannetta merkittävästi, mutta niistä huolimatta julkinen talous tulee säilymään alijää-
mäisenä lähivuodet. Ja vaikka velkasuhde onnistuttaisiin vakauttamaan, niin euromääräi-
sesti myös velkaantuminen jatkuu, joskin sitten aiempaa maltillisempänä.

Tämän hetken tietojen mukaan valtionvelan määrä ylittää nykyisen lainanottovaltuuden
ylärajan tuntumaan jo tänä vuonna. Valtuuden ylärajan lähestyminen vaikeuttaa koko yh-
teiskunnan toiminnan jatkuvuuden kannalta kriittistä valtion lainanottoa toimintaa. Lainan-
ottovaltuuden ylärajan nostaminen ei tarkoita tavoitetta nostaa valtionvelkaa uudelle ylä-
rajalle. Lainanottovaltuutta korotetaan erittäin haastavassa tilanteessa näköpiirissä olevan
lainantarpeen tyydyttämisen mahdollistamiseksi ja tarvittavan liikkumavaran varmistami-
seksi velan määrän ja enimmäisvaltuuden välillä. Uusi lainanottovaltuus turvaa valtion ve-
lanhallinnan sujuvuuden ja kustannustehokkuuden. Ilman riittävän suurta liikkumavaraa
valtion kyky selviytyä erääntyvien lainojen uudelleenrahoittamisesta tai valtion lakisää-
teisten maksuvelvoitteiden hoitamisesta voi vaarantua. Uuden lainanottovaltuuden myötä
tarvittava liikkumavara on turvattu lähivuosien ajaksi, eikä asiaa tarvitse tuoda eduskun-
nan päätettäväksi pian uudelleen.

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta oikeuttaisi valtioneuvoston käyttämään uusia lai-
nanottovaltuuksia 1. päivästä heinäkuuta kuluvaan vuotta alkaen.

Arvoisa puhemies! Toivon esityksen saavan eduskunnalta myönteisen vastaanoton.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

16.20 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Tässä ollaan tietyllä tavalla teknisen asian äärel-
lä, mutta tässä kerrotaan hyvin, minkä takia lainanottoa tarvitaan lisää. Korona oli osaltaan
tekemässä tässä, Ukrainan sota ja sitten talouskehitys — nämä kaikki kolme selittävät aika

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

paljon tätä tilannetta, miksi lainaa tässä on jouduttu ottamaan. Tämä sarja, mitä tässä nyt esitetään 205 miljardiin euroon, tarkoittaa ilmeisesti sitä, että tämän hallituskauden aikana valtionvelkaa otetaan noin yli 50 miljardia euroa, jos katsotaan tätä kokonaisuutta.

Se, mikä minua tässä huolettaa, on, että täällä on aika monta kertaa salissa puhuttu siitä, mikä tämä korkotaso on tässä ollut ja kuinka edelliset hallitukset ovat ottaneet lainaa ja niin pois päin. Olisikin ollut aika hyvä, jos tässä esityksessä olisi vähän avattu näitten eri vuosina otettujen lainojen korkotasoa ja näytetty vähän sitä, miten ne korkotasot ovat tässä vuosien varrella kehittyneet. Sitten olisi varmasti ollut hyvä, jos tässä olisi avattu myöskin näitä lainojen keskimääräisiä kestoajoja, jolloin meillä olisi vähän enempi tässä olemassa, kun me arvioimme tätä lainakaton nostoa ylöspäin.

Kaikki olemme yhtä mieltä siitä, että velan taitto on tässä lähitulevaisuudessa tärkeä osa ja siihen pitäisi päästä. Mielenkiintoinen yksityiskohta tässä on myöskin se, että nyt kun meillä on ollut tämä 170 miljardin lainanottovaltuus, niin se on myös — jos tätä pelkistäisi aika paljon — osaltaan tammoinen lainanottokatto. Kun on puhuttu julkisuudessa aika paljon, että meillä pitäisi olla lainanottokatto, niin meillä on periaatteessa semmoinen tässä olemassa, koska me joudutaan joka kerta täällä eduskunnassa hakemaan sille lainanottovaltuudelle korotusta. Siinä mielessä tässä ollaan sellaisen tärkeän asian äärellä.

Kyysisinkin ministeriltä, olisiko näihin saatavissa tämän käsittelyn aikana myöskin näitä lainan kiertoajoja ja keskikorkoja eri vuosikymmeniltä, kun tässä on lainoja otettu, koska osa lainoista on varmaan vuosikymmeniä pitkiä ja niissä on korkoajoja. Sitten kysyisin myös sitä, minkälaisia suojauksia näissä lainoissa käytetään. Tässä on niin merkittävän isosta määrästä lainaa kysymys, niin se voi myöskin osaltaan vaikuttaa siihen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

16.23 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Yleensä kun lainaa joudutaan ottamaan, oli pa se yksityistalous tai sitten valtio, niin kannattaa aina arvioida, miksi sitä lainaa otetaan. Kun tässä salissa usein puhutaan, että on 15 vuotta mennyt vähän huonommin, niin oma arvioni on kyllä se, että tämä ongelma, missä nyt ollaan, on perua yli 20 vuodelta. 2002 vuositase oli 12 miljardia positiivinen, jolloin se vastasi noin neljää prosenttia bruttokansantuotetta, jonka pitäisi olla tänäkin päivänä se tavoite — ei suinkaan nollassa, mistä me paljon puhutaan, vaan sen pitäisi olla neljä viisi prosenttia positiivinen. Toissa vuonna vaihtotase oli miinus 5 miljardia. Eli voisi näin suoraan, hieman latuja oikoen todeta, että me olemme menettäneet vientihyvää 17 miljardia. Kun vaihtotaseessahan kyse on rahasta, palveluista ja muista rahanarvoisista eristä, jotka menevät maan rajojen ulkopuolelle ja tulevat sisään, niin 17 miljardia on menetetty tätä sisään tulevaa hyvää. Ainakin itse arvioisin, että kyseessä on vienti.

Edustaja Lyly aivan oikein puhui, että on hyvä täällä arvioida, mikä lainojen rakenne on, miksi niitä otetaan ja mikä on duraatio. Mutta itse kysyisinkin ministeriltä ja itse olen sitä arvioinut: Katsoin sitä nykylainanottorakennetta. Jos me perataan Suomen Pankin jälkimarkkinoilta ostamat valtion velkakirjat pois — koska jos nämä pankit eivät olisi menneet jälkimarkkinoille, niin silloinhan koko euro olisi ajautunut kaaokseen, koska kukaan ei olisi valtion velkakirjaa ostanut niistä maista, missä riskitaso on korkea —, ne erät pois, niin se on huono lainarakenne, että itse asiassa suomalaiset sijoittajat ottavat tästä lainasta vain 2—3 prosenttia ja se muualle menevä korko tietenkin auttaa niitä muita maita, jotka rahoittavat Suomea. Ne menevät Italiaan, Itävaltaan, Saksaan, sinne, minnekä menevät. Jos tämä

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

lainan rakenne olisi erilainen, sellainen, että Lyly tai minä annettaisiin valtiolle rahaa, niin silloin se korko hyödyttäisi tätä suomalaista yhteiskuntaa.

Minä arvioisin kyllä tätä lainan rakennetta niin, että silloin kun suomalaiset sijoittajat 2—3 prosentin osuudella antavat valtiolle rahaa, niin silloin se rakenne on ihan totaalisen väärä. Senhän pitäisi olla niin kuin Japanissa, että se on sisäistä velkaa, joka ei ole vaarallista, koska raha jää yhteiskuntaan pyörimään. Kysyn ministeriltä, pitäisikö meidän palata siihen vanhaan maailmaan, että oli valtionobligatioita ja kansalaiset voisivat niitä ostaa. Kun nyt lainataan Suomessa valtiolta, koska kulurakenne on kroonisesti väärällä tasolla, niin lainattaisiin kansalaisilta, jos niillä vielä sattuu rahaa olemaan. Kyllähän se olisi järkevämpää kansantalouden kannalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Ja ministeri Rydman, sen verran kuin tarvitsette vastaukseenne, olkaa hyvä.

16.26 Elinkeinoministeri Wille Rydman: Arvoisa herra puhemies! En ajatellut väärinkäyttää tätä teidän antamaanne avokätistä aikatarjousta, mutta totean, että olen samaa mieltä kuin edustaja Eestilä siitä, että tämä meidän velkavuoremme on kyllä kertynyt varsin pitkän ajan kuluessa ja siinä ovat monenväriset, monenlaiset hallitukset tehneet virheitä.

Meillähän silloin 90-luvun alun laman yhteydessä valtionvelka paisui aika lailla, mutta sitten toisaalta suhteellisen tiukalla talouspolitiikalla, hyvillä uudistuksilla ja ennen kaikkea Nokia-vetoisella kasvulla sitä saatiin aika hyvin taittumaan. Sitten vastaavasti 2000-luvun puolella totuttiin sellaiseen elintason ja tulovirtaan ja Nokia-tasoon verotuloissa, että se sitten hallituksia kannusti myöskin lisäämään merkittävästi menoja, mikä varoittavana esimerkkinä toimikoon, koska sen jälkeen hallitusten on ollut huomattavan vaikeaa tehdä tarvittavia sopeutustoimenpiteitä tilanteessa, jossa Nokia-vetoista kasvua ei enää ole ollutkaan.

Viime hallituskaudella, niin kuin edustaja Lyly aivan hyvin kuvasi, meillä oli tietysti koronaa ja oli sotaa, mutta toisaalta edellisellä hallituksella oli myöskin merkittäviä vaikeuksia reagoida näihin sinänsä ennakoimattomiin katastrofeihin sillä tavoin, että olisi sitten karsittu joitakin niistä lisämenoista, joita edellinen hallitus oli hallitusohjelmaansa asettanut — eli sen lisäksi, että tuli yllättäviä menoja, vielä aivan omaehtoisestikin menoja lisättiin, mistä päästäänkin sitten tähän varsinaiseen lainanhoitopolitiikkaan.

Meillähän ehdittiin jo vähän tottua sellaiseen hyvin luonnottomaan olotilaan, jossa korot olivat siellä nollan tuntumassa tai jopa allekin. Tämä ehkä osaltaan kannusti sitten viime hallitustakin, joitain muitakin hallituksia ottamaan velkaa, kun uskottiin, että tällainen nollakorkoisuus olisi pysyvä olotila, vaikei se tietenkään sitä voi olla. Se, missä edellinen hallitus ja ehkä vähän eduskuntakin nukkuivat onnensa ohi, oli se, että nollakorkojen aikaan tietysti nollakorkoisuus olisi pitänyt huomioida näin jälkiviisaasti ajateltuna myöskin siinä, minkäpituisia lainoja otetaan. Lähtökohtaisestihan on aina niin, että pidempi laina on vähän kalliimpikorkoisempaa kuin lyhytkorkoinen laina, mutta sitten taas vastaavasti jos otetaan pidempiä lainoja, silloin myöskin hallitaan sitä korkoihin liittyvää riskiä tulevaisuudessa paremmin. Jos elettiin nollakorkoista aikaa, niin silloin olisi varmaankin kannattanut tehdä sellaisia ratkaisuita kuin esimerkiksi Itävalta teki, jossa otettiin sitten sadan vuoden lainaa nollakorkoisella korolla. Se oli varmasti kyllä Itävallalle hyvin kannattava siirto. Suomessa tätä meidän lainanottopolitiikkaamme ei arvioitu uusiksi nollakorkojen olosuhteissa.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Emme valitettavasti pysty kääntämään kelloamme enää taaksepäin, mutta nyt sitten, kun nykyistä tilannetta on arvioitu, on osittain siirrytty vähän pidempikestoisen lainan ottamiseen, olkoonkin, että se on hivenen kalliimpaa kuin lyhytaikainen laina, mutta jotta tätä kautta myöskin pystyttäisiin hallitsemaan paremmin sellaisia ennakoimattomia riskejä, joita esimerkiksi korkotason nousuun liittyy.

Sitten vielä siihen edustajan mainitsemaan kysymykseen siitä, kuinka paljon tietoa eduskunta tämän lakiesityksen käsittelyssä saa, niin eduskunnalle toki toimitetaan kaikki se tieto, mitä eduskunta käsittelynsä tueksi tarvitsee.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

16.30 Markku Eestilä kok: Kiitoksia, arvoisa puhemies, koska tästä taloudesta on mielenkiintoista puhua! Mihin ministeri viittasi, niin sitä tikulla silmään, joka vanhoja muistelee, mutta itse kyllä jo vuosia sitten saman asian esitin, että Suomen valtion olisi kannattanut nollakorkoista lainaa ottaa 30 miljardia ja laittaa infraa kuntoon. Mutta, totta kai, yksittäisen kansanedustajan heitot ovat mitä ovat.

Sen verran tästä yleisestä taloustilanteesta ja Suomen Pankista ja valtiosta, koska nehan kietoutuvat yhteen: Suomen Pankkihan tietenkin teki viime vuonna nollatuloksen mutta joutui varauksia purkamaan miljardin verran, eli käytännössä tämä korkoero aiheutti Suomen Pankille miljardin tappion. Jos Suomen pankki ei olisi tehnyt miljardin tappiota, niin valtio olisi tehnyt miljardia huonomman tuloksen. Se johtuu siitä, mihinkä tulen, että kun tämä ohjauskorko, mitä EKP nyt pyörittelee, on nyt neljä prosenttia, niin sehän tarkoittaa sitä, että kun liikepankit sijoittavat yön yli Suomen Pankkiin rahan ikään kuin turvaan, niin he saavat neljä prosenttia Suomen Pankilta sitten korkoa, Suomen Pankki maksaa. Mutta kun Suomen Pankilla on ulkona sitten jälkimarkkinoilta ostettuja Suomen valtion velkakirjoja, joissa on matala korko, niin tämä korkoero tekee sen, että pankit pärjäävät hyvin, mutta Suomen Pankki tavallaan joutuu purkamaan varauksia ja tekee sitten miljardin tappiota käytännössä vuodessa. Sen takia tällä on suuri merkitys, mitä Euroopan taloudessa tapahtuu.

Meidän tavallaan huono sykli, jossa työtunnit vähenevät tällä hetkellä, hyvin pitkälle johtuu Ruotsin ja Saksan talouden sakkautumisesta ja epävarmasta tilanteesta, koska meidän vienti ei vedä. Mutta, mikä on tärkeää huomata, on se, tapahtuuko näille koroille jotakin. Se hyvin pitkälle johtuu siitä, mitä Euroopassa tapahtuu, ei niinkään siitä, mitä Suomessa tapahtuu. Suomi todella kärsii sekä investointien että kiinteistövarallisuuden ja sijoittajien näkökulmasta ongelmia tästä korkeasta korosta, joka historiallisesti välttämättä ei ole korkea. Mutta jos se on niihin nollakorkoihin verrattuna korkea, niin se johtuu siitä, että Euroopassa on palvelujen kysyntä, matkailu ja muut, valtavasti voimistuneet, ja siellä on nimenomaan palkankorotuksia tapahtunut niillä matkailualoilla ja palvelualoilla, mikä johtaa sitten ikään kuin palkkainflaatioon. Tästä johtuu todennäköisesti Euroopan keskuspankin varovaisuus siitä, että voivathan ne kesäkuussa panna 3,75 prosenttiin tämän ohjauskoron, jolloin se hyödyttää Suomen Pankkiakin jonkun verran — ei tarvitse maksaa liikepankeille niin paljon yön yli -korkoa. Mutta se, lähtevätkö ne korot sitten syksyllä ja ensi vuonna vielä menemään matalammaksi, on Suomen työllisyydelle, investoinneille ja asuntolainan ottajille aika iso juttu. Toivotaan, että tämä inflaatio saadaan sillä tavalla kuriin, että myös korot lähtevät seuraamaan sitä noin kahden prosentin tavoitetta.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Tänä päivänä nuoret lapsiperheet, vaikka he olisivat hyvävaraisia ja heillä olisi hyvä palkka, ovat oikeasti ongelmissa näitten asuntolainan korkojen kanssa, jotka meillä ovat vaihtuvakorkoisia, koska nollakorkojen aika innoitti ostamaan kalliita asuntoja, ottamaan isoja velkataakkoja. Talous on mielenkiintoista, ja tässä salissa pitäisi useamminkin puhua taloudesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

16.33 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Eestilä aloitti hyvin tuossa aiemmin puheenvuoron siitä, kuinka paljon me pystyttäisiin tätä kotimaista velkaa tavallaan hoitamaan valtion suuntaan. Tämä valtionobligaatiot on aikoinaan ollut yksi semmoinen kanava, ja kotitalouksien säästötileillä taitaa olla nytkin vielä yli 80 miljardia, tai sitä suuruusluokkaa, oleva rahavaranto olemassa. Jos me jokinkin osa sieltä saataisiin, se voisi auttaa tätä tilannetta tässä mielessä. Mutta tosiasia on kuitenkin se, että myöskin me puhutaan aika paljon täällä valtiontaloudesta ja tämä valtiontalous on seuraus siitä, miten me saadaan yksityinen talous pyörimään ja yritykset pyörimään.

Kyllähän kannattaa myöskin nostaa esiin se, että silloin kun meillä oli pitkään nollakorkojen aika, niin minkälaisia yrityksiä ne olivat, jos eivät ne pystyneet tekemään yritystoimintaa ja lyömään sen nollan investoinneilla ja muilla. Kyllähän pitää tämäkin puoli nostaa rohkeasti esiin tähän keskusteluun, koska se on osa sitä meidän isoa kuvaa, minkä takia Suomi on tässä tilanteessa ja tuottavuuskehitys on ollut 15 vuotta nollan pinnassa, jos karkeasti sanotaan, että jotakin tässä meidän yhteiskunnassamme on tässä mielessä kummallista, että me emme ole pystyneet tätä tekemään. Me muistamme semmoisen korkotason, jossa oli kaksi numeroa, ja taisi olla minullakin asuntolaina korkeimmillaan siellä 15—17 prosentin luokkaa, silloin ensimmäisiä asuntolainoja, kun ne olivat, ja oli joku aravalainasääntö, jossa se oli vaan muutamia prosentteja ja näin pois päin. Eli kyllähän tämä yhteiskunta on muuttunut aika paljon siitä ajasta, ja luultavasti palaamme jonnekin 2—3 prosentin korkotasolle. Toivon mukaan pysytään siinä sitten vähän pitempään ja siitä tulisi sitten se normaali korkotaso.

Arvoisa puhemies! Olisin toivonut kuitenkin ministeriltä vastausta siihen, minkälaisia lainakiertoja meillä on ja millä korkotasolla nämä nykylainat käytännössä ovat, eli sitä puolta vähän olisi enempi avattu, ja kuinka paljon näissä lainoissa on suojauksia tällä hetkellä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vielä ministeri Rydmanille loppupuheenvuoro, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

16.35 **Elinkeinoministeri Wille Rydman:** Puheenjohtaja! Tuossa edellä kuvasinkin jo siitä, millä tavoin lainanottopolitiikkamme on muuttunut. Meillä on tietysti vähän erikäistä lainaa siellä joukossa, mutta tietystikin näin nousevien korkojen olosuhteissa myöskin korkorasitus silloin nousee, ja silloin olemme joutuneet tekemään sitä arviointia, painotammeko entiseen tapaan niitä lyhyitä lainoja, joiden korko sinänsä on matalammalla tasolla kuin niiden pitkäaikaisten lainojen korko, mutta sitten vastaavasti joudumme sellaisissa tilanteissa, missä lainaa pitää uusia tai ottaa uutta lainaa maksaaksemme niitä vanhoja lyhyitä lainoja pois, myöskin sitten sietämään korkeampaa riskiä korkojen suhteen. Olemme todenneet etenkin tässä tämänhetkisessä valtiontaloudellisessa tilanteessa, jossa

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

voi olla, että korkotasojen heilahtelut aika nopeastikin nostavat esiin kysymyksiä siitä, onko esimerkiksi EU:n liiallisen alijäämän menettely lähellä, ja olemme joutuneet arvioimaan sitä, että tietynlainen ennustettavuus lähiaikojen koroissa on meille ehkä tärkeämpi. Sen takia olemme nyt painottaneet sitä, että meillä nimenomaisesti on sitten vähän ennustettavampi näköala tuleviin korkoihin, mutta toisaalta sitten olemme valmiita sietämään sen, että otamme niitä hieman pidempiä lainoja.

Ja mitä tulee sitten yksityiskohtaisiin kuvuksiin siitä, missä tilanteessa erilaiset lainat ovat ja minkätasoisia korkoja missäkin on, mikä siellä on kierto, niin kun se ei varsinaisesti ole juuri tässä asiassa käsittelyssä, niin saatte varmastikin myöskin sitten valiokunnassa riittävät tiedot siitä sen mukaan, mitä eduskunta käsittelynsä pohjaksi tarvitsee.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta ja rikoslain 46 luvun 1 ja 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 47/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohden jälkeen. — Ministeri Tavio, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.38 Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Tavio (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta ja muutettavaksi rikoslakia. Samalla nykyinen laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta vuodelta 1996 kumottaisiin. Hallituksen esityksen tavoitteena on saattaa kansallinen sääntely yhteensopivaksi kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaa koskevan vuoden 2021 EU-asetuksen kanssa ja samalla varmistaa vientivalvonnan tehokas toimeenpano muuttuneessa toimintaympäristössä. Vuoden 1996 kansallinen laki on tarpeen uudistaa, jotta voitaisiin varmistaa kaksikäyttötuotteiden tuottajille ja viejille korkealaatuinen ja selkeä lainsäädäntö. Myös rikoslakia joudutaan muuttamaan, jotta se huomioisi uuden kaksikäyttötuotteiden vientiä koskevan kansallisen lain tuomat muutokset ja jotta turvattaisiin rangaistussäännösten oikeasuhtaisuus ja toimeenpanon tehokkuus. Tämä työ tehtiin yhteistyössä oikeusministeriön kanssa.

Arvoisa puhemies! Kaksikäyttötuotteiden vientivalvonta on tämänhetkessä maailmanpoliittisessa tilanteessa tärkeä elementti sekä turvallisuudelle että taloudelle. Valvotut kaksikäyttötuotteet muodostuvat erilaisista tuotteista, muun muassa teollisuusventtiileistä, viestintäteknologiasta, lasereista ja salausjärjestelmistä. Yhteistä niille on se, että väärissä

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

käsissä ne aiheuttavat vaaraa eivät pelkästään Suomelle vaan myös laajemmin, jos niitä käytetään esimerkiksi joukkotuhousteiden kehittämiseen.

Vuoden 2021 EU-asetus uudisti vientivalvontaa tehostamalla EU-maiden koordinaatioita ja toimeenpanoa ja luomalla uusia mekanismeja. Tavoitteena oli myös tehostaa viejille annettavia ohjeita vastuullisista käytännöistä heikentämättä kuitenkaan viejien maailmanlaajuisista kilpailukykyä. Tämä on tärkeää yrityksillemme.

Asetuksen toimeenpanon osalta jäsenmaille jätettiin myös liikkumavaraa, jotta nämä pystyisivät räätälöimään toimeenpanoon liittyviä kysymyksiä vastaamaan kansallisia prioriteetteja ja sääntelyä. Kansallisten ratkaisujen varaan jätettiin muun muassa viranomaisvastuiden järjestäminen, valvonnan toimenpiteet, seuraamuksista määrääminen sekä eräitä luvanvaraisuuteen ja ilmoitusvelvollisuuksiin liittyviä määräyksiä. Uudessa laissa onkin käytetty näitä kansallisen liikkumavaran mahdollisuuksia, jotta EU-asetuksen toimeenpano olisi parhaiten linjassa omien lähtökohtiemme kanssa.

Viranomaisten toimivaltuuksiin ehdotetaan päivityksiä, jotka liittyvät muun muassa viranomaisten välisen tiedonvaihdon tehostamiseen, kansainvälisessä yhteistyössä tehtävän tiedonvaihdon parantamiseen ja aineettomien kaksikäyttötuotteiden viennin valvontaan.

Lakiin myös ehdotetaan muutoksia, joiden tavoitteena on selkeyttää menettelyjä esimerkiksi vientiraportoinnin ja lupien osalta, mikä olisi hyödyllistä sekä viejien että viranomaisten kannalta.

Arvoisa puhemies! Nopeatahtinen teknologinen kehitys ja erilaisten uhkien lisääntyminen vaativat tehokasta vientivalvontakehikkoa ja kykyä kansallisiin päätöksiin asioissa, jotka katsotaan tärkeiksi kansallisen kokonaisturvallisuuden kannalta. Kansallinen liikkumavara on tärkeää turvata. Näin ollen lakiin esitetään sääntelyä kansallisesta valvontaluetelosta, johon sisältyvien tuotteiden vientiin Suomesta vaaditaan vientilupa. Turvaamalla strategisia tuotteita, kuten kvantti- ja puolijohdeteknologiaa, mahdollistamme myös niiden tuonnin Suomeen ja osallistumisen kansainväliseen tutkimuskehitykseen kumppanimaittemme kanssa.

Mahdollisuus asettaa kaksikäyttötuotteita kansalliseen valvontaan antaa uuden työkalun estää Venäjä-pakotteiden kiertäminen. Useat EU-maat ja kumppanimaat ovat toimeenpanneet tai valmistelevat samantyyppistä valvontaa, muun muassa Britannia, Espanja, Ranska ja Japani. Alankomaat on toimeenpannut kansallista puolijohdeteknologian valvontaa jo viime syksystä.

Maaailma ympärillämme on muuttunut yhä arvaamattommaksi. Talouden, turvallisuuden ja teknologian yhteys on korostunut. EU onkin esittänyt vuosi sitten taloudellisen turvallisuuden strategian, jonka toimeenpanosta tällä hetkellä keskustellaan. Kaksikäyttötuotteiden vientivalvonta on osa tätä pohdintaa. Uuden kansallisen lainsäädännön myötä tuemme taloudellisen turvallisuuden strategian päätavoitteita, turvallisuuden ja kilpailukyvyn edistämistä.

Lakivalmistelun aikana on kuultu sidosryhmiämme sekä hallinnossa että yliopisto- ja yritysmaailmassa. Tätä vuoropuhelua tullaan jatkamaan, jotta pystymme toimimaan myös tulevaisuudessa parhaalla mahdollisella tavalla taloudellisen turvallisuuden ja kilpailukyvyn tukemiseksi nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

16.43 **Jari Ronkainen ps:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille esittelystä. — Tässä taitaa olla nyt niitä eväitä, mitä meillä on aiemmin puuttunut, kun puhutaan vientiluvista ja vientivalvonnasta. Kun on pitkän aikaa saanut olla tuolla puolustusvaliokunnassa ja ollaan lausuntoja ulkoasiainvaliokunnalle tästä asiasta annettu useampaan otteeseen, niin meillä on ollut pikkusen ongelmia Suomessa, lähinnä noitten kaksikäyttötuotteitten osalta, mutta miksei aseidenkin osalta.

Viennin näitten materiaalien osalta pitää olla pitkäjänteistä, mutta sen pitää olla myös yhdenmukaista niin kuin verrokkimaiden suhteen, niin että me pärjätään niillä markkinoilla. Sitten kun me mietitään kaksikäyttötuotteita, mitä ne voivat olla, niin jos me katsotaan vaikka Ukrainan sotaa, niin nehän voivat olla ihan mitä vain. Ne voivat olla ihan maitokaupasta ostettuja droneja tai mitä tahansa, mitä siis voidaan käyttää siviilitoimintaan ja sotilaalliseen toimintaan.

Muistaakseni hallitusohjelmassakin on kirjaus tästä, että ruvetaan yhdenmukaistamaan tätä toimintaa muiden verrokkimaiden kanssa, ja jos tämä on askel nyt siihen suuntaan, niin minusta se on erittäin erittäin hyvä ja kannatettava asia. Tällä on selkeä vaikutus meidän vientiin ja sitä kautta myös kansantalouteen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Strand, varsågod.

16.44 **Joakim Strand r:** Tack, ärade talman! Det handlar alltså om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden samt en ändring av strafflagen. Det är en reform av en lag om exportkontroll, och tanken är att det ska förbättra tydligheten i lagstiftningen om denna typ av produkter. Man tar också bort överlappande och på vissa ställen motstridiga bestämmelser med en direkt tillämpning av EU-förordning. Som här kom fram handlar förslagen också om att hantera eventuellt kringgående av sanktioner mot Ryssland, och det baserar sig på en EU-förordning som trädde i kraft i september 2021. Den här lagen ska träda i kraft i september 2024. Man tar alltså bort överlappande och på vissa ställen motstridiga bestämmelser med den här direkta tillämpningen av EU-förordningen.

Koska kyse on viennistä, niin halusin tuoda ministerin puheen keskeiset kohdat myös ruotsiksi. Ei ole syytä tätä erikseen kääntää. — Tack.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

16.45 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Olemme täällä tosiaan käsittelemässä nyt kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaan liittyvää lakimuutosta, ja tämä on tosiaan tärkeä kokonaisuus, kun huomioidaan tämä muuttunut turvallisuustilanne, niin kuin ministerikin esittelypuheenvuorossaan totesi tuossa. Ja on tietenkin tärkeätä, että ne kansalliset toimet ja kv-toimet pystytään ohjaamaan niin, että tällaisia kaksikäyttötuotteita, jotka ovat siis tuotteita tai palveluita, jotka on tarkoitettu siviilikäyttöön mutta joilla voi myöskin toteuttaa tämmöistä sotilaallista toimintaa, terroristista toimintaa tai sitten muulla tavalla tämmöistä toimintaa, tietenkin pitää säädellä erityisesti, ja totta kai tässä on tämä ulottuvuus siitä, että meidän pitäisi huolehtia siitä, että toisaalta emme tue sellaista toimintaa, jota esimerkiksi autoritääriset valtiot harrastavat, tämmöistä kansalaisia terrorisoivaa toimintaa, tai esimerkiksi, että emme tue Venäjän laitonta hyökkäystoimintaa Ukrainassa.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Meidän pitää löytää sellaiset keinot, joilla sitten yhteisesti, kansainvälisesti pystytään löytämään semmoinen toimiva valvontakehikko siihen, ja on tärkeätä, että Suomi on tässä asiassa aktiivinen. Toisaalta meillä on tietenkin myös yritystoimintaa, jolla on vahvaa osaamista tällä alalla. Siten tähän elinkeinotoimintaan liittyvät näkökulmat ovat tässä myös tärkeitä, ja on hyvä, että täällä eduskuntakäsittelyssäkin sitten huolellisesti arvioidaan tämä kokonaisuus, mutta kaikkineen tosi tärkeä uudistus. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja ministeri Tavio tarpeen mukaan.

16.47 **Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Tavio:** Herra puhemies! Juuri kuten edustaja Ronkainen lausui, on tärkeää, että Suomi verrokkimaiden kanssa tekee tätä kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaa. Näkisin, että yritystemme kannalta selkeä lainsäädäntökehikko ja toimintatavat mahdollistavat sen liiketoimintaympäristön kehittymisen ja sen kilpailukyvyyn paranemisen. Samalla se on toki tärkeää, että Suomi viestii ja konkreettisesti pystyy turvaamaan investointeja, joita Suomeen tulee, jotta myös se tänne Suomeen siirtyvä teknologia pysyy täällä Suomessa ja yhteisiä pelisääntöjä noudatetaan.

Kiitos kommentteistanne. En tiedä, oliko siinä enempiä kysymyksiä tältä erää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 21/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Edustaja Honkonen on poissa. — Edustaja Räsänen, Hanna, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.49 **Hanna Räsänen kesk:** Arvoisa puhemies! Keskustan valiokuntaryhmä kannattaa nykyistä vaikuttavampaa, kustannustehokkaampaa ja velvoittavampaa kotouttamista. Kun yhteiskunta on järjestänyt kotouttamispalveluja, tulee kotoutujan myös käyttää niitä. Onnistunut kotoutuminen on niin maahanmuuttajan kuin koko suomalaisen yhteiskunnan etu.

Toisin kuin hallitus, emme tekisi uudistusta leikkaamalla kotouttamisen kuntakorvauksia ja rapauttamalla kotouttamispalveluja. Sen sijaan panostaisimme kotouttamisen sisällön aitoon uudistamiseen. Käytännössä se vaatisi huolellista lainvalmistelua esiselvityksiin ennen lainsäädäntömuutoksia.

Edellä mainittujen tavoitteiden kannalta hallituksen esitys on ongelmallinen. Se on valtiontalouden säästölaki kustannuksista piittaamatta. Esityksessä jopa myönnetään, että ko-

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

toutuja-asiakkaiden palvelujen rahoituksesta leikkaamisella olisi pidemmällä aikavälillä julkisen talouden menoja kasvattavia ja tuloja vähentäviä vaikutuksia. Esimerkiksi laskennallisen korvauksen enimmäiskeston lyhentäminen on johtamassa tehostumisen sijasta palvelujen supistumiseen. Laskennallisen kuntakorvauksen enimmäiskeston lyhentämisellä voisi olla myös pidemmällä aikavälillä julkisen talouden menoja kasvattava ja tuloja vähentävä vaikutus.

Hallintovaliokunnan kuulemisissa useat suuret kaupungit, kunnat ja hyvinvointialueet lausuiivat yhdensuuntaisesti, että tulossa olevat muutokset kotouttamislakiin eivät vähennä kotouttamisesta aiheutuvia kustannuksia. Esimerkiksi lakiehdotukseen kirjattu sakkomaksu peruuttamatta jääneestä palveluajasta, joka olisi aina kotoutujaa velvoittava elementti tässä esityksessä, on merkitykseltään pieni ja aiheuttaisi kunnille vain lisää kustannuksia. Yhdessä muiden kotouttamiseen suunnattavien, hallitusohjelmaan kirjattujen määräraha-leikkauksien sekä hallituksen hiljattain kehysriihessä päättämien lisäleikkausten kanssa on käymässä niin, että kotouttamisen rahoitusvastuuta säilytetään entistä enemmän kunnille ja hyvinvointialueille. Kotouttamispalveluiden pistemäinen karsiminen rapauttaisi kotouttamisen onnistumista ja olisi näin omiaan vaikeuttamaan maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä, jolloin vaikutukset julkiselle taloudelle olisivat jopa negatiivisia.

Edellä mainituista syistä katsomme, että puheena oleva hallituksen esitys on monilta kohdin epäonnistunut. Tämä esitys ei ole hallitusohjelmassa luvattu kotouttamisen uudistus, vaan se ensisijaisesti toteuttaa hallitusohjelman linjaa kiristää kaikenlaista maahanmuuttoa, jopa työperäistä. Esitys on myös hätäisesti valmisteltu valtioneuvoston säästölakiksi, jossa hallitus säilyttää valtion kustannusvastuuta kunnille ja edelleen hyvinvointialueille. Siksi hallituksen tulisikin valmistella uudelleen maahanmuuttajien kotouttamisen aito uudistus, joka tehostaisi kotoutumista ja vahvistaisi koko julkista taloutta. Myös tämän lakiesityksen vaikutuksia tulee seurata, koska Suomella ei ole varaa harjoittaa sellaista kotouttamispolitiikkaa, joka kävisi julkiselle taloudelle entistäkin kalliimmaksi.

Arvoisa puhemies! Teimme tämän lain ensimmäisessä käsittelyssä käsittelyn pohjaesityksessämme pykälämuutosesityksiä, mitkä eivät menneet äänestyksessä läpi. Jäljelle jäi vain kunnille ja hyvinvointialueille kalliita muutoksia, jotka lisäksi rapauttaisivat kotouttamispalveluita. Tästä syystä esitänkin, että mietintöön kirjatut lakiehdotukset 1—4 hylätään.

Lisäksi esitän, että hyväksytään jo vastalauseessamme olleet kaksi lausumaehdotusta, jotka ovat seuraavanlaiset:

”1) Eduskunta edellyttää, että kotouttamispalveluiden rapauttamisen sekä kuntien ja hyvinvointialueiden rahoitusvastuiden lisäämisen sijasta hallitus valmistelee aidon kotouttamisen uudistuksen, jossa uudistetaan kotouttamispalveluiden sisältöjä vaikuttavammiksi, kustannustehokkaammiksi ja velvoittavammiksi.”

”2) Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnan hallintovaliokunnalle selvityksen vuoden 2026 loppuun mennessä kotouttamislain uudistuksen vaikutuksista kotoutumisen onnistumiseen, kuntien ja hyvinvointialueiden talouksiin sekä julkiselle taloudelle.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

16.53 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta oli tosiaankin ensimmäisessä käsittelyssä täällä eduskunnan suuressa salissa jo viime viikolla. Kuten tuolloin toin esiin, meillä sosi-

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

aalidemokraateilla on merkittäviä näkemyseroja hallituksen kanssa kotoutumisen kehittämistä. Meikin korostamme jokaisen maahanmuuttajan omaa vastuuta kotoutumisesta, se on selvää, mutta emme olisi hallituksen tavoin leikkaamassa kuntien ja hyvinvointialueiden kotoutumista edistävien palveluiden rahoituksesta, kuten tässä esityksessä on tapahtumassa. Tunnistamme sen, että oman vastuun rinnalla tarvitaan myös vaikuttavia kotoutumispalveluita, aivan erityisesti sinne alkuvaiheeseen kotoutumispolkua. Hallitus leikkaa tässä esityksessä merkittävästi kunnille maksettavista korvauksista, joilla kunnat ovat toteuttaneet paikallisesti kotoutumista edistäviä palveluitaan. Jatkossa kunnat joutuvatkin pakon edessä ratkaisemaan, heikentävätkö ne näitä palveluita vai leikkaavatko muualta budjeteistaan valtion pienentyvien korvausten kattamiseksi. Kuntien tilannetta tämä esitys siten vain vaikeuttaa.

Suurta ja myös syvää huolta on syytä kantaa hallituksen esityksen heikennyksistä, joilla hallitus alentaa yksin maahan tulleen nuoren aikuistumisen tuen yläikärajaa kahdella vuodella nykyisestä. Heikennys kohdistuu pieneen mutta hyvin haavoittuvassa asemassa olevaan nuorten ryhmään. Leikkauksen valtiolle tuottama vuotuinen säästö on sekin hyvin pieni, etenkin kun se suhteutetaan niihin hyvin kielteisiin seurauksiin, joita tuen leikkaamisesta on arvioitu koituvan näille nuorille ihmisille. Jälleen on myös syytä korostaa, ettei tähän tukeen ole tälläkään hetkellä subjektiivista oikeutta, vaan se perustuu aina tarkkaan harkintaan ja yksilölliseen tarpeeseen. Leikkauksesta on moni asiantuntija myöskin valio-kunnan kuulemisissa ollut syystäkin huolissaan.

Koska niin moni osa tästä lakiesityksestä ei ollut meidän sosiaalidemokraattien hyväksyttävissä, teimme vastalauseen, jossa ehdotimme lakiesitystä muutettavaksi keskeisiltä osin. Ensimmäisessä käsittelyssä muutosehdotuksemme eivät kuitenkaan saaneet riittävää kannatusta taakseen, ja näin ollen hallituksen lakiehdotuksen sisältö hyväksyttiin, mikä on nyt tosiasia. Siksi ehdotan, että hallituksen esityksen mukaiset lakiehdotukset hylätään kokonaisuudessaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

16.56 **Jari Ronkainen ps:** Arvoisa puhemies! Todennäköisesti vuoden 25 alussa voimaan tulevan uuden kotoutumisen edistämistä annetun lain keskeisimpänä tavoitteena on tehostaa ja nopeuttaa kotoutumista sen kaikissa vaiheissa. Esityksellä pyritään parantamaan ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta, nopeuttamaan pääsyä palveluihin, tavoittamaan maahanmuuttajia palveluihin nykyistä kattavammin maahanmuuton alkuvaiheessa sekä kehittämään kotoutumisen alkuvaiheen palveluita kokonaisvaltaisesti ja työelämälähtöisesti.

Maahanmuuttajille laadittavien kotoutumissuunnitelmien pääsääntöinen enimmäiskesto on uudessa laissa lyhennetty kolmesta vuodesta kahteen. On tärkeää korostaa, että uudistuksilla pyritään ennen kaikkea lisäämään maahanmuuttajien omaa vastuuta kotoutumisestaan. Jatkossa kunta tai työvoimaviranomainen voisi periä kotoutuja-asiakkaalta maksun käyttämättä jätetyistä palveluista, jos siitä on aiheutunut tulkitsemiskustannuksia. Tällä hetkellä nimittäin maahanmuuttajalle, joka kotoutumista edistävän palvelun asiakkaana jättää saapumatta hänelle järjestetyn palvelun piiriin, ei seuraa minkäänlaista maksua. Jatkossa sen sijaan maksu käyttämättä jätetystä palvelusta voitaisiin periä, ja tämä muutos kannustaakin maahanmuuttajia sitoutumaan kotoutumispalveluihin ja hoitamaan omat asiansa aktiivisesti.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen myötä myös kuntien vastuuta kotoutumisen edistämiseen liittyvissä tehtävissä ollaan lisätty. Jatkossa kuntien tulee entistä tarmokkaammin edistää kotoutuspalveluissaan sitä, että ne tosiasiallisesti ohjaavat maahanmuuttajaa mahdollisimman nopeasti kohti työelämää. Onnistunutta kotoutumista mittaa parhaiten maahanmuuttajan työllistyminen ja integroituminen osaksi yhteiskuntaa.

Esityksessä ehdotetaan muun muassa laskennallisen korvauksen korvauksajan lyhentämistä. Tämä toimii kannusteena kunnille ja hyvinvointialueille tehostaa vastaanottoprosesseja ja parantaa palvelujen järjestämistä. Lyhennetty korvausaika motivoi kuntia tehokkaampaan toimintaan ja täten myös käytettävissä olevien resurssien tehokkaampaan käyttöön. Lisäksi ehdotetaan kunnan ja hyvinvointialueen työnjaon selkeyttämistä, jotta vastuukysymykset olisivat jatkossa yksiselitteisiä ja palvelut voitaisiin tarjota sujuvammin. Selkeä työnjako auttaa välttämään päällekkäisyyksiä ja varmistaa, että kullekin taholle kuuluva vastuualue on selvästi määritelty. Sekä maahanmuuttajan että kunnan vastuuta tullaan siis jatkossa korostamaan.

Arvoisa puhemies! Opposition vastalauseessa kritisoidaan hallituksen ehdotusta leikata kuntien kotoutumisen edistämiseksi maksettavia korvauksia ilman, että samalla vähennettäisiin kuntien velvoitteita tai tehtäviä kotoutumisen suhteen. Haluaisin kuitenkin muistuttaa, että nykyinen korvausjärjestelmä ei välttämättä kannusta kuntia riittävän tehokkaaseen palveluiden tarjoamiseen, saati innovointiin. Kuntia pyritään siis jatkossa kannustamaan tehokkaampaan resurssien käyttöön kotoutuspalveluiden tarjoamiseksi. Vaikka korvausten leikkaaminen voisikin lyhyellä aikavälillä aiheuttaa jonkinasteisia vaikeuksia tietyille kunnille, se tulee viime kädessä kannustamaan niitä kehittämään kustannustehokkaampia ja vaikuttavampia tapoja tarjota kotoutuspalveluita pitkällä aikajänteellä. Tämä onkin täysin linjassa sen kanssa, että esityksen yhtenä keskeisimmistä tavoitteista on toteuttaa hallitusohjelmaan sisältyviä säästötavoitteita koskien muun muassa laskennallisten korvausten enimmäiskestoajan lyhentämistä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

17.01 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Kotoutumiseen panostaminen on järkevää niin yksilön, yhteiskunnan kuin talouden kannalta. Se lisää tasa-arvoa ja maksaa itsensä takaisin maahanmuuttaneiden ja heidän jälkeläistensä parempana työllisyytenä ja osallisuutena. Tämä suunta on nyt, ikävä kyllä, väärä. Aikuistumisen tuen alaikärajan lasku, kunnalle maksettavan korvauksajan lyhentäminen ja tulkitsemissakko tulevat todennäköisesti vaikeuttamaan palveluihin pääsyä ja täten hidastamaan kotoutumista. Kotoutumisesta leikkaamalla kurjistetaan heikommassa asemassa olevien tilannetta ilman merkittäviä säästöjä. Tilanne voi näyttää valtion kassassa positiiviselta hetken, mutta pidemmällä aikavälillä säästöt muuttuvat menoiksi. Maahanmuuttaneiden oman vastuun korostaminen puolestaan tuntuu olevan synonyymi sille, että palveluista leikataan — kotoutukoot itse ilman yhteiskunnan tukea.

Arvoisa puhemies! Maahanmuuttaneiden taustat ja tilanteet ovat hyvin erilaisia. Todennäköisesti kaikkein haavoittuvimmassa ja hankalimmassa tilanteessa ovat ne alaikäiset, jotka ovat saapuneet maahan ilman huoltajaa. Tämä ryhmä sisältää vielä pienemmän ryhmän, joiden aikuistuminen ja yhteiskuntaan kiinnittyminen tarvitsee erityistä tukea vielä varhaisaikuisuudessakin. [Jari Ronkaisen välihuuto] Heillä on taustallaan usein erilaisia väkivalta- ja traumakokemuksia lähtömaasta ja matkalta. Nyt hallitus esittää, että alaikäi-

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

sinä ilman huoltajaa Suomeen tulleiden nuorten aikuistumisen tuki päättyisi kaksi vuotta aiemmin eli 23-vuotiaana. Tällä hetkellä palvelu päätetään, kun sille ei ole tarvetta — tuella ei siis ole tyhjäkäyttöä. Tukea tarvitsevat henkilöt taas tarvitsevat tukea joka tapauksessa joltain luukulta. Tällä ehdotuksella olisi kielteisiä vaikutuksia suunnitelmalliseen ja pitkäkestoiseen työhön nuoren kanssa. Palveluita toki täytyy tarjota myös aikuistumisen tuen päätyttyä tarvittaessa, mutta tämä päätös tuo tarpeettoman katkoksen ja lisää byrokratiaa. Nuori ajetaan etsimään uutta luukkuja ja uutta ihmistä tuekseen. Moni palveluja tarvitseva voi jäädä ilman palveluita. Pahimmillaan tässä luodaan kasvualustaa syrjäytymiselle ja siitä aiheutuville lieveilmiöille, kuten jengirikollisuudelle.

Arvoisa puhemies! Tulkitsemispalvelun käyttämättä jättämisen arvioidaan olevan harvinaista. On mahdollista, että tiedottamisesta, laskujen lähettämisestä ja muista hallinnollisista tehtävistä syntyy enemmän kustannuksia kuin sakolla säästetään. Yhdenkin sakkomaksun vaikutus pienituloiselle perheelle voi kuitenkin olla suuri, jopa 10 prosenttia käytettävissä olevista tuloista. [Jari Ronkaisen välihuuto] Sakko maksetaan vanhemman pussista mutta näkyy myös lasten ruokapöydässä. Tulkitsemissakko voi myös johtaa palveluiden välttelemiseen. On olemassa tehokkaampia ja vähemmän byrokraattisia keinoja puuttua peruuttamattomiin ajanvarauksiin. Sen voisi aloittaa esimerkiksi paremmalla ohjauksella ja neuvonnalla tai ajanvarausjärjestelmää parantamalla. Saapumatta jättämisestä seuraa jo nyt muita sakkoja, kuten työttömyysetuuden menettäminen.

Arvoisa puhemies! Leikkaus kuntien ja hyvinvointialueiden rahoituksesta lisää niiden taloudellisia haasteita ja vähentää halukkuutta vastaanottaa pakolaisia. Kotoutumistoimet edistävät tutkitusti kotoutumista ja ovat kannattavia erityisesti maahanmuuton alkuvaiheessa. Jo nyt kotoutumispalveluihin pääsy voi kestää joillain paikkakunnilla jopa vuoden. Kun korvausaika lyhennetään kahteen tai kolmeen vuoteen, ei kotoutumiselle jää kovin paljon aikaa. Laskennallisen korvausajan lyhentäminen voikin kunnissa johtaa palvelujen supistamiseen. Sillä on hyvin todennäköisesti negatiivisia vaikutuksia maahanmuuttajien kotoutumiseen ja työllistymiseen. Se puolestaan lisää kalliimpien sote-palveluiden tarvetta myöhemmin.

Arvoisa puhemies! Kuten niin monet hallituksen toimet, myös nämä leikkaukset kohdistuvat pieneen ryhmään, erityisesti naisiin ja lapsiin. Yhteisvaikutusten arviointi on puutteellista. Valiokunnan kuulemat asiantuntijat vastustavat näitä muutoksia melko laajasti. En siis löydä tälle esitykselle kokonaisuudessaan mitään kestäviä perusteita vaan pidän enemmänkin tätä hyvin haitallisena. Siksi kannatan edustaja Peltosen tekemää hylkäysesitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

17.06 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Räsänen tekemiä ja hyvin perusteellisia — aukottomasti perusteellisia — esityksiä, joita ei ole täällä kyetty kumoamaan miltään osin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Strand, varsågod.

17.06 **Joakim Strand r:** Tack, ärade talman! Här har hållits talturer både för och emot, men jag har inte noterat att någon skulle ha kommit ihåg att vi faktiskt lägger till resurser och vill stärka invandrarmammornas ställning med fem miljoner från 2025.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Elikkä en huomannut, että kukaan olisi kiittänyt siitä, että maahanmuuttajaaitien asemaa halutaan parantaa viidellä miljoonalla eurolla vuositasolla vuodesta 2025 eteenpäin. Se on varmaan meidän kaikkien mielestä hyvä asia. [Mauri Peltokangas: Erinomainen!] — Tack.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

17.07 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Edelliseen puheenvuoroon viitaten voin vahvistaa, että myös meidän sosiaalidemokraattien mielestä tämä maahanmuuttajaaitien kotoutumiseen suunnattu viiden miljoonan euron uusi määräraha on kannatettava tosiaankin, ja kiitimme siitä hallitusta täällä tämän esityksen ensimmäisessä käsittelyssä.

Mutta näihin keskustan lausumaehdotuksiin, jotka tässä tulivatkin jo kannatetuiksi, tahdon myöskin tukea ja ymmärrystä osoittaa. Mielestäni niistä välittyi hyvin sellainen kokonaisvaltainen ja rakentava pitkän aikavälin ote kotoutumisen kehittämiseen, jota tässä maassa nyt tarvittaisiin mielestäni enemmän kuin näitä lyhytnäköisiä heikennyksiä kuntien rahoitukseen ja sitä kautta kotouttamisen edistämisen palveluihin.

Haluan ehkä vielä lyhyeksi ajaksi palata tähän tulkkauskustannusten takaisin perimiseen, joka myös tässä toisessa käsittelyssä on nyt vahvasti noussut puolin ja toisin esiin. Valiokuntahan käytti kuulemisissa kohtuullisen paljon aikaa tulkkausten takaisinperimisen tematiikan pohdintaan, ja aika vahvasti siinä kuulemisvaiheessa kyllä kunnilta ja kuntien edustajilta välittyi se kritiikki siitä, että se malli, jonka hallitus on tulkkauskustannusten takaisinperintään tähän esitykseensä rakentanut, tulee siellä kunnissa kuntien arvion mukaan lisäämään hallintoa, lisäämään byrokratiaa ja syömään sen säästön, jota tällä muutoksella tavoitellaan, ja sitä kautta on lähdetty kyseenalaistamaan sitä, onko tämä takaisinperintä järkevää tällaisella mallilla. No, totta on toki se, että tämän hallituksen esityksen myötä mitään kuntaa ei pakoteta ottamaan käyttöön tätä takaisinperintää näille käyttämättä jääneille tulkkauksille, niistä syntyneille kustannuksille, ja se onkin viisasta. Nähtäväksi jää, kuinka moni kunta tämän mallin tulee ottamaan käyttöön. On mielenkiintoista nähdä vuoden, kahden, viiden aikajaksolla, kuinka moni kunta tämän mallin on ottanut käyttöön. Henkilökohtaisesti epäilen, ettei kovinkaan moni.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

17.09 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Myös vasemmistoliitto tuki kyllä sitä esitystä, että maahanmuuttajaaitien osuus tästä lakikokonaisuudesta olisi säilytetty, mutta se ei täällä sitten mennyt läpi. Se on totta, että tosiaan siellä on se viiden miljoonan raha osoitettu, mikä on tosi hyvä. Mutta sitten, kuten tuossa aiemmin sanoin, ongelma on se, että meiltä puuttuvat ne kokonaisvaikutusten arvioinnit näistä hallituksen aika laajalle rintamalle osuvista maahanmuuttolaista. Näin ollen se, että yhdellä kädellä antaa ja toisella ottaa, kuitenkin voi johtaa miinuslukuun. Ja minä pahoin pelkään, että kokonaisuudessaan ne maahanmuuttajaaiditkin tässä enemmän menettävät kuin saavat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

17.10 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on kotoutumisen edistämisen laki, ja uuden lain tavoitteena on tehostaa ja nopeuttaa kotoutumista kaikissa sen vaiheissa. Tämä parantaa ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta sekä nopeuttaa palveluihin pää-

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

syä. Tarkoituksena on parantaa ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta, nopeuttaa palveluihin pääsyä, tavoittaa maahanmuuttajia palveluihin nykyistä kattavammin maahanmuuton alkuvaiheessa sekä kehittää kotoutumisen alkuvaiheen palveluita kokonaisvaltaisesti ja työelämälähtöisesti. Laki lisää kuntien vastuuta kotoutumisen edistämiseksi, mikä parantaa paikallisen tason sitoutumista ja vastuunottoa. Tämä on linjassa työvoimapalvelujen uudistuksen kanssa. Kuntien ja hyvinvointialueiden ja muiden viranomaisten yhteistyön parantaminen on keskeistä kotoutumisen onnistumisessa.

Suomen tai ruotsin kielen osaamisen korostaminen on keskeistä maahanmuuttajien työllistymisessä ja yhteiskuntaan kotoutumisessa. Hallitus seuraa tarkkaan kotoutumiskoulutuksen ja kieliopintojen vaikuttavuutta, mikä auttaa parantamaan kielitaitovaatimusten täyttymistä ja siten työllistymismahdollisuuksia. Esitys korostaa maahanmuuttajien omaa vastuuta kotoutumisestaan, mikä edistää heidän aktiivista osallistumistaan yhteiskuntaan. Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävä maksu on yksi tapa vahvistaa tätä vastuuta ja vähentää julkisia menoja.

Arvoisa puhemies! Laki selkeyttää kuntien ja hyvinvointialueiden välistä työnjakoa, ja tämä johtaa tehokkaampaan ja selkeämpään kotoutumisprosessiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

17.11 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Ihan muutamalla sanalla tätä hyvää keskustelua kommentoin.

Mielestäni vapaaehtoisuus on tässä se taikasana, jos me ajatellaan sitä kuntien huolta nimenomaan näistä kustannuksista. Jokainen varmaan ymmärtää sen, että nämä kustannukset eivät ole olleet huolena niin kauan kuin valtio on ne kustantanut. Elikkä tässä kohtaa, kun se tulee sitten kunnille, tämä vapaaehtoisuus on siinä erinomainen työkalu.

Itse pidän tässä tätä takaisinperintäkuviota erittäin hyvänä työkaluna myöskin kotoutumista silmällä pitäen. Jo yleisessä kasvatuksessa se, että laiminlyö jonkun ennalta sovitun, on meidän kulttuurissa harvinaisempaa kuin kenties joissakin muissa kulttuureissa, mene ja tiedä. Mutta tämä on erittäin hyvä näkökulma, että opetetaan heti kättelyssä sellaisille henkilöille, jotka kotoutuvat Suomeen, että ne ovat yhdet puheet, ja kun täällä sovitaan tapaamiset, niin ne pidetään, ettei yhteiskunta joudu maksamaan sitten näitä turhia peruutuksia. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rajavartiolaiton muuttamisesta ja eräksi siihen liitetyiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 25/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 9/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 9/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Hallintovaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Keskustelu

17.13 **Mauri Peltokangas ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallintovaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rajavartiolain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Hallituksen esityksen tarkoituksena on mahdollistaa nykyaikaisen teknologian hyödyntäminen rajaturvallisuuden ylläpitämisessä ja muissa keskeisissä Rajavartiolaitoksen lakisääteisissä tehtävissä. Esityksen tavoitteena on kehittää Rajavartiolaitoksen hybridiuhkien torjuntavalmiutta. Ehdotettu sääntely liittyy keskeisesti Rajavartiolaitoksessa käynnissä oleviin hankkeisiin ulkorajojen valvontatekniikan uudistamiseksi sekä vanhenevien ulkovartiolaivojen ja valvontalentokoneiden korvaamiseksi. Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että Rajavartiolaitoksen valvontajärjestelmissä hyödynnetään kehittyntä teknologiaa mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Arvoisa puhemies! Rajavartiolaitoksen suorittaman teknisen valvonnan tarkoitusta ja käyttöaluetta ehdotetaan laajennettavaksi siten, että Rajavartiolaitos voi suorittaa teknistä valvontaa myös yleisemmin merialueella, ilmatilassa sekä Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevilla alueilla ja niiden välittömässä läheisyydessä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Rajavartiolaitoksen teknisen valvonnan painopiste on edelleen rajavalvonnan suorittaminen ulkorajan läheisyydessä. Ehdotettavat muutokset mahdollistavat kuitenkin teknisen valvonnan käyttämisen myös muualla, jos se on tarpeen rajavalvonnan suorittamiseksi, rajaturvallisuuden tai rajajärjestyksen ylläpitämiseksi, Rajavartiolaitoksen valvontatehtävissä tai Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamiseksi. Teknisen valvonnan keskeisenä tarkoituksena on antaa ennakkovaroitus häiriöstä ja mahdollistaa Rajavartiolaitoksen tehokkaat toimet niihin puuttumiseksi. Hallintovaliokunta pitää teknisen valvonnan tarkoituksen ja käyttöalueen laajennusta perusteltavana.

Arvoisa puhemies! Rajavartiolakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös radioteknisestä valvonnasta. Radioteknisellä valvonnalla tarkoitetaan ehdotetun säännöksen mukaan jatkuvaa tai toistuvaa muulla teknisellä laitteella kuin tutkalla tapahtuvaa radiotaajuisten sähkömagneettisten aaltojen ja radiolaitteiden havaitsemista, tunnistamista, paikantamista, yksilöintiä ja seuranta sähkömagneettisten aaltojen ominaisuuksien avulla. Rajavartiolaitoksella on säännöksen mukaan oikeus suorittaa radioteknistä valvontaa alueilla, joihin Rajavartiolaitoksen toiminta muutoinkin rajavartiolain 4 §:n mukaisesti kohdentuu. Radioteknistä valvontaa suoritetaan esimerkiksi valtakunnanrajan läheisyydessä, merialueella, ilmatilassa ja rajanylityspaikalla. Rajavartiolaitoksella on ehdotetun säännöksen mukaan oikeus suorittaa radioteknistä valvontaa myös ilmeisessä hädässä tai välittömässä vaarassa olevan henkilön paikantamiseksi. Rajavartiolaitos voi näissä tilanteissa hyödyntää valvontateknologiaa tarvittaessa koko Suomen alueella.

Radioteknisen valvonnan tarkoituksena on reaaliaikaisen tilannekuvan muodostaminen. Radioteknisen valvonnan tavoitteena on tuottaa ajantasaista tilannetietoa ensisijaisesti Rajavartiolaitoksen operatiivisen toiminnan tueksi. Valvonnan avulla saadaan myös merkityksellistä tietoa rajaturvallisuutta ja Suomen kansallista turvallisuutta koskevan valtionjohdon päätöksenteon tueksi. Radioteknisen valvonnan avulla voidaan esimerkiksi tunnistaa, jos tietyllä rajan läheisellä alueella on tavanomaista enemmän matkapuhelimia tai muita radiolaitteita. Valvonnan osalta tietojen käyttö on rajattu lähtökohtaisesti ainoastaan alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen. Saatuja tietoja ei siten saa toissijaisesti käsitellä

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

esimerkiksi rikostorjunnan tarkoituksiin eikä tällä tavoin kiertää vastaavan kaltaisille salaisille tiedonhankintakeinoille säädettyjä käyttökynnyksiä.

Hallintovaliokunta tuo myös mietinnössään esiin, että radioteknisen valvonnan tallenteita ei sellaisenaan luovuteta toisen viranomaisen käyttöön. Valiokunta toteaa, että ilmeisessä hädässä tai välittömässä vaarassa olevan henkilön paikantamista koskevan tehtävän yhteydessä saadut tiedot on mahdollista luovuttaa tehtävän vastuuviranomaiselle, jos kyse on poliisin tai pelastusviranomaisen lukuun suoritettavasta tehtävästä. Tältä osin kyse ei kuitenkaan ole radioteknisen valvonnan tallenteiden luovuttamisesta, vaan Rajavartiolaitoksen suorittamaan virka-aputehtävään liittyvistä tiedoista.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta on antanut hallituksen esityksestä lausunnon, jonka mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Hallintovaliokunta pitää ehdotettua radioteknisen valvonnan sääntelyä selkeänä sekä valvonnan alueellisen että asiasisällöllisen kohdentumisen osalta. Valiokunnan näkemyksen mukaan radioteknisen valvonnan sääntelyn tulee koskea jatkuvan ja toistuvan valvonnan lisäksi lyhytkestoisempaa valvontaa. Hallintovaliokunta pitää perusteltuna, että radioteknisen valvonnan ajallista kestoa ei tarkemmin säännellä, mutta sääntelyn on kuitenkin tarkoituksenmukaista kattaa kaikki kyseisen valvontakäytön avulla suoritettava toiminta. Tästä syystä valiokunta ehdottaa 29 a §:n 1 momenttiin muutosta. Kuten edellä on todettu, radiotekninen valvonta on uusi toimivaltuus, jollaista ei ole täysin vastaavan kaltaisena muilla viranomaisilla. Valiokunta pitää tärkeänä, että Rajavartiolaitoksen suorittaman radioteknisen valvonnan hyödyntämistä viranomaisyhteistyössä arvioidaan, kun valvontakäytön käytöstä on saatu riittävästi kokemusta.

Arvoisa puhemies! Itärajan rajaturvallisuustilanne sekä merialueiden turvallisuustilanne on nopeasti heikentynyt viimeisen kahden vuoden aikana. Esityksellä pyritään vastaamaan muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksiin. Hallintovaliokunta katsoo, että ehdotetut lakimuutokset parantavat Rajavartiolaitoksen mahdollisuuksia toteuttaa rajavalvontaa antamalla sille uusia keinoja valvonnan toteuttamiseksi. Ehdotettu teknisen valvonnan käyttöalueen laajentaminen sekä uusi ehdotettu toimivaltuus radiotekniseen valvontaan parantavat mahdollisuuksia havaita laittomia rajanylityksiä ja muita rajaturvallisuuden kannalta merkityksellisiä ilmiöitä. Valvonnan myötä Rajavartiolaitoksen ennakointi- ja reagointikyky nopeasti muuttuviin turvallisuustilanteisiin paranee valtakunnanrajoilla ja merialueilla. Valiokunta pitää tärkeänä myös, että näiden muutosten myötä Rajavartiolaitos kykenee kohdentamaan henkilöstövoimavaroja nykyistä paremmin ja tehokkaammin niihin lakisääteisiin tehtäviinsä, jotka vaativat nimenomaan ihmisen toimenpiteitä.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä mietinnöstä ilmenevin huomioin ja muutosehdotuksin. Mietintö on yksimielinen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

17.21 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Haluan edustamani valiokuntaryhmän puolesta kiittää koko hallintovaliokuntaa tämän esityksen huolellisesta mutta ripeästä käsitteystä kuluvaan kevään aikana. Lopputuloksena on yksimielinen mietintö, ja se on tietysti näinä hyvin jännitteisinä aikoina aina arvokasta.

Tämä lakimuutoshan liittyy todellakin osaksi sitä laajempaa kokonaisuutta, jolla Rajavartiolaitoksen toimintakykyä vahvistetaan. Tämän hallituksen esityksen tuoma keskeisin lisäarvo Rajavartiolaitokselle on siinä, että Rajavartiolaitos pystyy jatkossa aiempaa pa-

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

remmin hyödyntämään teknologiaa rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi esimerkiksi uutta radioteknistä valvontaa hyödyntämällä.

Hallintovaliokunta vieraili jo aiemmin tänä keväänä tuolla Kaakkois-Suomessa tutustumassa Rajavartiolaitoksen toimintaan ihan paikan päällä. Vierailun aikana itselleni vahvistui entisestään käsitys siitä, että tämän hallituksen esityksen mukaiset parannukset Rajavartiolaitoksen toimintakykyyn ovat paitsi tarpeellisia myös hyvin odotettuja. Muutokset vastaavat osaltaan niihin toimintaympäristön muutoksiin, joita rajaturvallisuuden ylläpitämisessä on viimeisen vuoden aikana tapahtunut. Kaikissa olosuhteissa Rajavartiolaitoksen toimintakyvystä onkin meidän lainsäätäjien syytä huolehtia.

Pienenä mutta mielestäni hyvin huomionarvoisena yksityiskohtana tässä esityksessä pidän sitä, että tämän lakimuutoksen myötä Rajavartiolaitoksen edellytykset tukea hädässä tai välittömässä vaarassa olevan henkilön paikannus- ja pelastustehtäviä paranevat. Tämä tukee Rajavartiolaitoksen, poliisin ja myöskin pelastusviranomaisten välistä viranomaisyhteistyötä silloin, kun sitä todellakin tarvitaan.

Lopuksi haluan vielä painottaa sitä, että vaikka modernin teknologian hyödyntäminen mahdollistaa Rajavartiolaitoksen resurssien kohdentamisen aiempaa paremmin ja tehokkaammin, ei teknologiaa saa nähdä yksin säästökohteena. Selvää on, että teknologia täydentää ja tukee Rajavartiolaitoksen operatiivista toimintaa, mutta siihen vedoten ei voida tehdä heikennyksiä esimerkiksi Rajavartiolaitoksen henkilöstöön. Tästä uskon meidän kaikkien tässä salissa olevan hyvin yksimielisiä, eikä tällaista tarkoitusta ole tokikaan ollut hallituksen esityksen taustallakaan, mutta aina kun teknologiaa käsitellään osana minkä tahansa viranomaisen toimintakokonaisuutta, niin tästäkin on syytä vielä muistuttaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

17.23 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rajavartiolakia, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettua lakia ja eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annettua lakia. Esityksen tarkoituksena on mahdollistaa nykyaikaisen teknologian hyödyntäminen rajaturvallisuuden ylläpitämisessä ja muissa keskeisissä Rajavartiolaitoksen lakisääteisissä tehtävissä.

Esityksen mukaan Rajavartiolaitoksen suorittaman teknisen valvonnan tarkoitusta ja käyttöaluetta laajennettaisiin. Rajavartiolain sääntelyä täydennettäisiin niin, että Rajavartiolaitos voisi suorittaa teknistä valvontaa rajan läheisyyden, Suomen merialueen, rajanylityspaikan ja sen välittömän läheisyyden lisäksi yleisemmin merialueilla, ilmatilassa sekä Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevilla alueilla ja niiden välittömässä läheisyydessä. Teknisen valvonnan tarkoituksena voisi olla rajavalvonnan lisäksi rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitäminen, Rajavartiolaitokselle säädetyn valvontatehtävän suorittaminen tai Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaaminen. Muutoksilla pyrittäisiin vastaamaan muutuneen toimintaympäristön vaatimuksiin.

Rajavartiolakiin lisättäisiin uusi sääntely radioteknisestä valvonnasta. Rajavartiolaitoksella olisi oikeus havaita, paikantaa, tunnistaa, yksilöidä ja seurata radiotaajuisia sähkömagneettisia aaltoja ja radiolaitteita sähkömagneettisten aaltojen ominaisuuksien avulla. Toimivaltuutta voitaisiin käyttää valtakunnan rajan läheisyydessä, merialueilla, meren rannikolla, ilmatilassa, rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä sekä Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella rajaturvallisuuden ylläpitämisen, rajajärjestyksen

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

ylläpitämisen tai Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamisen kannalta tarpeellisen tilannekuvan muodostamiseksi. Rajavartiolaitoksella olisi oikeus käsitellä myös muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettujen radioviestintä välitystietoja sekä sijaintitietoja radioteknisen valvonnan suorittamiseksi. Radioteknisen valvonnan avulla ei saisi hankkia tietoja muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettujen radioviestintä sisällöstä. Esitys liittyy Rajavartiolaitoksen teknisen ulkorajavalvonnan uudistamishankkeeseen sekä uusien ulkovartiolaivojen ja valvontalentokoneiden hankintaan.

Lisäksi Rajavartiolaitoksella olisi oikeus suorittaa radioteknistä valvontaa ilmeisessä hädässä tai välittömässä vaarassa olevan henkilön paikantamiseksi.

Esitys toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaa, jonka mukaan Rajavartiolaitokselle säädetään laajemmat mahdollisuudet teknologian hyödyntämiseen rajaturvallisuuden ylläpitämisessä ja kehitetään teknisen valvonnan sääntelyä.

Arvoisa puhemies! On erityisen tärkeää tässäkin salissa huomioida teknologinen kehitys, sen tuomat haasteet, mutta myös muutostarpeet. Todennäköisesti joudumme vastaavuudessaakin huomioimaan esityksen kaltaisia uudistuksia lainsäädännöllisesti. Siksi on erityisen tärkeää, että kaiken teknologisen kehityksen kannalta ja erityisesti, jos se liittyy turvallisuuskoneistoon, rajavalvontaan, Puolustusvoimiin, poliisiin ja niin edelleen, osaisimme ennakoida kehitystä ja varautua siihen. Erityisen tärkeää on ennakointi nykyisen poliittisen tilanteen kannalta, Ukrainan sota, Lähi-idän konfliktit, siirtolaisvirrat, Kiinan ja Taiwanin tilanne. Suomen pitää olla valmiina turvaamaan oma raja-alueensa ja tekemään se parhaimmalla mahdollisella tavalla sekä tietysti käyttäen teknologiaa apuna.

Arvoisa puhemies! Me elämme nyt verrattain mittavaa kriisien aikaa maailmassa. Mutta vaikka ei olisikaan kriisin aika, niin meidän tulee olla silti valppaina. On tämän talon tehtävä varmistaa, ettei niin pääse käymään ja että viranomaisilla on kaikki kyvyt, taidot ja tiedot suojella meitä ulkoisilta uhkilta. Rajavartiolaki on hyvin perusteltu ja tärkeä toimintakyvyn vahvistamisessa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

17.28 **Jari Ronkainen ps:** Arvoisa puhemies! Turvallisuustilanne Suomen itärajalla sekä merialueilla on heikentynyt huomattavasti viimeisten vuosien aikana. Venäjän käymä hyökkäyssota Ukrainassa on lisännyt epävakautta laajalti ympäri Eurooppaa, ja samalla huoli myös omasta turvallisuudestamme on kasvanut. Meidän tuleekin kyetä vastaamaan tehokkaasti ja painokkaasti radikaaleihin muutoksiin omassa toimintaympäristössämme, minkä lisäksi hybridihyökkäysten kohonneeseen uhkaan on voitava reagoida hyvissä ajoin. Rajavartiolaitoksen teknisen valvonnan laajentaminen sekä radioteknisen valvonnan käyttöönotto ovatkin kaikkein keskeisimpiä keinoja tässä kamppailussa maamme turvallisuudesta.

Rajavartiolain sääntelyä esitetään täydennettäväksi siten, että Rajavartiolaitos voisi jatkossa suorittaa teknistä valvontaa rajan läheisyyden, Suomen merialueen, rajanylityspaikan ja sen välittömän läheisyyden lisäksi yleisemmin merialueilla, ilmatilassa sekä Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevilla alueilla ja niiden välittömässä läheisyydessä. Rajavalvonnan ohella teknisen valvonnan tarkoituksena voisi olla myös rajaturvallisuuden ja raja-järjestyksen ylläpitämistä, Rajavartiolaitokselle säädetyn valvontatehtävän suorittamista tai Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamista. Laajennus tulisikin merkittävästi paranta-

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

maan kykyämme havainnoida rajaturvallisuutemme kannalta merkityksellisiä ilmiöitä ja uhkaavia tilanteita, joihin voitaisiin jatkossa puuttua entistä nopeammin ja tehokkaammin.

Arvoisa puhemies! Teknisen valvonnan käyttöalueen laajennusten lisäksi rajavartiolaakiin esitetään lisättäväksi uutta sääntelyä radioteknisestä valvonnasta. Rajavartiolaitoksella olisi oikeus havaita, paikantaa, tunnistaa, yksilöidä ja seurata radiotaajuuksia, sähkömagneettisia aaltoja ja radiolaitteita sähkömagneettisten aaltojen ominaisuuksien avulla. Uuden radioteknisen valvonnan käyttöönotto olisikin erityisen tärkeä askel eteenpäin. Radiotekninen valvonta mahdollistaisi reaaliaikaisen tilannekuvan muodostamisen, mikä taas parantaisi merkittävästi ennakointi- ja reagointikykyämme varsin nopeastikin muuttuviin turvallisuustilanteisiin. Esitys toteuttaakin pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaa, joka korostaa Rajavartiolaitoksen teknologisten valmiuksien laajentamista ja kehittämistä.

Arvoisa puhemies! Rajavartiolaitoksen henkilöstövoimavarat ovat varsin niukat suhteessa sen valvottavana olevan alueen laajuuteen sekä ulkorajamme turvallisuustilanteen muutoksiin nähden. Nykyaikaisen valvontateknologian hyödyntäminen onkin välttämätöntä sen mahdollistaessa Rajavartiolaitoksen niukkojen henkilöresurssien entistä tarkoituksenmukaisemman käytön. Tilannekuva, joka radioteknisen valvonnan avulla saadaan muodostettua, tarjoaa ajantasaista tietoa rajaturvallisuudesta ja samalla myös kansallisesta turvallisuudesta. Tällainen ennakoitukyky onkin oikea-aikaisen sekä tarkkaan tietoon pohjautuvan päätöksenteon kannalta elintärkeää. Radioteknisestä valvonnasta säättäminen mahdollistaakin sellaisen ennakkovaroituskyvyn kehittämisen, joka palvelee paitsi ylimmän valtiojohtoon päätöksentekoa myös auttaa viranomaisia ryhtymään oikein kohdennettuihin ja mitoitettuihin varautumis- ja vastatoimiin mahdollisten uhkatilanteiden koittaessa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

17.33 Mira Nieminen ps: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä Rajavartiolaitokselle esitetään oikeutta hyödyntää entistä enemmän nykyaikaista teknologiaa keskeisissä lakisäätöissä tehtävissään, kuten rajavalvonnassa sekä rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitämisessä. Tämä on tervetullut lisäys turvallisuuden ylläpitämisen työkalupakkiin.

Rajavartiolaakiin ehdotetaan Rajavartiolaitoksen suorittaman teknisen valvonnan tarkoituksen ja käyttöalueen laajentamista. Uutena sääntelynä esitetään toimivaltuutta radiotekniseen valvontaan. Radioteknisellä valvonnalla tarkoitetaan oikeutta havaita, paikantaa, tunnistaa, yksilöidä ja seurata radiotaajuisia sähkömagneettisia aaltoja ja radiolaitteita. Tässä muuttuneessa turvallisuus- ja toimintaympäristössä meidän täytyy elää ajan mukana, säättää uutta tai muuttaa säännöksiä tätä vastaaviksi.

Arvoisa puhemies! Rajavartiolaitoksen henkilöstövoimavarat ovat niukat verrattuna sen valvottavana olevaan Suomen ulkorajan pituuteen ja ulkorajan turvallisuustilanteen nopeaan muutokseen. Nykyaikaisen teknologian hyödyntäminen on myös suojelupoliisin mukaan näissä olosuhteissa välttämätöntä, jotta Rajavartiolaitoksen henkilöresurssit kyetään suuntaamaan optimaalisesti. Tämä on tulevaisuuden kannalta hyvin huomionarvoista. Suomen ja Venäjän välisen rajan toimintaympäristön muutos Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan myötä on ollut merkittävä ja todennäköisesti jatkuu pitkäkestoisesti. Esityksellä pyritään vastaamaan muuttuneisiin toimintaympäristön vaatimuksiin.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Hallintovaliokunta katsoi, että ehdotetut lakimuutokset parantavat Rajavartiolaitoksen mahdollisuuksia toteuttaa rajavalvontaa antamalla sille uusia keinoja valvonnan toteuttamiseksi. Ehdotettu teknisen valvonnan käyttöalueen laajentaminen sekä uusi ehdotettu toimivaltuus radiotekniseen valvontaan parantavat mahdollisuuksia havaita laittomia rajanylityksiä ja muita rajaturvallisuuden kannalta merkityksellisiä ilmiöitä.

Rajavartiolaitos voisi käyttää toimivaltuuksia rajan läheisyydessä, merialueella, meren rannikolla, ilmatilassa, rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä sekä Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella tai sen välittömässä läheisyydessä. Lakihanke liittyy Rajavartiolaitoksen teknisen ulkorajavalvonnan uudistamishankkeeseen sekä uusien ulkovartiolaivojen ja valvontakoneiden hankintaan.

Esityksessä ehdotetaan myös, että Rajavartiolaitos voisi käyttää uutta valvontakykyä kadonneiksi ilmoitettujen tai muuten hädässä olevien henkilöiden paikantamiseksi. Toimivaltuus täydentäisi näin jo nykyistä henkilöiden etsinnässä käytettävää hätäpaikannusta. Tämä on äärettömän tärkeä lisäys meidän jokaisen turvallisuudelle.

Arvoisa puhemies! Kiitän myös osaltani hallintovaliokunnan puheenjohtajaa sekä valiokuntaa hyvästä ja rakentavasta yhteistyöstä tämän mietinnön aikaansaamiseksi, jossa kaikilla on yhteinen ymmärrys turvallisuuden kokonaiskuvasta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

17.36 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Kiistatta selkeä parannus Rajavartiolaitoksen toimintaan Suomen turvallisuuden suhteen. On kuitenkin muistettava aina se, että sillä kohtaa, kun tulee jotakin lisää... Toivon, että tässä on myöskin huomioitu henkilöstömäärät ja laitekalusto, koska tällä hetkellä Rajavartiolaitokselle tarvittaisiin lisää myöskin valvontakoneita, valvonta-aluksia ynnä muita.

Mutta on vanha perustotuus sillä kohdalla, että kun esimerkiksi poliisi tekee teknistä valvontaa käräjäoikeuden luvalla jonkun tietyn henkilön radiolaitteisiin, niin se on jatkuvaa valvontaa, siinä on oltava yötä päivää joku kuuntelemassa. Toivottavasti tähän riittää siten henkilöstö. Ja taas toisaalta täytyy muistaa se, että näissä tilanteissa, kun mahdollisille maahantulijoille leviää tieto tästä radioteknisestä valvonnasta, sen jälkeen heillä ei ole mitään näitä laitteita takuulla, ettei heitä voitaisi seurata ja valvoa. Sen takia pidän edelleen ehdottoman tärkeänä, että myöskin Nato ja EU osallistuisivat Suomen itärajan aidan rakentamiseen. 1 343,6 kilometriä raja-aitaa on ehdottomasti saatava Suomen ja Venäjän rajalle. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja vielä valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

17.37 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Kuten kaikki tiedämme, elämme sellaisessa maailmassa ja sellaisessa hetkessä, että kaikki varautuminen ja ennakointi on viisautta. Tässä kohtaa on ilo sanoa, että valiokunnan vierailu kaakonkulmalla, niin kuin edustaja Peltonen ansiokkaasti toi esiin, toi paljon näkemyksiä, myöskin totta kai valiokunnan kuulemisten lisäksi, kuinka tärkeistä työkalusta nyt on kysymys. Kyllähän me voidaan kaikki siinä mielessä olla hyvinkin rauhallisin mielin, että se sama Rajavartiolaitoksen henkilökunta siellä touhuilee. Ja silloin kun tulee elektronisia lisätyökaluja, joilla pystytään valvontaa laajentamaan, niin tämä on siinä mielessä käsi pidemmälle nykyistä kykyä.

Pöytäkirja PTK 56/2024 vp

Sanotaanko näin, että vierailu kaakonkulmalla antoi valiokunnalle niin hyvät rakennuspalikat tämän mietinnön rakentamiseen, että olen äärettömän tyytyväinen, että tämä saatiin näin nopeasti. Kiitän, totta kai, valiokuntaa siitä, että kaikki tehtiin todella huolellisesti mutta ripeästi.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 25/2024 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinlääkintähuoltolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 22/2024 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 4/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 29.5.2024 pidettävään täysistuntoon.

11. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 29.5.2024 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.15.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen